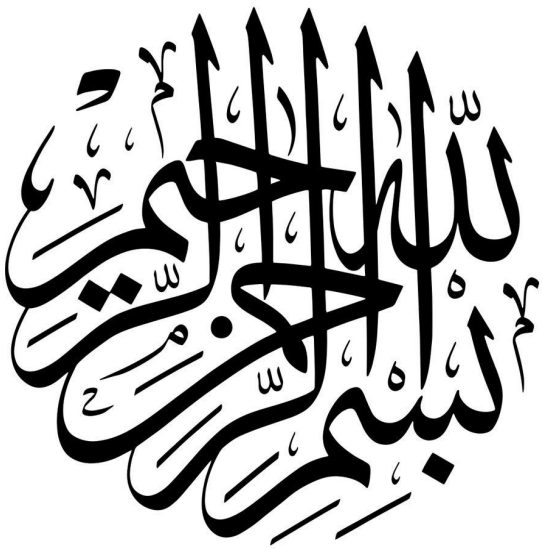

بسم الله الرحمن الرحيم

# تەسىرلىك ھېكايىلەر

1

نەشرگە ئۇيۇشتۇرغۇچى

KARAHANLILAR İSLAM ARAŞTIRMA MERKEZİ
قاراخانىيلار ئىسلام تەتقىقات مەركىزى

| | |
|---|---|
| Redaksiyon | تەھرىر |
| **Habibullah KURBANİ** | **ھەبىبۇللاھ مەتقۇربان** |
| Çevreyen | تەرجىمە قىلغۇچى |
| **Muhammed BİŞARET** | **مۇھەممەد ئەمىن بىشارەت** |
| Kapak & Sayfa Tasarim | بەت ۋە مۇقاۋا لايىھەلىگۈچى |
| **Ziya KAŞGARİ** | **زىيا قەشقەرى** |
| Yayinci | نەشر قىلغۇچى ئورۇن |
| **Haksever İslam Araştırma Merkezi** | **ھەقسۆيەر ئىسلام تەتقىقات مەركىزى** |

**ISBN:** 978-625-00-0277-3

yayın adresi:
Maltepe mah. Davutpaşa cad. Güven iş merkezi c blok no:83/3 iç kapi no:264 zeytinburnu / istanbul

2023 ـ يىلى 1 ـ ئاي

مەزكۇر ئەسەرنىڭ بارلىق ھوقۇقى قاراخانىيلار ئىسلام تەتقىقات مەركىزىگە تەۋە، رۇخسەتسىز بېسىپ تارقىتىشقا يول قويۇلمايدۇ.

ئالاقىلىشىش ئادرېسى: karahanilarbiz@gmail.com

ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن

# تەسىرلىك ھېكايىلەر

## 1 ـ قىسىم

تەرجىمە قىلغۇچى

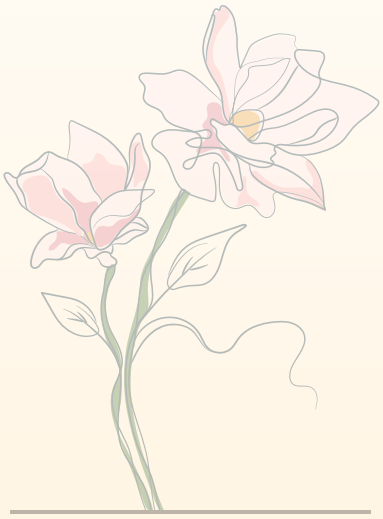
**مۇھەممەد ئەمىن بېشارەت**

بۇ كىتابنىڭ باسما چىقىلىرى 2018 _ يىلى ۋاپات بولغان ئابدۇسەمەت مەخسۇمنىڭ ئائىلە ـ تاۋابئاتى تەرىپىدىن مەرھۇمنىڭ ھەققىدە سەدىقە قىلىندى. جانابى ئاللاھتىن ئىلىم تارقىتىش ئۈچۈن سېلىنغان بۇ مۇبارەك سەرمايىنى مەرھۇم ئۈچۈن قىيامەت كۈنىگە قەدەر سەدىقە جارىيە قىلىپ بېرىشىنى تىلەيمىز.

# مۇندەرىجە

كىرىش سۆز ..... 1
ئىلغار ئوقۇتۇش مېتودى ..... 7
ئوچۇق قالغان تېلېفون ..... 12
قول قولنى يۇيسا، قول قوپۇپ يۇزنى يۇيۇپتۇ ..... 18
ئاللاھ كەپتۇ! ..... 23
ئىسپاتىڭ بارمۇ؟ ..... 28
باغرى تاش ئانا ..... 34
بالا دەۋەتچى ..... 39
ببباھا نەسىھەت ..... 43
جادۇللاھ قۇرئانىي ..... 46
هاممااللقتىن خەلىپىلىككچە ..... 54
ساندۇقتا ساقلانغان قۇرئان ..... 61
شۇرەيھ قازى ..... 67
قاغا دېدىمغۇ، قاغا! ..... 72
مالىك ئىبنى دىنارنىڭ تەۋبىسى ..... 78
ئۇنتۇلماس دەرس ..... 83
ھەركىم قىلسا ئۆزىگە قىلار ..... 88
ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەكنىڭ چۈشى ..... 94

نېمە تېرىسىڭ، شۇنى ئورايسەن ..... 99
ياخشىلىق يەردە قالماس ..... 104
ئاناڭغا ياخشىلىق قىلغىنىڭ ئۆزۈڭگە ياخشىلىق قىلغىنىڭدۇر ... 108



«تەسىرلىك ھېكايىلەر» ناملىق بۇ يۈرۈشلۈك ئەسەر «**قۇرئانى جىناتى**» (قۇرئانىم جەننىتىم) ناملىق ئەرەبچە كارتون فىلىملەر قانىلىدىكى تەربىيەۋى خاراكتېرگە ئىگە، رېئال ۋە تەسىرلىك ھېكايىلەرنىڭ تەرجىمىسى بولۇپ، مۇھەممەد ئەمىن بېشارەت تەرىپىدىن باللارنىڭ تىلى ۋە تەپەككۇرىغا يېقىنلاشتۇرۇپ تەرجىمە قىلىنغان ھەمدە 2019 - ۋە 2020 - يىللىرى نۇر ئېكرانى (NUR TV) تەرىپىدىن ئاۋاز بېرىلىپ تارقىتىلغان، جەمئىي بەش قىسىم بولۇپ، باشتىن - ئاخىر كارتون رەسىملەر قىستۇرۇلغان ھېكايىلەردىن تەركىب تاپقان يۈرۈشلۈك كىتاب قىلىنىپ، ياش-ئۆسمۈرلەرنىڭ ھۇزۇرىغا سۇنۇلدى.

※※※

# بېغىشلىما

ئىسلام ئەقىدىسى ۋە ئىسلام ئەخلاقىنى تەشكىل قىلغان ئانا ئائىلىلار تەگ ماھىيىتىدىن ئايرىتراكت ئۇقۇملار بولۇپ، بالىلارغا بۇنداق ئۇقۇملارنى يادلىتىش مۇمكىن بولسىمۇ، بۇ خىل نوقۇل يادلىتىش ئۇسۇلى بىلەن مەزكۇر ئەقىدە ۋە ئەخلاقلارنى سىڭدۈرۈشتەك ئاخىرقى مەقسەتكە يېتىش ئوڭاي ئەمەس. چۈنكى، تولۇق ئاڭقىرىلمىغان ئايرىتراكت ئۇقۇملارنىڭ بالىلارنىڭ ئېڭى ۋە ئىش - ھەرىكىتىنى ئۆزگەرتەلىشى ئاساسەن مۇمكىن بولمايدۇ. شۇنداقتىمۇ، بالىلارغا بۇ ئۇقۇملارنىڭ قىممىتىنى ھېس قىلدۇرۇش ۋە سىڭدۈرۈشنىڭ ئۇنۇملۇك يوللىرىدىن بىرى دەل ئەدەبىياتتۇر. ھېكايە ۋە مەسەللەردىكى جانلىق ئوبرازلارنىڭ دىيالوگلىرى، ئىش - ھەرىكەتلىرى ۋە كونكرېت ۋەقەلەر بىلەن ئەقىدە، ئەخلاق جانلاندۇرۇلىدۇ، بالىلارغا ساپ نەزەرىيە شەكلىدە چۈشىنىش قىيىن بولغان ئۇقۇملار ئوبرازلار ئارقىلىق تېخىمۇ چۈشىنىشلىك قىلىپ سۇنۇلىدۇ. ھالبۇكى، ئۇيغۇرلارنىڭ ئىسلام دەۋەتچىلىكىدە ئەدەبىيات ئاساسەن ئۇنتۇلغان بىر ساھەگە ئايلىنىپ قالدى، بىزدىن يېتىشكەن ئىسلام ئەدەبىياتچىلىرى يېتىشىپ چىقمىدى ھەتتا ھازىر مۇھاجىرەتتىمۇ يېتىشىپ چىقمايۋاتىدۇ. بۇ تولىمۇ ئەپسۇسلىنارلىق بىر ئەھۋالدۇر. ئەدەبىياتىمىز ئارقىلىق باللىرىمىز

ئۇلگە ئالىدىغان ئىسلام قەھرىمانلىرى ۋە ئالىملىرىنى يارىتىپ چىقىرالىغان ۋاقتىمىزدىلا، باللىرىمىز يات مەدەنىيەتلەردىن كەلگەن سۈنئىي، پەۋقۇلئاددە قەھرىمانلارغا چوقۇنمايدۇ، ئۇلارنى ئۇلگە قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ مودا ئېقىمىنىڭ قۇربانلىرى بولمايدۇ.

ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە نۇرغۇن ئايەتلەرنى ناھايىتى روشەن مىساللار ئارقىلىق ئىزاھلايدۇ، ئاندىن ئاخىرىدا بۇ خىل ئۇسلۇبلارنى پەقەت ئەقىل ئىگىلىرى، ئويلىنىدىغانلار ۋە تەپەككۇر قىلالايدىغانلارنىڭلا چۈشىنەلەيدىغانلىقىنى ئەسكەرتىدۇ. ھەتتا بىر ئايەتتە ئاللاھ تائالا: «پاشىدەك كىچىك نەرسىنى مىسال كەلتۈرۈشتىنمۇ تارتىنىپ قالمايدۇ» دەيدۇ. ئاللاھ تائالا ئەنە شۇنداق مىساللار ئارقىلىق بىزگە بىلدۈرمەكچى بولغان ئابستراكت ھەقىقەتلەرنىڭ تېخىمۇ چۈشىنىشلىك، تەپەككۇرىمىزغا تېخىمۇ يېقىن بولۇشىنى مەقسەت قىلىدۇ. مۇشۇنىڭدىن قارىغاندا، ئىسلام ئەدەبىياتى ئىسلام دەۋەتچىلىكىنىڭ ئايرىلماس مۇھىم بىر پارچىسىدۇر، بولۇپمۇ بۈگۈنكىدەك باللىرىمىز ھەر كۈن ۋە ھەر دەقىقىدە سانسىزلىغان، رەڭگارەڭ ئۇچۇرلارنىڭ بومباردىمانى ئاستىدا قالغان، ئۇلارغا ھەقنى ئەسلىتىدىغان ئۇچۇرلاردىن بەكرەك ئۇنتۇلدۇرىغان ئۇچۇرلار ئەتراپىنى قاپلىغان بۈگۈنكىدەك بىر شارائىتتا، ئىسلام ئەدەبىياتىنىڭ ئەھمىيىتى تارىختىكى ھەرقانداق ۋاقىتتىكىدىن تېخىمۇ قىممەتلىك بولماقتا.

قولىڭىزلاردىكى بۇ بىر يۈرۈش ئەسەر ئۇيغۇر ئىسلام

مەتبۇئاتچىلىقىدىكى ياش ـ ئۆسمۈرلەرگە خاس ئەدەبىيات كىتابلىرىنىڭ كەم بولۇشىدەك مۇھىم بىر بوشلۇقنى تولدۇرىدىغان قىممەتلىك ئەسەردۇر. ئاتا ـ ئانىلار بالىلىرىغا ئايەت، ھەدىس سۆزلەپ ئۇقتۇرۇپ بولالمىغان ئۇقۇم ۋە قىممەت قاراشلارنى مۇشۇنداق تەسىرلىك ھېكايىلەرنىڭ يارىمىدە تېخىمۇ چۈشىنىشلىك، تېخىمۇ ئۇنۇملۇك شەكىلدە يەتكۈزەلەيدۇ، دەپ ئويلايمەن. ئەمما، بۇ تەرجىمە ئەسەرلىرىلا يېتەرلىك ئەمەس. ئەمدى ئۇيغۇرلاردىن ئىسلام ئەدەبىياتى ساھەسىدە ئىجادىي ئەسەر يازىدىغان يازغۇچىلارنىڭمۇ يېتىشىپ چىقىشى تولىمۇ زۆرۈر بولغان بىر زاماندۇر. ئۆسمۈرلىرىمىز ۋە مۇھاجىرەتتىكى ئائىلىلىرىمىز ئەنە شۇنداق يازغۇچىلارنى كۈتمەكتە.

ئاخىرىدا، ھەقسۆيەر ئىسلام تەتقىقات مەركىزىدىكى قېرىنداشلارنىڭ بۇ قىممەتلىك ئەمگىكىنى تەبرىكلەيمەن، بۇ يولدا بوشاشماي مېڭىشىنى ئۈمىد قىلىمەن، ئاللاھتىن ئۇلارغا كاتتا ئەجىر سورايمەن.

ـــ ئابدۇرېھىم دۆلەت

# كىرىش سۆز

ھېكايە — مەلۇم بىر زامان ۋە ماكاندا، بىر ياكى بىرقانچە كىشىنىڭ ئەمەلىي ياكى توقۇلما ۋەقەلىكنى بايان قىلغان بىر ياكى بىرقانچە بەتلىك قىسقا يازمىلاردىن ئىبارەت.

ھېكايە — بالىلار تەربىيەسىدىكى ئەڭ قەدىمىي ئەدەبىي ژانىرلارنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇ قەدىمدىن تارتىپ تۇرمۇش ۋە مائارىپتا كەڭ قوللىنىلىپ كەلگەن.

ئۇيغۇرلارمۇ پەرزەنت تەربىيەسىدە ھېكايىنىڭ رولىنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن مىللەت. شۇڭلاشقا، كىچىكمىزدە ئاتا - ئانىلىرىمىز، بوۋا - مومىلىرىمىز ئاخشاملىرى قىزىقارلىق، تەسىرلىك ھېكايىلەرنى ئېيتىپ بېرەتتى. ئۇخلاش ئالدىدا بېشىمىزنى سىلاپ ئولتۇرۇپ ئېيتىپ بەرگەن ھېكايىلەر بىزنى ۋەقەلىكنىڭ ئىچىگە سۆرەپ كىرىپ، شېرىن خىياللار قاينىمىغا تاشلايتتى. بىز ئەنە شۇنداق تۇيغۇ ئىچىدە تاتلىق ئۇيقۇغا كېتەتتۇق.

ئەمەلىيەتتە، مەزمۇنى ساغلام، تەسىرلىك، ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن ھېكايىلەر:

- بالىلارنىڭ ئاڭلاش ۋە سۆزلەش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرىدۇ؛ سۆزلۈك ئامبىرىنى بېيىتىدۇ ۋە بۇ ئارقىلىق ئۇلارنىڭ راۋان جۈملە قۇرۇش

ئىقتىدارى يېتىلىدۇ. ھېكايىنىڭ باللارنىڭ تىلنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا ئىنتايىن كۆپ پايدىسى بار.

- باللارنىڭ چۈشىنىش ۋە تەپەككۇر ئىقتىدارىنى تەرەققىي قىلدۇرىدۇ؛ باشقىلار بىلەن نورمال ئالاقىلىشىش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرىدۇ.
- باللاردا ئىجادچانلىق روھى يېتىلدۈرىدۇ.
- باللارنىڭ ئاكتىپچانلىقىنى قوزغاپ ياخشى ئۆگىنىشكە ئىلھام بېرىدۇ ۋە نەتىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.
- باللارنىڭ ئىجادىي ۋە تەنقىدىي تەپەككۇرىنى يېتىلدۈرۈشكە يارەم بېرىدۇ. بالىلار بۇ ئارقىلىق سوئال سوراش ۋە مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش چارىسىنى ئويلاپ چىقالايدۇ.
- باللىرىڭىز بىلەن ئولتۇرۇپ ھېكايە ئوقۇش ۋە ئاڭلاش باللىرىڭىزنىڭ قىزىقىشى ۋە قابىلىيىتىنى بايقىشىڭىزغا يارەم بېرىدۇ؛ ئۇلار بىلەن تېخىمۇ كۆچلۈك ھەم قويۇق ئالاقە ئورنىتىشىڭىزغا تۈرتكە بولىدۇ.
- باللارنىڭ خاراكتېرى ۋە ئېڭىنى ئۆستۈرۈپ، ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىدە مۇھىم رول ئويناىدۇ.

- بالىلار ھېكايىدىكى ھەرخىل پېرسونا‌ژلارنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ، ئۇلارنى دورايدۇ ۋە ئۆزلىرىگە ئۇلگە قىلىدۇ.
- بالىلارغا گۈزەل ئەخلاق سىڭدۈرىدۇ، ئەھمىيەتلىك ئۇچۇرلارنى يەتكۈزىدۇ.
- بالىلارغا ئەقىل ـ پاراسەت بېغىشلايدۇ، جاسارەت ۋە سەمىمىيلىك ئاتا قىلىدۇ.
- بالىلارنىڭ ئاتا ـ ئەجدادلىرىنىڭ ئۆرپ ـ ئادەتلىرى، ئەنئەنىلىرى ۋە مەدەنىيىتىگە بولغان تونۇشىنى ئۆستۈرىدۇ.
- بالىلارنىڭ ئەسته تۇتۇش قابىلىيىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ۋە زېھنىنى مەركەزلەشتۈرۈشىگە يارەم بېرىدۇ.
- بالىلارنى تۈرلۈك مەلۇماتلار بىلەن تەمىنلەپ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىدۇ. بولۇپمۇ ئوخشىمىغان خەلق ۋە مەدەنىيەتتىن كەلگەن ھېكايىلەر ئۇلارنى دۇنيانى تېخىمۇ كەڭ دائىرىدە چۈشىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىدۇ.
- بالىلار قىيىن ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندە ھېكايىدىكى ۋەقەلىكلەردىن قولغا كەلتۈرگەن ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن چىقىش يولى تاپالايدۇ، ھېكايە ئۇلارغا

ئازاب ۋە خۇشاللىقنىڭ ھاياتنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى ئۆگىتىدۇ.

- باللارنى بۇگۈنى ۋە كەلگۈسىدە ئېھتىياجلىق بولغان ئېسىل ئىنسانىي قىممەت-قاراشلاربىلەن قوراللاندۇرىدۇ.
- باللارنىڭ روھىي دۇنياسىغا ئەخلاق - پەزىلەت، قىممەت - قاراش، توغرا بولغان غايە - نىشانلارنى سىڭدۈرىدۇ.

ھېكايە — باللار ئۈچۈن پەقەت زوقلىنىپ ئوقۇپ قويىدىغان ياكى ھەۋەس بىلەن ئاڭلاپ قويىدىغان بىر كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتىلا ئەمەس، ئەكسىچە ئېچىگە كىرىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى قەھرىمانلار بىلەن بىرلىكتە ياشايدىغان ھاياتنىڭ بىر پارچىسىدۇر. باللار تەبىئىي ھالدا، ياخشى روللاردىكى قەھرىمانلارغا ھېسداشلىق قىلىدۇ؛ ئۆزىنى شۇلارنىڭ ئورنىغا قويىدۇ؛ ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە خاس كۆزىتىش ئۇسۇلى، ياشاش شەكلى ۋە كىشىلىك ئالاھىدىلىكلىرىنى كۆزىتىش ئارقىلىق، شۇلارغا ئوخشاش تەپەككۇر قىلىشقا ۋە شۇلارغا ئوخشاش ھېس قىلىشقا تىرىشىدۇ؛ قەھرىمانلارنىڭ دوستلىرى ئۇلارغىمۇ دوستتەك، دۈشمەنلىرى ئۇلارغىمۇ دۈشمەندەك تۇيغۇ بېرىدۇ؛ ئۇلارنىڭ خۇشاللىقىغىمۇ، قايغۇسىغىمۇ جور بولىدۇ. ھەتتا باللار ئۇلارنىڭ ئورنىدا ئۆزلىرى قارار بېرىشكە تىرىشىدۇ. ئەسلىدە بۇ دېگەنلىرىمىز پەقەت باللاردىلا ئەمەس، چوڭلاردىمۇ كۆرۈلىدىغان ئەھۋالدۇر.

ھېكايە ــ ئەڭ ئۇنۇملۇك بايان تۈرلىرىدىن بىرىدۇر. ھېكايە ئېيتىش ئارقىلىق ئەڭ قىيىن تېمىلارنىمۇ ئاسانلا چۈشەندۈرگىلى، باللارنىڭ قەلبىدە ئۇنتۇلماس ئىزلارنى قالدۇرغىلى بولىدۇ. چۈنكى، باللارنىڭ ھەتتا چوگلارنىڭ تەبىئىتىگىمۇ چۈشىنىش ۋە ئىدراك قىلىشتا ئابستراكت، قۇرۇق گەپلەرنى ئاڭلاشتىن بەكرەك، كونكرېت پىكرلەرنى ئاڭلاش مايىللىقى يوشۇرۇنغان بولىدۇ. ھېكايىدە پىكرلەر كونكرېتلاشتۇرۇلىدۇ، چۈشىنىش ئاسانلىشىدۇ. شۇڭلاشقا، ھېكايە ئارقىلىق ئۇقۇملار زېھنىمىزدە تېخىمۇ چوڭقۇر يىلتىز تارتىپ، ئېسىمىزدە ئۇزۇنغىچە ساقلىنىپ قالىدۇ. ھالبۇكى، ئوچۇق ھەقىقەتلەر ۋە ئابستراكت چۈشەنچىلەر ھەم ئىنتىك ئۇنتۇلىدۇ، ھەم ئەقلىمىزنى چارچىتىپ، دىققىتىمىزنى چېچىۋېتىدۇ.

ھېكايە ئارقىلىق چۈشەندۈرۈش دىنىي تەربىيەگە نىسبەتەنمۇ كەلگۈسى ئەڭ پارلاق بولغان ئۇسۇللاردىن بىرىدۇر. بىراق، دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك مۇھىم نۇقتىلاردىن بىرى، باللار ھېكايىلىرى بىزنىڭ مىللىي خاسلىقىمىزغا يات، دىنىمىز ۋە قىممەت ـ قاراشلىرىمىزغا خىلاپ بولماسلىقى كېرەك.

قولىڭىزدىكى «تەسىرلىك ھېكايىلەر» ناملىق بۇ كىتاب بەش قىسىمدىن تەركىب تاپقان يۈرۈشلۈك ھېكايىلەر توپلىمى بولۇپ، مۇھاجىرەتتىكى روھىيىتى قاغجىراپ، مەنىۋى تەشنالىقى كۈنسېرى كۈچىيىپ كېتىۋاتقان ئۆسمۈرلەرنىڭ ساغلام تەربىيەلىنىشى ئۈچۈن ئالاھىدە ئەھمىيىتى بار دەپ قارىلىپ تەييارلاندى. كىتابتىكى ھېكايىلەر رېئال دۇنيادا يۈز بەرگەن، ساپلىق ۋە چىنلىققا ئىگە ۋەقەلىكلەر بولۇپ، باللارنى ساغلام ئىسلام ئەقىدىسى بىلەن، ئالىيجانابلىق ۋە گۈزەل ئەخلاقلىق قىلىپ يېتىلدۈرۈشتە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

ھېكايىلەردە ئىلگىرىكى سالھ كىشىلەر، مەشھۇر سۇلتانلار، ئۆلىمالار، قازى ـ قۇزاتلار، ساخاۋەتچى، ئاقكۆڭۈل، ئالىيجانناب كىشىلەرنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ تەسىرلىك ئىش ـ ئىزلىرى قىزىقارلىق كارتون رەسىملەر بىلەن ماسلاشتۇرۇپ بېرىلگەن بولۇپ، بالىلارنىڭ ھەتتا چوڭلارنىڭمۇ ئالاھىدە دىققىتىنى تارتىدۇ، بالىلارنىڭ يۈمران قەلبىدە ئۆچمەس ئىزلارنى قالدۇرىدۇ.

ئاللاھتىن ئۇيغۇر پەرزەنتلىرى ئۈچۈن تەقدىم قىلىنغان بۇ ئاددىي خىزمىتىمىزنى ھەممەيلەنگە مەنپەئەتلىك قىلىپ بېرىشنى ۋە ئۇيغۇر ئەۋلادلىرىنىڭ ئىمانلىق، گۈزەل ئەخلاقلىق، قابىلىيەتلىك، ياراملىق يېتىشىپ چىقىشىنى تىلەيمىز. شۇنداقلا پەرزەنتلىرىمىزنىڭ ساغلام تەربىيەلىنىشى ئۈچۈن تەييارلانغان بۇ ئەسەرنىڭ ھەربىر ئائىلىگە كىرىشى ھەم ئوقۇرمەنلەرنىڭ پايدىلىنىشىنى چىن دىلىمىزدىن ئۈمىد قىلىمىز.

**مۇھەممەد ئەمىن بېشارەت**

# ئىلغار ئوقۇتۇش مېتودى

مۇستافا گۈزەل ئەخلاقلىق، ياخشى بىر يىگىت ئىدى. ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، ئۆز كەسپى بولغان ئەرەب تىلى ساھەسىدە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىش ئۈچۈن خىزمەت كۈتۈپ ئولتۇردى.



بۇ مەزگىلدە دادىسىنىڭ دېھقانچىلىق ئىشلىرىدا قولىغا قول، پۇتىغا پۇت بولدى. ئاردىدىن ئۈچ يىل ئۆتكەندىن كېيىن، دوستلىرىدىن بىرى ئۇنى شەھەر مەركىزىدىكى مەلۇم بىر



خۇسۇسىي مەكتەپتە ئەرەب تىلى ئوقۇتقۇچىلىقىغا تەكلىپ قىلدى. ئۇ بۇنىڭدىن تولىمۇ مەمنۇن بولدى. چۈنكى، ئۇنىڭ ئىلغار پىكرلىرى، ئۆزگىچە ئوقۇتۇش ئۇسۇللىرى بىلەن ياش ئۆسمۈرلەرنى تەربىيەلەپ يېتىشتۈرۈشتىن ئىبارەت شېرىن چۈشى ئەمەلگە ئاشىدىغان پەيت يېتىپ كەلگەن ئىدى.

مۇستافا تەقسىملەنگەن سىنىپقا كىرىپلا، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ناھايىتى روھى چۈشكۈن، دەرسمۇ خۇشياقمايدىغان، ئېزىلەڭگۈ ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار دەرس ۋاقتىدا تولىمۇ كەپسىزلىك قىلاتتى، بىر - بىرى بىلەن ئوينىشاتتى.



مۇستافا كىچىكىدىن جاپاغا قارشى كۈرەش قىلىش روھى يېتىلدۈرگەن بولغاچقا، بۇ بالىلارنى يېتىشتۈرۈشتە كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇرغان ئېغىر جاپا - مۇشەققەتلەرگىمۇ كۆكرەك كېرىپ، سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەرقانداق سەلبىي قىلمىشلىرىنى ئۆزگەرتىشكە ۋە ئۇلاردا گۈزەل ئەخلاق يېتىلدۈرۈشكە بەل باغلىدى. چۈنكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ ھەدىسىدە كۆرسىتىلگەن مەسئۇلىيەتنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن ئىدى: «سىلەر ھەممىڭلار پادىچىغا ئوخشايسىلەر، ھەممىڭلار ئۆز پاداڭلارغا مەسئۇل سىلەر»[1].

مۇستافا بىرىنچى كۈنىلا سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىسىملىرىنى بىر قاتار سوراپ، ئۆزئارا تونۇشۇپ چىقتى، بالىلارغا بەزى ئايەت ۋە ھەدىسلەرنى ئوقۇپ بەردى ھەتتا بەزىدە چاقچاق قىلىپ كۈلدۈرۈپمۇ قويدى، يەنە ئوقۇغۇچىلاردىن چوڭ بولغاندا قانداق ئادەم بولۇش ئارزۇسى بارلىقىنى بىر - بىرلەپ سوراپ چىقتى. بەزىلىرى ئىنژېنېر، بەزىلىرى دوختۇر، بەزىلىرى ئوقۇتقۇچى، يەنە

1) سەھىھ بۇخارىي 893

بەزىلىرى ساقچى بولۇش ئارزۇسى بارلىقىنى ئېيتقان بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىن ئۈمىدسىزلىك مانا مەن دەپلا چىقىپ تۇراتتى.

ئۇ ئوقۇغۇچىلارغا ئۆزلىرى ياخشى كۆرىدىغان بىرەر كەسىپنى ئىسمى بىلەن قوشۇپ يېزىپ چىقىشنى ئېيتتى. مەسىلەن، ساقچى مۇھەممەد، دوختۇر شەيما، ئىنژېنېر رامى دېگەندەك... ئاندىن ئۇلارنى كەسىپلەر بويىچە رەتلەپ ئولتۇرغۇزدى. ئىنژېنېرلار مەخسۇس بىر گۇرۇپپا، دوختۇرلار بىر گۇرۇپپا، مۇئەللىملەر بىر گۇرۇپپا دېگەندەك ھەرخىل گۇرۇپپىلارغا بۆلۈنۈپ ئولتۇردى. ھەممەيلەنگە ئۆز كەسپىگە يارىشا مۇئامىلە قىلىپ، ھەربىر ئوقۇغۇچىنىڭ ئىسمىنى چاقىرغاندا ئاشۇ ئۇنۋانى بىلەن قوشۇپ چاقىرىشقا باشلىدى.



ناۋادا بىرەر ئوقۇغۇچى خاتالىق ئۆتكۈزۈپ سالسا ياكى تاپشۇرۇقنى ئىشلىمىسە، ئۇرۇپ ـ تىللىماي، مۇئاپىق جازا قوللاندى. تەكرار خاتالىق ئۆتكۈزگەن ئوقۇغۇچىنىڭ ئۇنۋانىنى ئۆچۈرۈۋەتتى ياكى ئۆز گۇرۇپپىسىدىن ئايرىپ، باشقا بىر گۇرۇپپىغا قېتىپ قويۇش جازاسى بەردى.

بۇنداق بولغاندا ھەربىر ئوقۇغۇچى ئۆزى ياخشى كۆرگەن ئۇنۋاندىن يەنى ئارزۇسىدىكى كەسپىدىن ئايرىلىپ قېلىشتىن ئەنسىرەيتتى ـ دە، دەرسلەرنى قېتىرقىنىپ، ياخشى ئۆگىنەتتى، ئەخلاقسىزلىق قىلمايتتى. ئوقۇغۇچىلاردىن بىرى خاتا جاۋاب بېرىپ

قالسا، مۇستافا قايتا چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمسمۇ بولىدىغان دەرىجىدە ئېزىپ چۈشەندۈرۈپ قويماتتى. شۇنىڭ بىلەن ئوقۇغۇچىلار خۇسۇسىي ئوقۇتقۇچىلارنى تەكلىپ قىلىپ دەرس مۇزاكىرە قىلدۇرۇشقا مەجبۇر بولمايتتى.

شۇ تەرىقىدە بىرقانچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن، ئوقۇتقۇچى مۇستافانىڭ نام ـ شۆھرىتى شەھەرگە پۈر كەتتى. ئەمما، مەكتەپتىكى دەرستىن سىرت خۇسۇسىي دەرس ئۆگىتىپ قويىدىغان ئوقۇتقۇچىلارغا بۇ ئىش تازا يېقىپ كەتمىدى. يېنىغا ئوقۇغۇچىلار دەرس مۇزاكىرە قىلدۇرۇش ئۈچۈن كەلمىگەنلىكتىن، ئۇلارنىڭ ھەسەت ئوتى يالقۇنجاپ، مەكتەپ مۇدىرىغا مۇستافانى مەكتەپتىن قوغلۇۋېتىش ھەققىدە شىكايەت قىلدى. بىراق، مەكتەپ مۇدىرى مۇستافانىڭ دەرس ئۆگىتىش مېتودى ۋە گۈزەل ئەخلاقىدىن تولىمۇ مەمنۇن ئىدى. شۇڭا، ئۇلارنىڭ شىكايىتىنىڭ دەل ئەكسىچە، مۇستافانىڭ دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈپ، مەكتەپ بويىچە بىرىنچى دەرىجىلىك نەمۇنىلىك ئوقۇتقۇچى قىلىپ باھالىدى، تەقدىرنامە ۋە ماددىي مۇكاپاتلارنى بەردى، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئوقۇتۇش مېتودىدىكى



ئىلغار تەرەپلەرنى يەكۈنلەپ چىقىپ، پۈتۈن مەكتەپلەردە شۇ مېتودنى قوللىنىش ئۈچۈن مائارىپ مىنىستىرلىكىگە تەكلىپ لايىھەسى سۇندى.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى مۆمىنلەر! ئاللاھتىن قورقۇڭلار، ھەركىم ئەتە (يەنى قىيامەت كۈنى) ئۈچۈن (ياخشى ئەمەللەردىن) نېمىلەرنى تەييارلىغانلىقىغا قارىسۇن، ئاللاھتىن قورقۇڭلار، ئاللاھ ھەقىقەتەن قىلىۋاتقان ئىشىڭلاردىن تولۇق خەۋەردارىدۇر. سىلەر ئاللاھنى ئۇنتۇغان، ئاندىن ئاللاھمۇ ئۇلارغا ئۆزلىرىنى ئۇنتۇلدۇرغان كىشىلەردەك بولماڭلار، ئەنە شۇلار پاسىقلاردۇر. ئەھلى دوزاخ بىلەن ئەھلى جەننەت (قىيامەت كۈنى) باراۋەر بولمايدۇ، ئەھلى جەننەت بولسا مەقسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر. ئەگەر بىز قۇرئاننى بىرەر تاغقا نازىل قىلساق، چوقۇم سەن ئۇنىڭ ئاللاھتىن قورقىۋاتقانلىقتىن باش ئەگكەنلىكىنى، يېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرەتتىڭ، بىز بۇ مىساللارنى كىشىلەرگە ئۇلار (ئاللاھنىڭ قۇدرىتى ئۈستىدە) ئويلانسۇن دەپ بايان قىلىمىز. ئاللاھتىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ يوشۇرۇننى، ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر، ناھايىتى شەپقەتلىكتۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (يەنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) كەڭ رەھمەت ئىگىسىدۇر. ئاللاھتىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ (مۇتلەق) پادىشاھتۇر (يەنى پۈتۈن مەخلۇقاتنىڭ مالىكىدۇر)، پاكتۇر (يەنى بارچە ئەيىب ـ نۇقساندىن پاكتۇر)، (مۆمىنلەرگە) سالامەتلىك بېغىشلىغۇچىدۇر، (دوستلارنى قورقۇنچتىن، ئازابتىن) ئەمىن قىلغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر، غالىبتۇر، قەھىر قىلغۇچىدۇر، ئۇلۇغلۇق ئىگىسىدۇر، (مۇشرىكلارنىڭ) شېرىك كەلتۈرگەن نەرسىلىرىدىن پاكتۇر. ئاللاھ (ھەممىنى) ياراتقۇچىدۇر، (يوقلۇقتىن) پەيدا قىلغۇچىدۇر، (ھەممە نەرسىگە) سۈرەت (شەكىل) ئاتا قىلغۇچىدۇر، ئەڭ چىرايلىق ئىسىملارغا ئىگىدۇر، ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر ئۇنىڭغا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، ئۇ غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾[2].

2) ھەشر سۈرىسى: 24 - 18

# ئوچۇق قالغان تېلېفون

ئەكبەر ئۆز خىزمىتى بىلەن ئالدىراش ئىدى. ئائىلىسىگە ئانچە كۆڭۈل بۆلمەيتتى، ئۇلار بىلەن سۆھبەتلىشىشكە ۋاقىت چىقىرالمايتتى. ئايالى زەھرا بۇنىڭدىن ناھايىتى نارازى بولسىمۇ، يولدىشىنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويماسلىق ئۈچۈن ئوچۇق بىر نەرسە دېيەلمەيتتى.



ئۇلارنىڭ ئوسامە ئىسىملىك يالغۇز بىر ئوغلى بولۇپ، قاچان قارىسا غەمكىن يۈرەتتى. دادىسى ئۇنى بىرقانچە دوختۇرغا كۆرسەتسەپ باققان بولسىمۇ، ھېچقانداق نەتىجىسى بولمىدى. ئوغۇلنىڭ پسىخىكىسىدىن چاتاق چىققان بولۇپ، دەرس ئۆگىنىشىنى خالىمايدىغان بولۇۋالغان ئىدى.

بىر كۈنى ئەكبەر قاتتىق چارچاپ كېتىپ، چۈش ۋاقتىدا ئۆيىگە بالدۇرراق قايتىشنى ئويلاپ ئايالىغا تېلېفون قىلىپ:

ـ مەن ئۆيگە قاراپ كېتىۋاتىمەن. قورسىقىم بەكلا ئېچىپ كەتتى. تاماق تەييار قىلىپ قويۇڭ! ھە راست، ئۆيگە ئالغاچ باردىغان بىر نەرسە بارمۇ؟ ـ دېدى. ئايالى زەھرا:

ـ ھەممە نەرسە بار، پەقەت سىزلا كەلسىڭىز بولىدۇ. سىزنى ساقلايمىز ئەمسە، ـ دېدى ـ دە، تېلېفوننى ئۈستەل ئۈستىگە قويۇپ قويدى. دەققەتسىزلىكتىن تېلېفون ئوچۇق قالغانىدى. ئەر

تېلېفونىنى قويىاي دەپ تۇرۇشىغا ئايالى بىلەن ئوغلى ئۇسامەنىڭ پاراڭلاشقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى:

ـ ئانا! دادام مېنى سوردىمۇ؟ بىلمەن، دادام مېنى ھەرگىز سوراپ قويمايدۇ.



ـ ھەئە، سوردى ئوغلۇم، سېنى سورىماي قالاتتىمۇ، داداڭ ساڭا بەك ئامراق تۇرسا؟!

ـ دادام مېنى ياخشى كۆرىدىغان بولسا، نېمىشقا مەن بىلەن ئولتۇرۇپ پاراڭلاشمايدۇ؟ ئۇنىڭغا شۇنچە يالۋۇرسامۇ، پەيغەمبەرلەر قىسسىلىرىنى سۆزلەپ بەرمەيدۇ؟ ھېلىقى «پەيغەمبەرلەر قىسسىسى» ناملىق كىتابتىن دادام پەقەت بىر بەت ئوقۇپ بېرىپلا، ئۇنىڭدىن كېيىن ئوقۇپ بەرمىدى. دوستۇمنىڭ دادىسى ھەر كۈنى ھېكايە ئوقۇپ بېرىدىكەن. ئۇ مېنىڭ ھېكايىگە ئامراقلىقىمنى بىلىپ، ماڭا نۇرغۇن ھېكايىلەرنى ئوقۇپ بەردى. ئانا! بىلەمسىز؟ دوستۇمنىڭ ئۆيىگە ھەر قېتىم بارغىنىمدا، دادىسى ئىشتىن قايتىپ كەلگەندە ئىشكتىن كىرىپلا غۇلچىنى كېرىگىنىچە:

ـ مېنىڭ ئوماق ئوغلۇم قېنى؟ ـ دەيدىكەن. دوستۇمۇ:

ـ مانا، مانا مەن جېنىم دادا! ـ دەپلا دادىسىنىڭ باغرىغا ئۆزىنى ئاتىدىكەن. دادىسى ئۇنى قۇچقىغا ئېلىپ كۆتۈرۈپ، ئەركىلىتىپ، سۆيۈپ قويىدىكەن. كاشكى، مېنىڭمۇ شۇنداق دادام بولسىچۇ؟

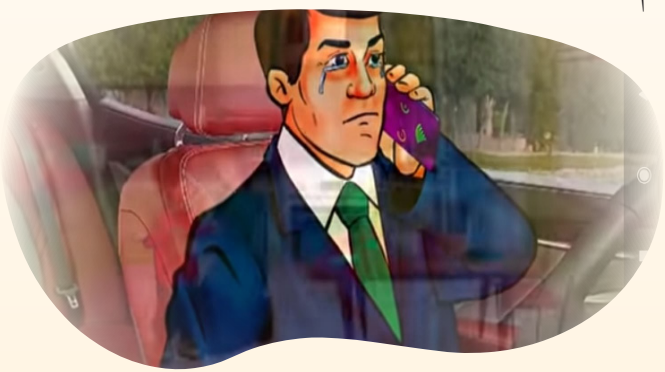
ئوغلىنىڭ سۆزلىرىنى دىققەت بىلەن تىڭشىغان دادا چوڭقۇر خىيالغا پاتتى...

شۇ ئەسنادا تېلېفوندىن يەنە زەھرانىڭ ئاۋازى كەلدى:

ـ ئوغلۇم! مەن سېنى ھەر كۈنى سۆيۈپ قويىمەن ئەمەسمۇ؟! ئاۋازىڭنى سەل پەسرەك قىلغىن. دادامنىڭ يۈرىكى قالدى. دادامنىڭ بەك ئالدىراش، ئوغلۇم! ئۇنى توغرا چۈشىنەيلى، بولامدۇ؟

ئەكبەر ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى دىققەت بىلەن تىڭشاۋاتاتتى، بىراق ئوغلىنىڭ كېيىنكى سۆزى ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ياش ئېقىتىۋەتتى.

ـ بىلمەن، ئانا! سىز مېنى قۇچاقلايسىز، سۆيۈپ قويىسىز، ئەركىلىتىسىز. بىراق، مەن دادامنىڭ مېھرىگە ئېچىرقاپ كەتتىم، ئۇنىڭ باغرىنى سېغىندىم.



زەھرا ئوغلىغا تەسەللى بېرىپ مۇنداق دېدى:

ـ ئوماق ئوغلۇم! سىزمۇ بىلسىز، دادىڭىز ھەر كۈنى ئىشتىن كەچ قايتىپ كېلىدۇ. ئۇيگە كېلىپلا يەنە باشقا ئىشلارنى قىلىدۇ. بوش ۋاقتى يوق. شۇنداقتىمۇ ئېھتىياجلىق نەرسىلەرنى سىزگە تەل قىلىپ بېرىۋاتىدۇغۇ؟!

ئۇسامەنىڭ چىرايىغا تەبەسسۇم يۈگۈردى ۋە:

ـ ئانا! دادام كېلىپ بولغۇچە تېلېفونىڭىزنى بىردەم ئويناپ

تۇرسام بولامدۇ؟ ـ دېدى.

ئەكبەر دەرھال تېلېفوننى تاقىۋەتتى.

... ئۇسامە ئالتە ياشقا كىرىپتۇ. ئۇنى بىرەر قېتىممۇ باغرىمغا بېسىپ، سۆيۈپ قويماپتىمەن. مېھرىسىز ئۆتكەن بۇ يىللارنى ئۇ قانداق ئۆتكۈزگەندۇ؟



ئەكبەر شۇلارنى ئويلاپ، خىزمەتكە مۇناسىۋەتلىك كىتاب ـ دەپتەرلىرىنى ماشىندا قويۇپ، كىتابخانىغا كىردى ـ دە، ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن تەييارلانغان «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەرجىمھالى» ناملىق كىتابنى سېتىۋالدى. ئاندىن ئۆيگە قايتىپ، ئىشكنى ئاچقۇچ بىلەن ئاچماستىن قوڭغۇراقنى باستى. چۈنكى، ئۇ ئۇسامەنىڭ ئىشىك ئېچىشقا ئامراقلىقنى بىلەتتى. دەرۋەقە، ئۇسامە ئىشكنى ئاچتى ۋە دادىسىنىڭ كۈلۈمسىرەپ غۇلىچىنى كۆرگىنىچە:

ـ قېنى مېنىڭ ئوماق ئوغلۇم ئۇسامە؟ ـ دېگەن ھاياجانلىق كۆرۈنۈشنى كۆرۈپ داڭ قېتىپلا قالدى، چۈنكى ئۇ بۇنى «ئوڭۇمۇ، چۈشۈمۇ؟» دەپ گاڭگىراپ قالغان ئىدى. ئۇ تېزلا ئۆسىنى يېغىپ، خۇشاللىقتىن قىن ـ قىنىغا پاتمىغان ھالدا:

ـ مانا مەن ئۇسامە، جېنىم دادا ! ـ دېگىنىچە دادىسىنىڭ باغرىغا ئۆزىنى ئاتتى. دادا ئوغلىنىڭ يۈز ـ كۆزلىرىگە سۆيۈپ

چىقتى ۋە قايتا كۆتۈرۈپ، ئەركىلىتىشكە باشلىدى. ئاشخانا ئۆيىدىن چىقىۋاتقان زەھرا بۇ مەنزىرىنى كۆرۈپ، خۇددى بۇنى ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك چوڭقۇر تەسىرلىنىپ، كۆزلىرىگە ياش ئالدى ۋە:



ـ چۈشلۈك تاماق تەييار بولدى! ـ دېدى.

شۇنداق قىلىپ ھەممەيلەن بەھۇزۇر ئولتۇرۇپ تاماق يېيىشتى. ئەلۋەتتە ئەكبەرمۇ ئۇسامەنى قۇچىقىدا ئولتۇرغۇزۇپ تاماق يېگۈزۈپ قويۇشنى ئۇنتۇمىدى.

تاماقتىن كېيىن ئەكبەر ئوغلىنى كۆتۈرگىنىچە ھوجرىسىغا ئەكىرىپ كەتتى. ئۇ ئوغلىنىڭ بويىندىن قۇچاقلىغىنىچە يانمۇيان يېتىپ ئۇنىڭغا ھېكايە ئوقۇپ بەردى. بىردەمدىن كېيىن ئۇسامە شىرىن ئۇيقۇغا كەتتى. ئەكبەرمۇ ئۆمرىدە ھېس قىلىپ باقمىغان شىرىن لەززەت ئىچىدە ئوغلىنىڭ يېنىدا ياتقان پېتى ئۇخلاپ قالدى. ئويغانغاندا دادىسىنىڭ قۇچىقىدا ياتقانلىقىنى بىلگەن ئۇسامە ناھايىتى خۇشال بولدى ۋە بۇنداق شىرىن ئۇيقۇدىن ۋاز كەچكۈسى كەلمىگەندەك، قايتا بىر ئۇخلۇۋالماقچى بولۇپ كۆزىنى يۇمدى.



ئەتىسىدىن باشلاپ ئۇسامەدە ناھايىتى چوڭ ئۆزگىرىش بولدى، ئۇ ئەمدى ئۆزلۈكىدىن دەرسلىرىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇنىڭ روھىي كەيپىياتى ئاستا ـ ئاستا ياخشىلىنىپ، پىسخىكىسىمۇ بارا ـ بارا ئوڭشىلىشقا باشلىدى.

بۇلارنى كۆرگەن ئانا ئۆز ـ ئۆزىگە مۇنداق پىچىرلىدى: «ئاللاھقا شۈكرى! ئۇسامە باشقىچە بىر ئادەم بولۇپ قالدى. ئەسلىدە ئۇ دوستىنىڭ دادىسى بىلەن ئوتتۇرىسىدىكى مېھىر ـ مۇھەببىتىنى قىزغىنىپ شۇنداق بولۇپ قاپتىكەن ـ ده، ئەمدى ئۇ دادىسىنىڭ مېھرىگە قانالايدىغان بولدى. چۈنكى، دادىسى ئەمدى ئائىلىسىنىڭ، بولۇپمۇ ئوغلىنىڭ نېمىگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ھەسەن بىلەن ھۈسەيىننىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۈرىسىگە مىنۋالغانلىقىنى كۆرۈپ:

ئىككىڭلارنىڭ ئېتى نېمىدېگەن ياخشى ئات ھە! ـ دېدىم. شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ ئىككىسىمۇ ياخشى چەۋەندازلار، ـ دېدى ئۇلارنى ماختاپ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: «مەن گەپ ـ سۆزدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پاتمەدىنمۇ بەكرەك ئوخشايدىغان بىرىنى كۆرۈپ باقمىدىم. پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا كىرسە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ قولىدىن تۇتۇپ پېشانىسىگە سۆيۈپ قوياتتى، يېنىدا ئولتۇرغۇزاتتى...»[3].

3) سەھىھ ئىبنى ھىببان، 6953

# قول قولنى يۇيسا، قول قوپۇپ يۈزنى يۇيۇپتۇ

بىر يىگىت جۈمە نامىزىغا ئەزان چىقىشتىن بۇرۇن مەسچىتكە كىردى. بىرىنچى سەپتىكى ئۆزى دائىم ئولتۇرىدىغان يەردە شۇ كەمگىچە كۆرۈپ باقمىغان بىر كىشىنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى. يىگىت يەڭگىلغىنە ئىككى رەكەت نامار ئوقۇغاندىن كېيىن، ھېلىقى ئادەمگە قارىدى. ئۇ كىشى ئىخلاس بىلەن قۇرئان ئوقۇۋاتاتتى. چىرايىدا تەقۋادارلىق ئالامەتلىرى جىلۋە قىلماقتا ئىدى.



يىگىت نامار ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن، ھېلىقى كىشى ئۇنىڭ مۇرىسىنى تۈرتۈپ:

ـ مەن سىزگە يارىدىم قىلغۇدەك بىرەر ئىش بارمۇ؟ ـ دېدى. يىگىت بۇنىڭدىن ھەيران قېلىپ:



ـ رەھمەت، تاغا! مېنىڭ ھېچقانداق ئېھتىياجىم يوق، ـ دېدىم ئىللىق تەبەسسۇم بىلەن.

ئاندىن ئۇ سول تەرىپىگە قارىدى. سول تەرىپىدە مەسچىتنىڭ تازىلىقىنى قىلىدىغان بىر يىگىت بار ئىدى. ئۇنىڭدىنمۇ ئوخشاش سوئالنى سورىدى. يىگىتنىڭ خجىللىقتىن چىرايى ئوتقاشتەك قىزىرىپ:

ـ مەندەك بىرىدىن بۇنداق سوراشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى، ـ دېدى.

ئۇ كىشى ياخشى ئىش قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەنلىكىدىن سۆيۈنگەن چېغى، چىرايىغا بىردىنلا كۈلكە يۈگۈردى. ھېلىقى يىگىتنىڭ ئەھۋالىنى سوراپ بىلگەندىن كېيىن، نورمال ئېھتىياجىدىنمۇ كۆپرەك ياردەم قىلدى. يىگىت ئىنتايىن خۇشال بولۇپ مەسچىتتىن چىقىۋېتىپ ھېلىقى ئادەمدىن:



ـ سىز كىم بولسىز؟ نېمىشقا ماڭا بۇنچىۋالا ياخشىلىق قىلىسىز؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ كىشى مۇنداق دېدى:

ـ مەن بىر ئالىي مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىمەن. ھەر جۈمە كۈنى مۇشۇنداق ياخشى ئىش قىلىشنى داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىمەن. چۈنكى، مەنمۇ مۇشۇنداق ياخشىلىق تۈپەيلى ئالىي مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسىغا ئايلانغان ئىدىم. ئەسلىي ئىش مۇنداق:

مەن ھەر قېتىم جۈمە نامىزىنى مەكتىپىمگە يېقىن بىر جايدىكى مەسچىتتە ئوقۇيتتىم. شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە مېنىڭ بىردىنبىر تايانچىم بولغان دادام تۈيۇقسىز ئالەمدىن ئۆتتى. بىر كۈنى ئىنتايىن قايغۇرغان ھالدا مەسچىتتە ئولتۇراتتىم. يېنىمدا نامىز ئوقۇۋاتقان ئىللىق چىراي بىر كىشى ماڭا قاراپ:

ـ بىرەر ئېھتىياجىڭىز بارمۇ؟ قولۇمدىن كېلىشىچە ياردەم

قىلاي، ــ دېدى. مەنمۇ تارتىنىپ ئولتۇرمايلا:
ــ ھەئە، بار. ئوقۇش پۈلۈمنى تۆلىيەلمەيۋاتىمەن. مېنىڭ بەكمۇ ئوقۇغۇم بار، ــ دېدىم. ئۇ كىشى ناھايىتى خۇشال قىياپەتتە:
ــ بولىدۇ، ئوقۇغۇچىلىق نومۇرىڭىزنى، ئىسمىڭىزنى دەپ بېرىڭ، مەن ئەتىلا تۆلۈۋېتەي. ياخشى ئوقۇسىڭىز، تاكى مەكتەپ پۈتتۈرگىچە ھەر يىللىق ئوقۇش پۈلىڭىزنى تۆلەپ بېرىمەن، ــ دېدى.



خۇشاللىقتىن كۆزلىرىم ياشقا تولغان ھالدا ئۇنىڭغا دۇئا قىلدىم ــ دە، ئۇنىڭدىن:
ــ ماڭا نېمىشقا بۇنداق ياخشىلىق قىلىسىز؟ ــ دەپ سورىدىم ھەيرانلىق بىلەن. ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى:
ــ مۇبارەك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلمان مۇسۇلمانىنىڭ قېرىندىشىدۇر، ئۇ قېرىندىشىغا زۇلۇم قىلمايدۇ، ئۇنى يارەمسىز تاشلاپ قويمايدۇ. كىمكى بىر مۇسۇلمانىنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلسا، ئاللاھ تائالامۇ ئۇنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىدۇ؛ كىمكى بىر مۇسۇلمانىنى بىرەر خاپىلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالسا، ئاللاھ تائالامۇ قىيامەت كۈنى ئۇنى ئېغىر كۈلپەتلەردىن

قۇتۇلدۇرۇپ قالىدۇ؛ بىر مۇسۇلمان يەنە بىر مۇسۇلماننىڭ ئەيبىنى يوشۇرسا، ئاللاھ تائالامۇ قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ ئەيبلىرىنى يوشۇرىدۇ»[4].

ناۋادا مېنىڭ ياخشىلىقلىرىمنى قايتۇرىمەن دېسىڭىز، ئوقۇش پۈتتۈرۈپ، خىزمەتكە چىقىپ ھال - كۈنىڭىز ياخشىلانغاندا، جۈمە نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپلا يېنىڭىزدا ئولتۇرغان كىشىدىن مەن سىزدىن سورىغان سوئالنى سوراڭ. ئۇنىڭ بىرەر ھاجىتى بارلىقىنى بىلسىڭىز، كۆچىڭىزنىڭ يېتىشىچە ياردەمدە بولۇڭ. شۇنداق قىلسىڭىز، مېنىڭ ياخشىلىقلىرىمنى قايتۇرغان بولىسىز.

مەن ئۇنىڭدىن بەكمۇ تەسىرلەندىم. تاكى ئوقۇشۇمنى پۈتتۈرۈپ بولغۇچە ئاشۇ كىشى ھەر يىلى ئوقۇش پۇللىرىمنى تۆلەپ بەردى. مەن ئۇنىڭ تەلىپى بويىچە ھەر يىلى مەۋسۇم ئاخىرىدا، ئوقۇش نەتىجىلىرىمنى يېنىغا ئېلىپ باراتتىم. ئۇ ماڭا ئويلىمىغان دەرىجىدە مۇكاپاتلارنى بېرىپ ئىلھاملاندۇراتتى. شۇنداق قىلىپ، مەن ئوقۇشۇمنى مۇۋەپپەقىيەتلىك تاماملاپ، ئاخىرى ئالىي مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسىغا ئايلاندىم ھەمدە قەلبىمگە تەسىر قىلغان ئاشۇ ياخشىلىقنىڭ تۇرتكىسىدە مەنمۇ ھەر جۈمە كۈنى مەسچىتلەرگە بېرىپ، يېنىمدا ئولتۇرغان كىشىدىن شۇ سوئالنى سوراپ، بىرەر ھاجىتى بولسا راۋا قىلىپ كېلىۋاتىمەن.



4) سەھىھ مۇسلىم 2699

مەن بۇ ئىشنى تاكى ۋاپات بولغۇچە داۋاملاشتۇرىمەن.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاللاھ ھەقىقەتەن (كىشىلەر ئارىسىدا) ئادىل بولۇشقا، (جىمى خەلقە) ياخشىلىق قىلىشقا، خىش - ئەقرىبالارغا سىلە - رەھىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، قەبىھ (سۆز - ھەرىكەتلەر) دىن، يامان ئىشلاردىن ۋە زۇلۇم قىلىشتىن توسىدۇ. نەسىھەتنى قوبۇل قىلسۇن دەپ ئاللاھ سىلەرگە پەند - نەسىھەت قىلىدۇ. سىلەر ئەھدە تۈزۈشكەن چېغىڭلاردا، ئاللاھنىڭ ئەھدىگە ۋاپا قىلىڭلار، قەسەمڭلارنى (ئاللاھنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ) پۈختىلىغاندىن كېيىن بۇزماڭلار، چۈنكى سىلەر ئاللاھنى گۇۋاھچى قىلدىڭلار. شۈبھىسىزكى، ئاللاھ قىلمىشىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ﴾[5].

5) نەھل سۈرىسى:90 - 91

# ئاللاھ كەپتۇ!

بىر ئەر ـ ئايال، ئىككى بالا ۋە بىر ئاندىن تەركىب تاپقان بەش كىشىلىك بىر ئائىلە بار ئىدى. قىز ئالتە ياشقا، ئوغۇل سەككىز ياشقا كىرگەن بولۇپ، ئۇلار شەھەر سىرتىدا ئولتۇراتتى.

بىر كۈنى باللارنىڭ ئانىسى ئائىشە خانىم ئاغرىپ قېلىپ دوختۇرخانىغا يۆتكەلدى. نۇرغۇنلىغان تەكشۈرۈشلەردىن كېيىن ئۇنىڭ خەتەرلىك بىر كېسەلگە گىرىپتار بولغانلىقى مەلۇم بولدى. دوختۇر ئائىشە خانىمنىڭ يولدىشىغا:



ـ ئايالىڭىزنى جىددىي ئوپېراتسىيە قىلمىساق بولمايدىكەن، ـ دېدى. ئۇلار بۇنىڭدىن قايغۇرغان پېتى، بېشىنى تۆۋەن سالغىنىچە ئۆيلىرىگە قايتىپ كېلىشتى. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئوپېراتسىيە چىقىمىنى تۆلىگۈدەك پۇلى يوق ئىدى.



ئەر شەھەردىكى دوستلىرىنى ئېسىگە ئېلىپ، شۇلاردىن قەرز ئېلىش ئۈچۈن شەھەرگە قاراپ يول ئالدى. قوشنا ئايالىلار ھەر كۈنى دېگۈدەك ئائىشە خانىمنى يوقلاپ

تۇردى. لېكىن، ئۇلار: «ئاللاھ شىپالىق بەرسۇن!» دەپ دۇئا قىلىشىپ مەيۈسلەنگىنىچە چىقىپ كېتەتتى.

بىر كۈنى ئائىشە خانىمنىڭ ئىككى كىچىك بالىسى قوشنىلارنىڭ دۇئاسىنى ئاڭلاپ چوڭ ئانىسىدىن:

ـ «ئاللاھ» دېگەن كىم، ئۇ قەيەردە؟ ئۇ بىزنىڭ دۇئايىمىزنى ئاڭلاپ ئانامغا شىپالىق بېرەلەمدۇ؟ ـ دەپ سوراپ قالدى. چوڭ ئانا باللارنىڭ سوئالىدىن ھەيران قېلىپ جاۋابەن مۇنداق دېدى:



ـ ئاللاھ شىپالىق بېرەلەيدۇ، باللىرىم! ئۇ بىزنى ياراتقان، بىزنىڭ دۇئايىمىزنى ئاڭلايدۇ، تىلەكلىرىمىزنى ئىجابەت قىلىدۇ. بولۇپمۇ، سىلەردەك باللارنىڭ دۇئاسىنى بەكرەك ئىجابەت قىلىدۇ.

چوڭ ئانىنىڭ سۆزى باللارنىڭ خىيالىدىن كەتمىدى. ئەتىسى ئەتىگەندە مەكتەپكە مېڭىش ئالدىدا قىز دۇكانغا بېرىپ بىر تال كونۋېرت سېتىۋالدى، ئاكىسى ئۇنىڭغا مۇنۇلارنى يازدى:



«ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئەي چەكسىز قۇدرەتلىك ئاللاھىم! بىزنىڭ كېسەل ئانىمزغا شىپالىق بەرگىن! دادىمىز قەرز ئىزدەپ، شەھەردىن قايتىپ كېلەلمىدى. ئانىمزنىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ كەتتى. چوڭ ئانىمىز سېنى چۈشەندۈرۈپ:

‹ئاللاھ مەرھەمەتلىك زات، باللارنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ ۋە دۇئالىرىنى ئىجابەت قىلىدۇ› دېدى. ئەي ئاللاھ! بىزنىڭ ئۈمىدىمىزنى يەردە قويمىغىن!

مەن ۋە سىڭلىم ئىككىمىزدىن: ئۇلۇغ ئاللاھقا» .

ئىككىسى مەكتۇپنى كونۇبرتنىڭ ئىچىگە سېلىپ، كوچىنىڭ ئاخىرىدىكى پوچتا ساندۇقىغا سېلىپ قويىدى. باللار كونۇبرت ئۈستىگە ھېچقانداق ئادرېس يازمىغان ئىدى. پوچتا خادىمى خەتنى پوچتىخانىغا ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، پوچتىخانا خادىملىرى مەكتۇپلارنى ئادرېس بويىچە تۈرگە ئايرىش جەريانىدا ھېلىقى نامسىز مەكتۇپنى كۆردى ۋە سەل ھەيرانلىق بىلەن مەكتۇپنى ئاچتى، خەتنى ئوقۇپ كۆزلىرىدىن



تارامىلاپ ياشلار تۆكۈلدى... ئەمەلىيەتتە، پوچتىخانىدىكى بۇ خەتنى ئوقۇغان ھەربىر خادىم يىغلىماي قالمىدى. ئاخىرىدا پوچتىخانا مۇدىرىمۇ ئۇنسىز يىغلاپ كەتتى. ئۇلار بۇ سەبىي باللارنىڭ ئاق كۆڭۈللۈكلىكىدىن سۆيۈندى. ئاندىن پۈتۈن خىزمەتچىلەر



يىغلىپ ئىئانە توپلىدى ۋە ھېلىقى باللارنىڭ ئۆي ئادرېسىنى ئېنىقلاپ چىقتى. ئاندىن بىر جىددىي قۇتقۇزۇش ماشىنىسى

ئېلىپ، ئائىشە خانىمنىڭ ئۆيىگە قاراپ يول ئالدى...

كوچىدا ئويناۋاتقان ئائىشە خانىمنىڭ ئىككى بالىسى قۇتقۇزۇش ماشىنىسىنى كۆرۈپ:

ـ قۇتقۇزۇش ماشىنىسى! قۇتقۇزۇش ماشىنىسى! ئاللاھ كەپتۇ!

ـ دېگىنچە سەكرىشىپ كەتتى. ماشىنىنىڭ ئالدىغا خۇشاللىق بىلەن يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقان بالىلارنى كۆرگەن مۇدىر يەنە يىغلاپ تاشلىدى. بالىلار خۇشاللىقتىن:




ـ ئاللاھ كەپتۇ! ئاللاھ كەپتۇ! ئەمدى ئانىمىز ساقايىدىغان بولدى! ـ دېگىنچە توختىماي چۇرقىرىشاتتى. ئۇلار ئائىشە خانىمنى دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ ئوپېراتسىيە قىلدۇردى. بالىلارنىڭ دادىسى شەھەردە قەرز سوراپ يۈرۈپ، پۇل تېپىپ بولالماي، تېخىچە ئۆيىگە قايتىپ كەلمىگەن ئىدى. بالىلار چوڭ ئانىسىدىن:

ـ دادام نېمىشقا تېخىچە كەلمەيدۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

چوڭ ئانا بالىلارنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ مۇنداق چۈشەندۈردى:

ـ داداڭلار ئاللاھنى ئۇنتۇپ، دوستلىرىنىڭ يېنىغا كەتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن كېچىكىپ قالدى. ئەمما، سىلەر ئاللاھقا دۇئا قىلدىڭلار، ئاللاھ دۇئايىڭلارنى ئىجابەت قىلدى.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿بېشىغا كۈن چۈشكەن ئادەم دۇئا قىلسا (دۇئاسىنى) ئىجابەت قىلىدىغان، بېشىغا كەلگەن ئېغىرچىلىقنى كۆتۈرۈۋېتىدىغان ۋە سىلەرنى زېمىنىنىڭ ئورۇنباسارلىرى

قىلغان كىم؟ ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ بارمۇ؟ سىلەر ئازغىنا ۋەز ـ نەسىھەت ئالىسىلەر﴾[6].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمەتكارى سەۋبان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: « ئۆمۈرنى پەقەت ياخشىلىقلا ئۆزارتالايدۇ، قەدەرنى پەقەت دۇئالا قايتۇرالايدۇ. بەزىدە ئىنسان قىلغان گۇناھلىرى سەۋەبلىك رىزقىدىن مەھرۇم قالىدۇ»[7].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئېيتقىنكى، پادىشاھلىقنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاللاھ! خالىغان ئادەمگە پادىشاھلىقنى بېرىسەن، خالىغان ئادەمدىن تارتىپ ئالىسەن؛ خالىغان ئادەمنى ئەزىز قىلىسەن، خالىغان ئادەمنى خار قىلىسەن؛ ھەممە ياخشىلىق (نىڭ خەزىنىسى يالغۇز) سېنىڭ قولۇڭدىدۇر. سەن ھەقىقەتەن ھەممىگە قادىرسەن. كېچىنى كۈندۈزگە كىرگۈزىسەن، كۈندۈزنى كېچىگە كىرگۈزىسەن. جانلىقنى (يەنى تىرىك بولغان ئىنسانىنى ۋە ھايۋاننى) جانسىزدىن (يەنى جانلىق بولغان ئابىمەنىيدىن) چىقىرىسەن، جانسىزنى (يەنى جانسىز بولغان ئابىمەنىنى) جانلىقتىن (يەنى جانلىق بولغان ئىنساندىن ۋە ھايۋاندىن) چىقىرىسەن؛ ئۆزۈڭ خالىغان كىشىگە ھېسابسىز رىزىق بېرىسەن﴾[8].

6) نەمله سۈرىسى 62
7) مۇسنەد ئەھمەد 22413
8) ئالئىمران سۈرىسى: 26 ـ 27

# ئىسپاتىڭ بارمۇ؟

مەشھۇر ئالىم ئىمام زەھەبىي «گۈناھى كەبىرلەر» ناملىق كىتابىدا مۇنداق بىر قىسسىنى نەقىل قىلىدۇ:

يولدىشىدىن تۇل قالغان بىر ئايال بار ئىدى. ئۇنىڭ ئىككى قىزى بولۇپ، نامراتچىلىقتا ئىنتايىن قىينىلىپ قالدى. ئولتۇرىدىغان ئۆيىمۇ ئىجارە بولۇپ، ئۆي ئىگىسى ئىجارە سۈيلەپ ئارام بەرمەيتتى. ئايال ئىجارىنى بېرەلمگەچكە، شۇنچە يالۋۇرۇشلىرىغا قارىماي ئۇلارنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقاردى.



سىرتتا يامغۇر يېغىۋاتاتتى. ھاۋانىڭ شۇنچىۋالا سوغۇق بولۇشىغا قارىماي، دوست - دۇشمەننىڭ كۆلكىسىگە قالماسلىق ئۈچۈن ئايال ئىككى قىزىنى ئېلىپ قوشنا شەھەرگە چىقىپ كەتتى.



ئۇنىڭ ناتونۇش شەھەردە باش تىققۇدەك يېرى بولمىغاچقا، ئىككى قىزىنى مەسچىتكە قويۇپ،

يېمەكلىك ئىزدەپ سىرتقا چىقىپتۇ. يولدا كېتىۋېتىپ شۇ يۇرتنىڭ ئاقساقلى بىلەن ئۇچرىشىپ قاپتۇ ۋە ئۇنىڭغا بىر قاتار ئەھۋالىنى ئېيتقاندىن كېيىن، ئۆزى ۋە ئىككى قىزى ئۈچۈن بىر كۇنلۇك يېمەك بېرىشىنى سوراپتۇ. يۇرت ئاقساقلى ئۇنىڭغا:

ـ سۆزىڭىزنىڭ راستلىقىغا ئىسپاتىڭىز بارمۇ؟ ـ دەپتۇ. ئايال:

ـ مەن بۇ شەھەرگە يېڭى كەلدىم، ھېچكىم مېنى تونۇمايدۇ، ـ دەپتۇ.

يۇرت ئاقساقلى ئۇنىڭغا ئىشىنەلمەي، يالۋۇرۇشلىرىغىمۇ پەرۋا قىلماي كېتىپ قاپتۇ. بۇنىڭدىن ئايالنىڭ كۆڭلى تولمۇ يېرىم بولۇپ يىغلاپتۇ. يولدا كېتىۋېتىپ، يەنە بىر ياشانغان بوۋاينى ئۇچرىتىپتۇ. ئۇنىڭغا دەردىنى ئېيتىپ، يۇرت ئاقساقلى بىلەن بولۇپ ئۆتكەن جەريانلارنى سۆزلەپ بېرىپتۇ. ئۇ كىشى خىرىستيان ئىكەن. ئۇ دەرھال ئايال



ۋە ئىككى قىزىنى ئۆيىگە باشلاپ بېرىپ، ئېسىل يېمەكلىكلەرنى يېگۈزۈپ، چىرايلىق كىيىملەرنى كىيدۈرۈپتۇ. شۇ كېچىسى ئۇلار بوۋاينىڭ ئۆيىدە قونۇپ قاپتۇ.

تۇن نىسپى بولغاندا ھېلىقى مۇسۇلمان يۇرت ئاقساقلى بىر چۈش كۆرۈپتۇ. چۈشىدە قىيامەت قايىم بولغۇدەكمىش. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالاھىدە بىر بايراق تۇتۇپ تۇرغانمىش. توساتتىن ئۇنىڭغا پېشايۋانلىرى ئۇنچە مەرۋايىت ۋە ياقۇتتىن بېزەلگەن،

رۇمەتتىن بىنا قىلىنغان، ناھايىتى ياسداق بىر ساراي كۆرۈنۈپتۇ.
يۇرت ئاقساقلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:
ـ بۇ ساراي كىمنىڭ؟ ـ دەپ سوراپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
ـ ئىمانى كامىل بىر مۇسۇلمانىنىڭ، ـ دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. يۇرت ئاقساقلى:
ـ مەن ئىمانىم كامىل مۇسۇلمانغۇ، ئەي ئاللاھنىڭ



پەيغەمبىرى! ـ دەپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:
ـ ئۇنداقتا، ئىمانى كامىل مۇسۇلمان ئىكەنلىكىگە ئىسپات كەلتۈرگىن. بىر مىسكىن ئايال سەندىن يېمەكلىك سورىغاندا، سەن ئۇنىڭدىن: «ئىسپاتىڭ بارمۇ؟» دەپ سورىغىنىڭدەك، سەنمۇ بۇ سارايغا ئىگە بولۇشۇڭ ئۈچۈن ئىسپات كەلتۈرۈشۈڭ كېرەك، ـ دەپتۇ.
يۇرت ئاقساقلى شۇ ھامان چۆچۈپ ئويغىنىپ كېتىپتۇ.
ئۇ ھېلىقى ئايالنى ئىزدەپ، كوچىمۇكوچا يۈرۈپ سۈرۈشتە قىپتۇ. ئاخىر ئۇنىڭ خىرىستيان بىر بوۋاينىڭ ئۆيىدە ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپتۇ، ـدە،ـبوۋاي بىلەن

كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭغا ئەھۋالنى ئېيتقاندىن كېيىن:

ـ ئۆيىڭىزدىكى ھېلىقى ئايالنى ئىككى قىزى بىلەن ماڭا قايتۇرۇپ بەرسىڭىز، سىزگە 1000 تىللا بېرەي، ـ دەپتۇ. خىرىستيان بوۋاي:



ـ ياق، ئۇنداق قىلالمايمەن. ئۇلار بىزنىڭ ئائىلىمىزنىڭ بەرىكىتى. سىز چۈشىڭىزدە كۆرگەن جەننەتتىكى ھېلىقى ساراي مېنىڭ ھەققىم. ئۇ ساراي مەن ئۈچۈن تەييارلانغان. ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ۋە ئائىلەمدىكىلەر بۈگۈن كېچە پەقەت ئۇخلىمىدۇق. مۇشۇ ئايال سەۋەبلىك ھەممىمىز مۇسۇلمان بولدۇق. سىز كۆرگەن چۈشنى مەنمۇ كۆردۈم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن:

ـ ھېلىقى ئايال بىلەن ئىككى قىزى سېنىڭ ئۆيۈڭدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ ھەئە، ئەي ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى! ـ دېسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ـ بۇ ساراي سېنىڭ ۋە ئائىلەڭدىكىلەرنىڭ بولسۇن! ـ دېدى.

ئاندىن يەنە: «كىمكى بىر قېرىندىشىنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىدىكەن، ئاللاھمۇ ئۇنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىدۇ؛

كىمكى بىر مۇسۇلماننىڭ بېشىغا كەلگەن قىينىچىلىقنى كۆتۈرۈۋېتىدىكەن، ئاللاھمۇ قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ قىينىچىلىقلىرىنى كۆتۈرۈۋېتىدۇ؛ كىمكى بىر مۇسۇلماننىڭ ئەيبىنى يوشۇرىدىكەن، ئاللاھمۇ قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ ئەيبىنى يوشۇرىدۇ» دېدى[9].

يۈرت ئاقساقلى بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ پۈرسەتنى قولدىن كەتكۈزۈپ قويغانلىقىغا قاتتىق پۇشايمان قىلىپ،



ھەسرەتلەنگىنىچە پېشانىسىنى تۇتۇپ مۇنداق دەپتۇ:

ـ ھەي ئىست! بۇ بىچارە ئايالغا يېمەك ـ ئىچمەك بېرىپ، ئۆيۈمدە پاناھلاندۇرمىغىنىم ئۈچۈن كاتتا ئەجرىدىن مەھرۇم قاپتىمەن. ئۇ ئايال راستچىل بولمىغان تەقدىردىمۇ، ئۇنى ياخشى كۆتۈۋالغان بولسام، مېنىڭ ياخشى نىيىتىم ئۈچۈن ئاللاھ ماڭا ئەجىر بېرىدىكەن ئەمەسمۇ؟!

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاللاھنىڭ يولىدا پۇل ـ مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تېرىلىپ) يەتتە باشاق چىقارغان، ھەر باشىقىدا 100 تال دان تۇتقان بىر دانغا ئوخشايدۇ.

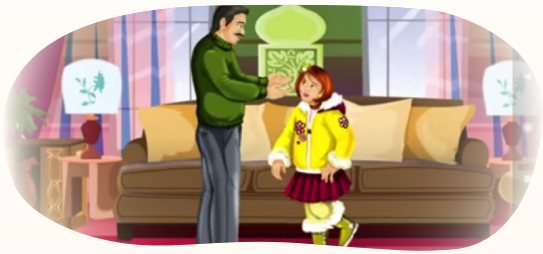
9) سەھىھ مۇسلىم 2699

ئاللاھ خالىغان بەندىسىگە ھەسسىلەپ ساۋاب بېرىدۇ. ئاللاھنىڭ مەرھەمتى كەڭدۇر (ئاللاھ مال سەرپ قىلغۇچىنىڭ نىيىتىنى بىلگۈچىدۇر). پۇل - مېلىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلىدىغان، ئارقىسىدىن ئۇنىڭغا مىننەت قىلمايدىغان ۋە (خەير - ساخاۋىتىگە ئېرىشكەنلەرنى) رەنجىتمەيدىغان كىشىلەر پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ساۋاب تاپىدۇ، ئۇلارغا (قىيامەت كۈنى) قورقۇنچ ۋە غەم - قايغۇ بولمايدۇ﴾[10].

10) بەقەرە سۈرىسى:262 - 261.

# باغرى تاش ئانا

ناھايىتى رەھمسىز، باغرى تاش، باي بىر ئايال بار ئىدى. ئون ياشقا كىرگەن بىر قىزى بولۇپ، قىزىنىمۇ ئۆزىگە ئوخشاش ناھايىتى ھاكاۋۇر چوڭ قىلغان ئىدى. كۈنلەرنىڭ بىرىدە باشقا بىر دۆلەتكە بېرىپ داۋالىنىپ كەلمەكچى بولۇپ، قىزىنى تاغسىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ قويىدى.



ئالتە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ئايال ھەشەمەتلىك ماشىنىسىغا ئولتۇرۇپ قىزىنى ئېلىش ئۈچۈن تاغسىنىڭ ئۆيىگە كەلدى. تاغسىنىڭ يېنىدا بىردەم ئولتۇرۇشتىن ئىچى سىقىلىپ قىزىنى تېزلا ئېلىپ ماڭدى.

ئايال ماشىنىسىنىڭ يېنىغا كېلىپ ماڭاي دەپ تۇرۇشىغا ماشىنىنىڭ بۇزۇلۇپ قالغانلىقىنى ئۇقتى ۋە رېمونت ئىشىنى تاغسىغا ھاۋالە قىلىپ قويۇپ، پويىزغا ئولتۇرۇپ كەتمەكچى بولدى - دە، قىزىنى ئېلىپ ئۆگزالغا قاراپ ماڭدى. ئۆگزالدا ئۇستىبېشىدىن نامراتلىقى چىقىپلا تۇرىدىغان، كىيىملىرى كونىراپ كەتكەن بىر ئۇششاق - چۇششەك يېمەكلىك



ساتقۇچى ئۇلارنىڭ ئالدىدا پەيدا بولۇپ، ئايالغا تەلمۈرۈپ بىر نېمىلەرنىدۇر ئۇزاتتى.



ئايال سەسكەنگەن قىياپەتتە بىر نەرسە سېتىۋالمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئۇنى رەت قىلىدى ۋە دەرھال يېنىدىن قوغلىدى.

لېكىن كېچىك قىز قولىنى يېمەكلىككە ئۇزىتىپ، ئانىسىدىن ئۇ نامرات كىشىدىن بىر نەرسە سېتىۋېلىشىنى، ھېچبولمىسا ئۇنىڭغا ئازراق پۇل بېرىشىنى ئۆتۈنۈپ مۇنداق دېدى:

ـ ئانا! بۇ نامرات ئادەمكەن، ئۇنىڭغا ھۆرمەت قىلايلى. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «نامرات مۇسۇلمانىنى ھۆرمەتلىگەن كىشى قىيامەت كۈنى ئاللاھقا مەمنۇن بولغان ھالدا مۇلاقات بولىدۇ» دېگەن ئىكەن.

ئايال قىزنىڭ بۇ سۆزلىرىدىن ھەيران قالدى. ئۇ ئەزەلدىن قىزىغا پەيغەمبەر ياكى ئىسلام توغرىسىدا بىر نەرسە دەپ بەرمىگەن ئىدى. قىزنىڭ بىرقانچە ئايدىن بېرى تاغىسىنىڭ يېنىدا تۇرۇش جەريانىدا پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىپ، قاتتىق غەزەپلەندى ۋە ھېلىقى نامرات كىشىنى يەنە قوغلىدى. ئۇ قىزغا قاراپ ئىللىق تەبەسسۇم قىلغىنىچە كېتىپ قالدى.

قىز ئانىسىنىڭ قىلىقىدىن تولىمۇ ئۆكۈندى. يول بويى تاغىسىنىڭ ئۆيىدە ئالتە ئاي تۇرۇش جەريانىدا يادلىۋالغان قۇرئان ئايەتلىرىنى تاكى سەپەر ئاخىرلاشقۇچە ئوقۇپ ماڭدى.

ئاخىر پويىز توختىدى... ئۇلار پويىزدىن چۈشۈپ، سىرتقا

قاراپ ماڭدى.

غەلىتە ئىش! ھېلىقى نامرات كىشى يەنە ۋوگزالنىڭ چىقىش ئېغىزىدا ئولتۇراتتى.

قىز ئانىسىغا قاراپ، ئۇنىڭغا ئازراق بولسىمۇ يارەم قىلىشنى ئۆتۈندى. ئەپسۇسكى، ئايال قىزنىڭ يەنە رەت قىلىپ، ئۇنىڭ ياخشى ئادەم ئەمەسلىكىنى، بۇنداق ئادەملەرنىڭ كىچىك بالىلارنى ئوغرىلاپ كېتىدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئۇنى قورقۇتۇپ قويدى ۋە قولىنى چىڭ تۇتقىنىچە ئېلىپ ماڭدى.



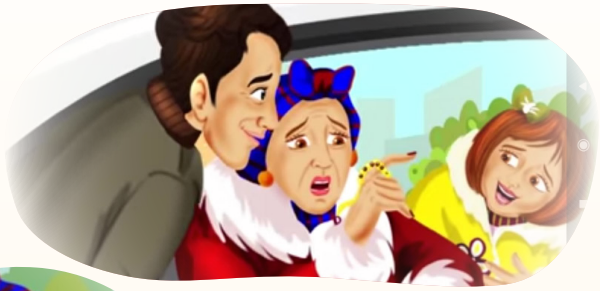


شۇ ئەسنادا ئايال تۇيۇقسىز كەينىدىن چاقىرىۋاتقان بىر ئاۋازنى ئاڭلاپ كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىدى. ھېلىقى كىشى يېراقتىن قوللىرىنى پۇلاڭلاتقىنىچە ئۇلارنى چاقىرىۋاتاتتى...

ئايال خۇددى بىر شۇملۇق ھېس قىلغاندەك قىزنى چىڭ تۇتۇپ، ئالدىراپلا تاكسى توسۇپ ئىچىگە كىرىۋالدى. ھېلىقى كىشى ئۇلارنى قوغلاپ كېلىۋاتاتتى.

ئايال شوپۇرغا ماشىننى تېز قوزغىتىشنى ئېيتتى. ھېلىقى كىشى قولىدا بىر نەرسىنى پۇلاڭلاتقىنىچە ئۇلارنىڭ توختاپ تۇرۇشى

ئۇچۇن ئىشارەت قىلىپ يۈگۈرۈۋاتاتتى. ئايال ئۇنىڭ قولىدىكى ئالتۇن بىلەيزۈكنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. ئەسلىدە بۇ ئالتۇن بىلەيزۈك قىزنىڭ بولۇپ، ئېھتىياتسىزلىقتىن چۈشۈرۈپ قويغان ئىدى. ھېلىقى كىشى ھاسىراپ ـ ھۆمۈدىگىنىچە ئۇلارنىڭ بۇ بىلەيزۈكنى ئالدىراپ مېڭىپ چۈشۈرۈپ قويغانلىقىنى



ۋە ئۆزىنىڭ بىلەيزۈكنى يەتكۈزۈپ بېرىش ئۈچۈن كەينىدىن قوغلاپ كەلگەنلىكىنى ئېيتتى ـ دە، يەنە بىر قولىدىكى كىچىككىنە يىمەكلىكنى قىزغا سۇندى.



بۇ چاغدا ئايال راستتىنلا ئۆزىنى تۇتالماي ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى... قايتا ـ قايتا ئۆزرىخاھلىق ئېيتىپ، ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سورىدى.

شۇ تاپتا ئايال كىشىلەرگە تاشقى قىياپىتىگە ئەمەس، قەلبىگە قاراپ مۇئامىلە قىلىشنىڭ نەقەدەر مۇھىملىقىنى ھېس قىلىپ يەتكەن ئىدى...

ئايال ھەشەمەتلىك داچىسىغا يېتىپ كەلگەندە قىزى بىلەن پاراڭلىشىپ، ئۇنىڭ ئىسلام توغرىسىدا نۇرغۇن مەلۇماتلارنى بىلدىغانلىقىنى، قۇرئان ۋە ھەدىستىن نۇرغۇن نەرسىلەرنى يادلىۋالغانلىقىنى ئۇقتى. كىچىك قىزنىڭ تاغىسىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇش

جەريانىدا بىر قېتىمموۇ نامازنى تاشلاپ باقمىغانلىقىنى ئاڭلىغان ئانا ئۆزىنى قىزىغا سېلىشتۇرۇپ، ئۆز - ئۆزىدىن نومۇس قىلىشقا باشلىدى.



ئايال قىزىدىن تاغىسىنىڭ ئۆيىدە ئۆگىنىۋالغانلىرىنى ئۆزىگىمۇ ئۆگىتىپ قويۇشىنى ئۆتۈندى. ئۇنىڭ تاشتەك قېتىپ كەتكەن قەلبى باھاردىكى مۇز كەبى ئېرىمەكتە ئىدى...

شۇنداق قىلىپ، ئايال قىزىنىڭ تۇرتكىسىدە رەھمسىزلىك ۋە غاپىللىقتا ئۆتكەن مەنسىز ھاياتى بىلەن مەڭگۈلۈك خوشلاشتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿كىمكى بىرەر يامانلىق ياكى ئۆزىگە بىرەر زۇلۇم قىلىپ قويۇپ، ئاندىن ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلىسە، ئۇ ئاللاھنىڭ مەغپىرەت قىلغۇچى، ناھايىتى مېھرىبان ئىكەنلىكىنى كۆرىدۇ. كىمكى قەستەن بىرەر گۇناھ قىلسا، ئۆزىگە قىلغان بولىدۇ (يەنى ئۇنىڭ ۋابالىنى ئۆزى تارتىدۇ)، ئاللاھ ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. كىمكى كىچىك ياكى چوڭ بىر گۇناھ سادىر قىلىپ قويۇپ، ئۇنى بىگۇناھ ئادەمگە چاپلىسا، ئۇ شۇ بوھتانىنى ۋە ئوپئوچۇق بىر گۇناھنى ئۆزىگە يۈكلىۋالغان بولىدۇ﴾[11].

11) نىسا سۈرىسى، 110-112 – ئايەتلەر.

# بالا دەۋەتچى

كۈۋەيتلىك داڭلىق دوختۇر ھەم ئافرىقىدا ئۇزۇن يىل ئىسلامي دەۋەتمۇ ئېلىپ بارغان مەشھۇر دوكتور ئابدۇررااھمان سېمىتنىڭ قولىدا 13 مىليوندىن كۆپ كىشى ئىسلامغا كىرگەن بولۇپ، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:



«مەن ئافرىقىدا بالىلار كېسىلىنى داۋالاش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كۈنلەرنىڭ بىرىدە بىر ئافرىقىلىق ئايالنىڭ داۋالاش گۈرۈپپىمىزدىكى مەلۇم بىر دوختۇرغا يىغلاپ، يالۋۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم. ئايالنىڭ نالە ـ زارىغا قاراپ يۈرىكىم ئېچىشتى. دوختۇردىن ئۇ ئايال توغرىلىق سورىدىم.



ـ ئۇ ئايالنىڭ ئېمىۋاتقان بوۋىقى بار ھەم كېسىلى ناھايىتى ئېغىر، ئەمما داۋالاشقا پۇلى يوق ئىكەن. شۇڭا بالىسىنى قۇتقۇزۇۋېلىشىمىز ئۈچۈن يالۋۇرۇۋاتىدۇ، ـ دېدى دوختۇر ماڭا چۈشەندۈرۈپ.

مەن تەرجىمان ئارقىلىق ئۇ ئايالدىن داۋالاش خىراجىتى ئۈچۈن ھەر كۈنى قانچە پۇل كېتىدىغانلىقىنى سوراپ شۇنى بىلدىمكى، بۇنىڭ ئۈچۈن شۇ چاغدا كۈۋەيتتە ئاران بىر قۇتا گازلىق ئىچىملىك

سېتىۋالغىلى بولغۇدەك پۇل كېتىدىكەن.

ـ چاتاق يوق، بالىگىزنىڭ داۋالىنىش چىقىملىرىنى مەن ئۈستۈمگە ئالاي. ناۋادا يەنە پۇلغا ئېھتىياجلىق بولۇپ قالسىگىز، بۇ كىشىنى ئىزدەڭ. ئۇ ماڭا ۋاكالىتەن ھاجىتىگىزنى راۋا قىلىدۇ، ـ دېدىم يارەمچىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ. ئاندىن دەرھال ئىمزايىمنى قويۇپلا ئۇنىڭ بىر يىللىق چىقىمىغا يەتكۈدەك پۇل ئورۇنلاشتۇردۇم.



ئاربىدىن ئۇزۇن يىللار ئۆتۈپ، بۇ ئىش تامامەن ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ. بىر كۈنى ناتونۇش بىر ئايال كېلىشكەن بىر بالىنى يېتىلەپ ئىشخانامغا كىرىپ كەلدى ـ دە:

ـ بۇ، ئوغلۇم ئابدۇراھمان بولىدۇ، ئۇ قۇرئان كەرىمنى ۋە



نۇرغۇنلىغان ھەدىسلەرنى يادلاپ بولدى. ئۇنىڭ سىلەرنىڭ سېپىگىلارغا قوشۇلۇپ كىشىلەرنى ئىسلامغا چاقىرىدىغان دەۋەتچى بولۇش ئارزۇسى بار، ـ دېدى بالىسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ.

تۇيۇقسىز چىققان بۇ گەپتىن ھەيران بولۇپ سورىدىم:
ـ نېمىشقا بۇنداق ئويدا بولۇپ قالدىڭىز؟
بالا بىلەن پاراڭلاشتىم. ئۇ ئەرەبچىنى راۋان سۆزلىيەلەيتتى.
ـ ئانام ماڭا سىزنىڭ ھېكايىڭىزنى ئېيتىپ بەرگەن ئىدى. كىچىك ۋاقتىمدا سىز مېنىڭ داۋالىنىش چىقىملىرىمنى ئۈستىڭىزگە ئېلىپ، ھايات قېلىشىمغا سەۋەبچى بولغان ئىكەنسىز. مەن ئىسلامنىڭ نەقەدەر گۈزەللىكىنى بىلىپ يەتتىم. سىزگە كۆپ تەشەككۈر ئېيتىمەن، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ سىزنىڭ دەۋەت مەركىزىڭىزدە قېلىپ، كىشىلەرنى ئىسلامغا چاقىرسام دەيمەن. مەن ئافرىقا تىلىنى ياخشى بىلىمەن. پەقەت قورسىقىم تويسىلا باشقا تەلىپىم يوق. خالىسىڭىز سىزگە قۇرئان تىلاۋەت قىلىپ بېرەي!



ئۇ شۇنداق دېگىنىچە بەقەرە سۈرىسىدىن بەزى ئايەتلەرنى ئوقۇدى. بالىنىڭ قىرائىتى شۇنچىلىك گۈزەل، مۇڭلۇق ھەم ئۆلچەملىك ئىدى. بالىنىڭ چۈشەندۈرۈشلىرىدىن 12 يىل بۇرۇنقى ئافرىقىدىكى ھېلىقى ئىش غۇۋا ئېسىمگە كەلدى. مەن ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي، چاناقلىرىم ياشقا تولدى. شۇ ھامان شۈكرى سەجدىسى ئۈچۈن باش قويدۇم:
ـ ئەي رەببىم! بىر قۇتا گازلىق ئىچىملىكنىڭ پۇلى سەۋەبلىك بىر بالىنىڭ ھاياتىنى قۇتۇلدۇرۇپ، ئىسلامغا بىر دەۋەتچى يېتىشتۈرۈپ بېرىپسەن. ساڭا چەكسىز ھەمدۇسانالار بولسۇن، ئەي رەببىم!

شۇنداق قىلىپ بالا دەۋەت مەركىزىمىزدە قالدى. كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ ئافرىقىدىكى ئەل سۆيگەن، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىغا سەۋەبچى بولغان مەشھۇر دەۋەتچىگە ئايلاندى.



ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاللاھ يولدا پۇل ـ مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تېرىلىپ) يەتتە باشاق چىقارغان، ھەر باشىقىدا 100 دان تۇتقان بىر دانغا ئوخشايدۇ. ئاللاھ خالىغان بەندىسىگە ھەسسىلەپ ساۋاب بېرىدۇ، ئاللاھنىڭ مەرھەمتى كەڭدۇر، ئاللاھ مال سەرپ قىلغۇچىنىڭ نىيىتىنى بىلگۈچىدۇر، پۇل ـ مېلىنى ئاللاھ يولدا سەرپ قىلىپ، ئارقىسىدىن مىننەت قىلمايدىغان ۋە (خەير ـ ساخاۋىتىگە ئېرىشكەنلەرنى) رەنجىتمەيدىغان كىشىلەر پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا ساۋاب تاپىدۇ، ئۇلارغا قىيامەت كۈنى قورقۇنچ ۋە غەم ـ قايغۇ بولمايدۇ﴾[12].

12) بەقەرە سۈرىسى، 261 – ئايەت.

# ببباها نەسىھەت

نۇرغۇن كىشىلەر پەرزەنتلىرىنىڭ كەلگۈسىدىن ئەنسىرەپ جاپالىق ئىشلەيدۇ، ھۇنەر ـ كەسىپلەرنى قىلىدۇ، ھارماي ـ تالماي تىجارەت قىلىدۇ. ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن بالىلىرىغا كۆپ-كۆپ مال ـ دۇنيا قالدۇرۇپ، تۇرمۇشىنى خاتىرجەم قىلىشنى ئويلايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇلار تەقۋادارلىقتىن ئىبارەت بەخت ـ سائادەت ۋە خاتىرجەملىك مەنبەسىدىن غاپىل قالغان بولۇپ، ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: ﴿(كىمكى) ئۆزلىرىدىن كېيىن قالىدىغان كىچىك بالىلىرى بولۇپ، ئۇلاردىن قانداق ئەندىشە قىلىدىغان بولسا، باشقىلارنىڭ قېلىپ قالغان كىچىك بالىلىرى ئۈچۈنمۇ شۇنداق ئەندىشە قىلسۇن، (يېتىملارنىڭ ئىشىدا) ئاللاھتىن قورقسۇن ۋە توغرا سۆزنى ئېيتسۇن!﴾[13].



ئەمەۋىيلەر دەۋرىدىكى تارىخىي ۋەقەلىكلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن بىرەيلەن بۇ ئايەتنى شەرھلەپ مۇنداق دەيدۇ: مەشھۇر تەپسىرشۇناس مۇقاتىل ئىبنى سۇلايمان (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن) خەلىپە مەنسۇر بىللاھ تەختكە ئولتۇرغاندا ئۇنىڭ ھوزۇرىغا كىرىدۇ. خەلىپە مەنسۇر مۇقاتىلغا:

ـ ماڭا نەسىھەت قىلسىلا، جانابلىرى! ـ دەيدۇ.

13) نىسا سۈرىسى، 9 – ئايەت.

ـ كۆرگەنلىرىمنى دەيمۇ يا ئاڭلىغانلىرىمنىمۇ، جانابلىرى؟ ـ دەيدۇ مۇقاتىل ھۆرمەت بىلەن.

ـ كۆرگەنلىرىنى دېسىلە، ـ دەيدۇ خەلىپە ئۇنىڭ نېمە دەيدىغانلىقىغا قىزىقىپ.

مۇقاتىل ھەزرەتلىرى ئۇلۇغ كىچىك تىنىۋېتىپ گەپ باشلايدۇ:

ـ ئەي مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرى! ئۆز دەۋرىدە زېمىنىدا ئادالەتنى ھۆكۈمران قىلغان، پۇقرالارنىڭ تۇرمۇشىنى ياراۋان قىلغان خەلىپە ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىز ۋاپات كېسىلىدە ياتقانىدا كىشىلەر ئۇنىڭدىن:



ـ ئوغۇللىرىغا نېمە قالدۇرۇپ قويدىلا، ھەزرەتلىرى؟ ـ دەپ سورايدۇ. خەلىپە:

ـ تەقۋادارلىقنى قالدۇردۇم. ئەگەر باللىرىم سالھ بولسا، سالھ كىشىلەرگە ئاللاھ ئىگە بولىدۇ. ناۋادا سالھ بولماي، پاسىق بولۇپ قالسا، ئۇلارنىڭ ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلىشىغا ياردىمى بولىدىغان مال ـ دۇنيا قالدۇرۇپ كەتكىنىمنىڭ نېمە پايدىسى؟ ـ دەپ جاۋاب بېرىدۇ خەلىپە تەمكىنلىك بىلەن.

ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىزنىڭ 11 بالىسى بار ئىدى. ۋاپات بولغاندا ئۇنىڭدىن 18 دىنار قالغان بولۇپ، بەش دىنارغا كېپەنلىك، تۆت دىنارغا قەبرە سېتىۋېلىندى. ئېشىپ قالغان توققۇز دىنار 11 بالىسىغا تەقسىم قىلىندى.

خەلىپە ھىشام ئىبنى ئابدۇلمەلىكنىڭ دەۋرىدە ھەرخىل توپىلاڭ

ۋە پىتنە - پاساتلار كۆپ يۈز بەردى. ئۇنىڭمۇ 11 بالىسى بولۇپ، ۋاپات بولغاندا ھەربىر بالىسىغا بىر مىليون دىناردىن مىراس تەگدى.



ئەي مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرى! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن بىر كۈنى ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىزنىڭ مەلۇم بىر بالىسىنىڭ ئاللاھ يولىدىكى جىھاد ئۈچۈن 100 تۈياق ئات سەدىقە قىلغانلىقىنى، ئەمما ھىشام ئىبنى ئابدۇلمەلىكنىڭ بىر بالىسىنىڭ كوچىدا تىلەمچىلىك قىلىپ يۈرگەنلىكىنى كۆردۈم.

ئۇلۇغ ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: ﴿تامغا كەلسەك، ئۇ شەھەردىكى ئىككى يېتىم بالىنىڭ ئىدى، تامنىڭ ئاستىدا ئۇلارنىڭ ھەققى بولغان خەزىنىسى بار ئىدى. (ناۋادا تام ئۆرۈلۈپ كەتسە، خەزىنىسى ئېچىلىپ قېلىپ، كىشىلەر ئۇنى ئېلىپ كېتەتتى). ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسى ياخشى ئادەملەر ئىدى. پەرۋەردىگارىڭ ئۇلارنىڭ چوڭ بولغاندا تام ئاستىدىكى خەزىنىسىنى چىقىرىۋېلىشىنى ئىرادە قىلدى، بۇ پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئۇلارغا قىلغان رەھمىتىدۇر، ئۇنى (يەنى يۇقىرىدىكى ئۇچ ئىشنى) مەن ئۆز خاھىشىم بويىچە قىلغىنىم يوق، (بەلكى ئۇنى ئاللاھنىڭ ئەمرى ۋە ئىلھامى بىلەن قىلدىم)، سەن سەۋر - تاقەت قىلىپ تۇرالمىغان نەرسىلەرنىڭ ھەقىقىتى ئەنە شۇ﴾[14].

14) كەھف سۈرىسى، 82 – ئايەت.

# جادۇللاھ قۇرئانىي

يەتتە ياشلىق جاد ئىسملىك يەھۇدىي بالا ئىبراھىم تاغىنىڭ قولى ئارقىلىق ۋۇجۇدقا چىقىدىغان تەقدىرىنىڭ ئاجايىپ سىرلىرىدىن خەۋەرسىز ئىدى.

ئىبراھىم تاغا تۇرك نەسەبلىك، مۇسۇلمان، ئەمما ساۋاتسىز ئادەم بولۇپ، ئاز - تولا ئەرەبچىنى بىلەتتى. ئۇنىڭ فىرانسىيەدىكى مەلۇم بىر ئائىلىلىكلەر قورۇسىنىڭ يەر ئاستىدا تاللا دۇكىنى بار ئىدى. بۇ قورۇدا جاد ئىسملىك بىر يەھۇدىي بالا ئائىلىسى بىلەن بىرگە ياشايتتى.



جاد ھەر كۈنى ئانىسىغا ياردەملىشىپ، تاللا دۇكىنىدىن كۆكتات سېتىۋېلىشقا چىقاتتى ۋە ئىبراھىم تاغىنىڭ دىققەتسىزلىكىدىن پايدىلىنىپ ھەر كۈنى بىر تال شاكلات ئوغرىلايتتى. كۈنلەر، ئايلار ئۆتتى . . .



جاد ھەر قېتىم كۆكتات سېتىۋالغىلى كەلسە، تاللا دۇكىنىدىن ئامراق شاكلاتنى ئوغرىلاشنى ئۇنتۇپ قالمايتتى.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە جاد كۆكتات سېتىۋېلىپ شاكىلات ئوغرىلاشنى ئۇنتۇپ قالدى. دۇكاندىن چىقاي دەپ تۇرۇشىغا ئىبراھىم تاغا ئۇنى چاقىرىپ، شاكىلاتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

ـ بۇنى ئۇنتۇپ قالدىڭ، جاد! ـ دېدى.

جاد ئۇزۇندىن بۇيانقى قىلمىشىنىڭ سېزىلىپ قالغانلىقىنى بىلىپ، چۆچۈپ كەتتى ۋە تولىمۇ خىجىل بولغان ھالدا:



ـ تاغا! سىز مېنىڭ شاكىلات ئوغرىلايدىغانلىقىمنى بىلەمتىڭىز؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ ھەئە، بىلەتتىم جاد! ـ دېدى ئىبراھىم تاغا جادنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ مېھرىبانلىق بىلەن، ـ سەن ماڭا باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى ئوغرىلىماسلىققا ۋەدە بېرەلەمسەن، بالام؟ ئەگەر ۋەدەڭگە تۇرالساڭ، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ ساڭا ھەر كۈنى بىر دانە شاكىلات بېرىمەن.



بۇ ئىللىق مۇئامىلىدىن تەسىرلەنگەن جاد ئىبراھىم تاغىغا بۇندىن كېيىن قەتئىي ئوغرىلىق قىلماسلىققا ۋەدە بېرىپ، ۋەدىسىدە تۇردى. شۇنداق قىلىپ جاد ھەر كۈنى ئۇنىڭ دۇكىنىغا كېلىپ كۆكتات سېتىۋالغاچ بىر دانە شاكىلات ئېلىپ

ئوچۇق ـ ئاشكارا يەيدىغان بولدى.

ئىبراھىم تاغا تولىمۇ مۇلايىم، مېھرىبان ئادەم ئىدى. ئىبراھىم تاغىنىڭ گۈزەل مۇئامىلىسى تۈپەيلىدىن يەھۇدىي بالا جاد بىلەن ئارىسىدىكى رىشتە تېخىمۇ كۈچەيدى. ئارىسىدىكى ياش پەرقىنىڭ خېلىلا چوڭ بولۇشىغا قارىماي، ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئىككىسى يېقىن دوستلاردىن بولۇپ قالدى. جاد ئىبراھىم تاغىغا ئائىلە سىرلىرىنى ۋە ئۆزى يولۇققان تۈرلۈك قىينىچىلىقلارنى دەپ بېرىدىغان بولدى. ئىبراھىم تاغىمۇ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئەستايىدىللىق بىلەن تىڭشاپ، يولىيورۇق كۆرسىتەتتى. ئەڭ ياخشى كىتابلارنى بىرگە ئوقۇپ، ئۆزئارا ھال ـ ئەھۋال سورىشىپ، تۇرمۇشتا ئۇچرىغان قىينىچىلىقلار ھەققىدە بەس ـ مۇنازىرە قىلىشىپ، دوچ كەلگەن مەسىلىلەرگە جاۋاب تاپاتتى.



يىللار شۇ تەرىقىدە ئۆتتى...

جادمۇ چوپچوڭ يىگىتكە ئايلاندى. ئەلۋەتتە، ئىبراھىم تاغىمۇ ياشىنىپ قالغان بولۇپ، بۇ جەريانىدا ئۇلار ئارىسىدىكى رىشتە ناھايىتى چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ئىدى.



بىر كۈنى تۇيۇقسىز ئىبراھىم تاغىغا ئەجەل سايە تاشلىدى.

ئۇ ۋاپات بولۇش ئالدىدا ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋەسىيەت قىلىپ، ئۇزۇندىن بېرى يېنىدىن ئايرىماي كېلىۋاتقان بىر ساندۇقنى جادۇا بېرىشنى تاپىلىدى. ئىبراھىم تاغىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئوغۇللىرى جادنى چاقىرتىپ دادىسىنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئېيتتى ۋە ھېلىقى ساندۇقنى ئۇنىڭغا بەردى.

بۇ خەۋەر جادۇا خودىدى چاقماق چاققاندەكلا تۇيۇلدى، ئۇ زادىلا سەۋر قىلالمىدى.



مۇسىبەت خەۋىرى ئۇنىڭغا ھەقىقەتەن ئېغىر كەلگەن ئىدى. جاد چەكسىز مېھرىبانلىقى بىلەن قەلب تۆرىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغان بۇ مۇسۇلمان دوستىنى ھەربىر ئەسلىگىنىدە كۆزلىرىدىن تارىلاپ ياشلار تۆكۈلەتتى. جاد قايغۇ ـ ئەلەم ۋە ئالدىراشچىلىقتا ساندۇقنى ئېچىشنىمۇ ئۇنتۇپ قالدى.

بىرقانچە ئايدىن كېيىن جاد ئېغىر بىر قېينىچىلىققا دۇچ كەلدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا مېھرىبان تاغىسى ئىبراھىم كەلدى.

ـ ھەييي... ئىبراھىم تاغام ھايات بولسا ئىدى، بۇنداق قېينىچىلىقلار نېمىدېگەن ئاسان ھەل بولۇپ كېتەتتى ـ ھە! ـ دېگەنلەرنى ئويلىدى.

ئۇ بىردىنلا ئىبراھىم تاغا ئەۋەتكەن ساندۇقنى ئېسىگە ئالدى ـ دە، دەرھال ئاچتى.

پاھ! نېمىدېگەن گۈزەل كىتاب بۇ!



ساندۇقنىڭ ئىچىدە ئاجايىپ گۈزەل مۇقاۋىلىق قۇرئان كەرىم بۇلۇت ئارىسىدىن چىققان قۇياشتەك چاقناپ تۇراتتى...



ئەمما جاد ئەرەبچىنى ياخشى ئوقۇيالمايدىغان بولغاچقا، بۇنىڭ قانداق كىتاب ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى.

جاد تۇنسىلىق بىر دوستىنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن بۇ كىتابتىن ئىككى بەت ئوقۇپ بېرىشنى ئۆتۈندى. جاد دوستىنىڭ مۇڭلۇق قىرائىتىنى ۋە ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشەندۈرۈشلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇزۇندىن بېرى زېھنىنى چىرمىۋالغان تۈگۈنلەر بىردىنلا يېشىلىپ كەتكەندەك، قويۇق چاتقاللىق ئارىسىدىن يول تاپقاندەك تۇيغۇدا بولدى.

قۇرئان ئۇنىڭغا چوڭقۇر تەسىر قىلغان ئىدى. جاد دوستىدىن:

ـ بۇ قانداق كىتاب؟ ـ دەپ سورىدى.

تۇنسىلىق دوستى جادقا ئۇنىڭ ئاللاھنىڭ مۇسۇلمانلارغا نازىل قىلغان ھىدايەت كىتابى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.

جاد بۇ كىتابقا تېخىمۇ قىزىقىپ دوستىدىن ئىسلام دىنىنى تەپسىلىي ئۆگەندى ۋە شاھادەت ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى.

ئۇ ئەمدى ئىسلامنىڭ نەقەدەر گۈزەللىكىنى ھېس قىلماقتا ئىدى. بۇ ھاياتنىڭ ئەگرى ـ توقايلىقلىرىدىن بىردىنبىر چىقىش يولىنىڭ ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان كەرىم ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن جاد قۇرئان كەرىمنى ئوقۇشنى ۋە تەپسىر قىلىشنى ئۆگىنىپ، بارا ـ بارا بۇ ساھەدە چوڭقۇر بىلىم ئەھلىگە ئايلاندى. تىرىشىپ ئوقۇش نەتىجىسىدە ئۇ دوكتور «جادۇللاھ قۇرئانىي» دەپ ئاتالدى.

مانا ئەمدى ئۇ ئىسلامي دەۋەتنى باشلىۋەتتى. ئۇنىڭ دەۋتى بىلەن يەھۇدىي ۋە خرىستىيانلاردىن بولۇپ، ئالتە مىڭدىن ئارتۇق كىشى مۇسۇلمان بولدى. جادۇللاھنىڭ پائالىيىتى بۇنىڭلىق بىلەنلا توختاپ قالمىدى. ئۇ دىندىن خەۋەرسىز ياشاۋاتقان ئافرىقىلىقلارنىڭ



يېنىغا باردى. ئافرىقىنىڭ ھەرقايسى رايونلىرىدا ئون يىل ئايلىنىپ يۈرۈپ دەۋەت قىلدى. نەتىجىدە ئۇنىڭ قولىدا ئالتە مىليوندىن ئارتۇق كىشى مۇسۇلمان بولۇپ، دۇنيادىكى ئەڭ مەشھۇر ئىسلام دەۋەتچىسىگە ئايلاندى.



2003 ـ يىلى ئىسلامنىڭ بۇ ئۇلۇغ تۆھپىكارى ئافرىقىدا

تارقالغان يۇقۇملۇق كېسەل سەۋەبلىك ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇ ۋاپات بولۇش ئالدىدا مۇنداق دېگەن ئىدى:

«مېنىڭ ئافرىقىغا بېرىشىم ئىبراھىم تاغىنىڭ چوڭ ئارزۇسى ئىدى. ئىبراھىم تاغا ماڭا ھەدىيە قىلغان قۇرئاننىڭ باش بېتىگە ئۆز ئىمزاسىنى قويۇپ، ئافرىقىنىڭ خەرىتىسىنى سىزىپ، يېنىغا: ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ يولىغا ھېكمەت ۋە گۈزەل نەسىھەت بىلەن دەۋەت قىلغىن!﴾ دېگەن ئايەتنى يېزىپ قويغان ئىكەن. مەن بۇنىڭغا قاراپ ئافرىقا قىتئەسىگە بېرىپ دەۋەت قىلىش ئىبراھىم تاغىنىڭ مەندىن كۈتكەن ئۈمىدى ئىكەن دەپ بىلگەن ئىدىم».




ئىبراھىم تاغا جادىنى ئەنە شۇنداق تەربىيەلىگەن ئىدى. ئۇ جادىغا: «سەن كاپىر! سەن يەھۇدىي!» دېمەستىن، ئۇنىڭ ھاياتىغا تەسىر كۆرسىتىپ، يولىغا مەشئەل يېقىپ بەرگەن ئىدى. ئۇ جادىنى ئەڭ گۈزەل ئۇسۇلىغا قۇرئانغا مەپتۇن قىلدى. جاد ئىبراھىم تاغا باشلىغان يولدا مېڭىپ، مىليونلىغان ئىنسانلارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىغا سەۋەبچى بولۇپ، تارىخ يارىتىپ ئالەمدىن ئۆتتى.

ئۇنىڭ قولىدا مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ ئىچىدە مەلۇم بىر ئۇنىۋېرسىتېتتا جەمئىيەتشۇناسلىق ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ ئىشلەۋاتقان جادىنىڭ ئانىسى ماريە خانىممۇ بار بولۇپ، ئۇمۇ ئوغلى ئارقىلىق مۇسۇلمانلىق شەرىپىگە ئېرىشكەن ئىدى.



ئۇ ئىلگىرى ئوغلى جاد بىلەن ئىسلام ۋە قۇرئان ھەققىدە دائىم دەتالاش قىلاتتى. ئوغلىنى يەھۇدىي دىنىغا قايتۇرۇش ئۈچۈن پۈتۈن تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتكەن ماريىە خانىم جادنىڭ مېھرىبانلىق بىلەن قىلغان دەۋىتىنىڭ تەسىرىدە مۇسۇلمان بولۇپ، ئوغلىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىنمۇ قۇرئانسۆيەر ياخشى بىر ئايالغا ئايلاندى. قۇرئان ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنىڭ قات ـ قېتىغا سىڭگەن ئىدى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاراڭلاردا خەيرلىك ئىشلارغا دەۋەت قىلىدىغان، ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇپ، يامان ئىشلاردىن مەنئىي قىلىدىغان بىر جامائە بولسۇن، ئەنە شۇلار مەقسىتىگە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[15].

15) ئال ئىمران سۈرىسى، 104 - ئايەت .

# هاممالللقتىن خەلىپىلىككىچە

بۇرۇنقى زاماندا ئۇچ نەپەر هاممال يىگىت بار ئىكەن. ئۇلار كىشىلەرنىڭ نەرسە ـ كېرەكلىرىنى توشۇپ بېرىپ جان باقىدىكەن. بىر كۈنى كېچىسى ئۇچەيلەن مۇڭدىشىپ قاپتۇ. ئاردىدىن مۇھەممەد ئىبنى ئامىر ئىسىملىك بىرى گەپ باشلاپ:



ـ بۇرادەرلەر! سىلەر مېنى خەلىپە دەپ پەرەز قىلىپ، نېمە تىلىكىڭلار بولسا دەپ بېقىڭلار! ـ دەپتۇ.

ـ بۇ مۇمكىن ئەمەس، بۇ دېگىنىڭ ئاسماندىكى غازىنىڭ شورپىسىغا نان چىلاپ يېگەنلىك، ـ دەپتۇ ئاردىدىن بىرى مەسخىرە ئارىلاش. ئارقىدىنلا يەنە بىرى:

ـ هەي مۇھەممەد! سەن پەقەت يۈك توشۇشقىلا يارايسەن. خەلىپىلىك كىم، سەن كىم؟ ـ دەپتۇ.

مۇھەممەد يەنە شۇ پىكىردە چىڭ تۇرۇپتۇ. ئۇلار بىرھازا تالاشقاندىن كېيىن ئاردىدىن بىرى:

ـ مەن قۇشلار سايرىشىپ تۇرىدىغان گۈزەل بىر باغچەم، بىر ئېغىل ئېتىم، 100 مىڭ ئالتۇن تىللايىم بولسىكەن دەيمەن، ـ دەپتۇ مەنسىتمىگەن قىياپەتتە.

مۇھەممەد يەنە بىر هەمراهىغا قاراپ:

ـ سەنچۇ؟ سېنىڭ قانداق ئارزۇيۇڭ بار؟ ـ دەپتۇ.

ـ هەي مۇھەممەد! سەن دېگەن بىر هاممال تۇرساڭ، هاممالنىڭ

خەلىپە بولغىنى نەدە بار؟ «تۆگىنىڭ قۇيرۇقى يەرگە تېگىپتۇ دېسە» ئىشىنەرمەنۇ، سېنىڭ خەلىپە بولىدىغانلىقىڭغا ھەرگىز ئىشەنمەيمەن. ناۋادا خەلىپە بولۇپ قالساڭ، مېنى سازايى قىلغىن! بىر جاكارچى مېنى ئېشەككە تەتۈر مىندۈرۈپ كوچىمۇكوچا ئايلاندۇرۇپ:



ـ ئەييۇھەننەس! ئىشىتىڭلار ئامۇخاس! بۇ ئادەم بىر ساختىپەز، ئالدامچى كاززاپتۇر. كىمكى ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ماڭسا ياكى ئۇنىڭغا بىرەر ئېغىز گەپ قىلسا، ئۇنىڭ جازاسى قاراڭغۇ زىندانىدۇر، دېسۇن! ـ دەپ مەسخىرە قىلىپ قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىپتۇ. شۇنداق دېيىشىپ ئۇلارنىڭ پاراڭلىرى تۆگەپ ئاستا ـ ئاستا ئۇيقۇغا غەرق بوپتۇ.

مۇھەممەد تاڭ يورۇشى ئورنىدىن تۇرۇپ، بامدات نامىزىنى ئوقۇغاندىن كېيىن نېمە قىلىش، ئىشنى نەدىن باشلاش ھەققىدە ئويلىنىپ بىرھازا ئولتۇرۇپتۇ. ئاخىر ئىشنى ئېشەكنى سېتىشتىن باشلاش قارارىغا كەپتۇ.



شۇنداق قىلىپ، مۇھەممەد ئېشىكنى سېتىۋېتىپ ئەسكەرلىككە كىرىپتۇ. پۈتۈن تىرىشچانلىقى بىلەن بارا

ـ بارا مەرتىۋىسى ئۆرلەپ، ئاخىرىدا ئەندەلۇس (ھازىرقى ئىسپانىيە) تىكى چوڭ بىر قوشۇننىڭ قوماندانىغا ئايلىنىپتۇ.



شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئەمەۋىي خەلىپىسى تۇيۇقسىز ئۆلۈپ كېتىپ، ئورنىغا ئوغلى تەخت ئون ياشلىق ۋارىسى بوپتۇ. ئوردا ئىچىدىكى ۋەزىر - ۋۇزەرالار مەسلىھەتلىشىپ بالا خەلىپىنىڭ يېنىغا بىر يارەمچى ۋەلىئەھد تەيىنلەشنى قارار قىلىشىپتۇ .

لېكىن ئۇلار ۋەلىئەھد ئەمەۋىي جەمەتىدىن بولۇپ قالسا، پۈتۈن سەلتەنەتنى چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋېلىشىدىن ئەنسىرەپ، يات



بىر جەمەتتىن ئۇچ كىشىنى يارەمچى ۋەلىئەھدلىككە تەيىنلەپتۇ. ئۇلارنىڭ بىرى دەل مەزكۇر ھاممال مۇھەممەد ئىبنى ئامىر ئىكەن.

ئۇ زېرەكلىكى ۋە ئەقىل پاراسىتى بىلەن بىردىنبىر ۋەلىئەھدگە ئايلىنىپتۇ. ئاندىن قوشۇن تەشكىللەپ نۇرغۇن شەھەر ۋە مەملىكەتلەرنى فەتھ قىپتۇ. شۇنداق قىلىپ مۇھەممەد ئىبنى ئامىر ئاللاھقا بولغان تەۋەككۈلچىلىك روھى ۋە ئالاھىدە تالانتى بىلەن

مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسىگە ئايلىنىپ، مۇسۇلمانلار ئۈچۈن نۇرغۇن خەيرلىك ئىشلارنى قىپتۇ.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلارغا ئېيتقىنكى، (خالىغان) ئەمەللەرنى قىلىڭلار، قىلغان ئەملىڭلارنى ئاللاھ، ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ۋە مۆمىنلەر كۆرۈپ تۇرىدۇ. سىلەر ئاخىر يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا ھەممىنى بىلگۈچى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر، ئاللاھ قىلمىشىڭلارنى سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ﴾[16].

مۇھەممەد ئىبنى ئامىر خەلىپە بولۇپ، تەختتە ئولتۇرغان كۈنلەردىن بىرىدە 30 يىل ئىلگىرىكى ھامماللىق ھاياتىنى ۋە ھېلىقى ئىككى بۇرادىرىنى ئەسلەپ قاپتۇ - دە، ئۇلارنى دەرھال ھۇزۇرىغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئادەم ئەۋەتىپتۇ.



ئۇزۇن ئۆتمەي خەلىپىنىڭ ھۇزۇرىغا كەلتۈرۈلگەن ئىككى ھاممال خان سارىيىغا كىرىپ، خەلىپىگە قاراپ ھەيران قاپتۇ.

- بۇ بىزنىڭ ھاممال بۇرادىرىمىز مۇھەممەد ئەمەسمۇ؟! - دېيىشىپتۇ بىر - بىرىگە قارىشىپ.

- مېنى تونۇدۇڭلارمۇ؟ - دەپتۇ خەلىپە ئۇلارغا زەن سېلىپ قاراپ.

- شۇنداق، خەلىپە جانابلىرى! بىراق سىلى بىزنى تونۇمىدىلا، - دەپتۇ ئىككىسى.

16) تەۋبە سۈرىسى، 106 - ئايەت.

ـ ياق، تونۇدۇم. سىلەرنى تونۇمايمۇ قالامتتىم؟ ـ دەپتۇ خەلىپە ئىشەنچ بىلەن. ئۇزۇن ئۆتمەي خەلىپە ۋەزىر ـ ۋۇزەرالىرى ۋە ياساۋۇللىرىغا قاراپ مۇنداق دەپتۇ:

ـ بىز ئۈچەيلەن بۇندىن 30 يىل ئىلگىرى بىللە ھامماللىق قىلاتتۇق، كىشىلەرنىڭ يۈك ـ تاقلىرىنى توشۇپ بېرەتتۇق. بىر كۈنى كېچىدە مۇڭدىشىپ ئولتۇرۇپ ئۇلارغا:

ـ ناۋادا مەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە خەلىپە بولۇپ قالسام، مەندىن سورايدىغان نېمە تىلىكىڭلار بار؟ تىلىكىڭلارنى دەپ بېقىڭلار! ـ دېگەن ئىدىم. مانا ئەمدى دېگىنىمدەك خەلىپە بولدۇم، ـ دەپتۇ.



ئاندىن ھۇزۇرىغا كەلتۈرۈلگەن ھېلىقى ئىككىيلەننىڭ بىرىگە:

ـ بۇرادەر، قېنى دېگىنە! سەن شۇ چاغدا مەندىن نېمە تىلىگەن ئىدىڭ؟ ـ دەپتۇ.



ـ قۇشلار سايرىشىپ تۇرىدىغان گۈزەل بىر باغچەم، بىر ئېغىل ئېتىم، 100 مىڭ تىللا ئالتۇنۇم بولسىكەن دېگەن ئىدىم، خەلىپە جانابلىرى! ـ دەپتۇ ئۇ

كىشى تولىمۇ خىجىل بولغان قىياپەتتە.

ـ ئۇنى ئارزۇسىغا يەتكۈزۈپ قويۇڭلار! ـ دەپتۇ خەلىپە دەرھال پەرمان چۈشۈرۈپ.



ئاندىن يەنە بىر بۇرادىرىگە قاراپ:

ـ سەن شۇ چاغدا مەندىن نېمە تىلىگەن ئىدىڭ؟ ـ دەپ سورايتۇ.

ـ ئەپۇ قىلسىلا، جانابلىرى! گۇناھىمدىن ئۆتسىلە! ـ دەپتۇ ئۇ يالۇۋۇرۇپ.

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن مۇشۇ سورۇندىكىلەرگە شۇ چاغدىكى تىلىكىڭنى ئېيتمىغۇچە ئەپۇ قىلمايمەن، ـ دەپتۇ خەلىپە قەتئىيلىك بىلەن.

ـ ناۋادا سەن خەلىپە بولۇپ قالساڭ، مېنى ئېشەككە تەتۈر مىندۈرۈپ جاكارچىغا بۇيرۇق قىلغىن. ئۇ مېنى كوچىمۇكوچا ئايلاندۇرۇپ:

ـ ئەييۇھەننەس! ئىشىتىڭلار ئامۇخاس! بۇ ئادەم بىر ساختىپەز، ئالدامچى كاززاپتۇر. كىمكى ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ماڭسا ياكى ئۇنىڭغا بىرەر ئېغىز گەپ قىلسا، ئۇنىڭ جازاسى قاراڭغۇ زىندان بولىدۇ، دەپ توۋلىسۇن! ـ دېگەن ئىدىم دەپتۇ ئۇ كىشى خىجالەتچىلىك بىلەن.

ـ بۇنىمۇ ئارزۇسىغا يەتكۈزۈپ قويۇڭلار! ئۇ ئاللاھنىڭ ھەر ئىشقا قادىر ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالسۇن! ـ دەپتۇ خەلىپە كەسكىن تەلەپپۇزدا.



شۇنداق قىلىپ، ئۇ كىشى ئېشەككە تەتۈر مىندۈرۈلۈپ، كوچىمۇكوچا سازايى قىلىنىپتۇ .

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئېيتقىنكى، پادىشاھلىقنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاللاھ! سەن خالىغان ئادەمگە پادىشاھلىقنى بېرىسەن، خالىغان ئادەمدىن پادىشاھلىقنى تارتىپ ئالىسەن، خالىغان ئادەمنى ئەزىز قىلىسەن، خالىغان ئادەمنى خار قىلىسەن، ھەممە ياخشىلىق (نىڭ خەزىنىسى يالغۇز) سېنىڭ قولۇڭدىدۇر، سەن ھەقىقەتەن ھەممىگە قادىرسەن﴾[17] .

17) ئال ئىمران سۈرىسى، 26 - ئايەت.

# ساندۇقتا ساقلانغان قۇرئان

ناھايىتى تەقۋادار بىر دادا بار ئىكەن. ئۇنىڭ قۇرامىغا يەتكەن ئۇچ ئوغلى بار بولۇپ، دادا قاچانلا قارىسا ئۇلار روھى چۈشكۈن، غەمكىن يۈرىدىكەن.



دادا ئۇزۇن يىللىق تەجرىبىسىگە ئاساسەن، بۇنداق روھىي كەيپىياتنىڭ بىردىنبىر سەۋەبىنىڭ قۇرئاننى ئوقۇماي، تاشلاپ قويغانلىق ئىكەنلىكىنى بىلىدىكەن. دەرۋەقە، ئۇلار قۇرئاننى چىرايلىق رەختكە ئوراپ، ھۆرمەتلەپ ساندۇققا سېلىپ قويغان بولۇپ، ھەر كۈنى بىر قېتىم قۇرئاننى قولىغا ئېلىپ سۆيۈپ قويىدىكەن - يۇ، ئېچىپ، ئوقۇپ باقمايدىكەن.

دادا بىر كۈنى ئۇلارنى ئالدىغا چاقىرىپ، مۇنداق بىر ھېكايە ئېيتىپ بېرىپتۇ:

قەدىمكى زامانىدا مەلۇم بىر يېزىدا بىر دادا بار ئىكەن. كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ ئايالى، ئىككى ئوغلى ۋە بىر قىزىنى قويۇپ، ھالال رىزىق ئىزدەپ سەپەرگە چىقىپتۇ. ئۇ باللىرىنى تولىمۇ ياخشى كۆرىدىكەن.



بىر كۈنى دادا ئۇلارغا تۇنجى مەكتۇپىنى ئەۋەتىپتۇ. بىراق ئۇلار مەكتۇپنى ئېچىپ ئوقۇپ باقمايلا، قىممەت باھالىق بۇيۇم سۇپىتىدە ھۆرمەتلەپ، سۆيۈپ، چىرايلىق رەختكە ئوراپ، ساندۇققا سېلىپ ساقلاپ قويۇپتۇ.



ئۇلار ئۈنى پات - پات قوللىرىغا ئېلىپ، چاڭ - توزانلىرىنى سۈرتۈپ، سۆيۈپ، يەنە ئورنىغا قويۇپ قويىدىكەن.

دادا ھەر قېتىم مەكتۇپ ئەۋەتسە، ئۇلار سىرتىغا قاراپ زوقلىنىپ، ئېچىپ ئوقۇمايلا، چىرايلىق ساقلاپ قويۇشنى داۋاملاشتۇرۇۋېرىپتۇ.

يىللار شۇ تەرىقىدە ئۆتۈپتۇ...

ئاخىر دادىمۇ ئائىلىسىگە قايتىپ كەپتۇ. ئۇ ئەينى چاغدا قالدۇرۇپ كەتكەن ئۈچ بالىدىن پەقەت كەنجى ئوغلىلا قالغان بولۇپ، قارىسا ئايالىمۇ كۆرۈنمەپتۇ. دادا پەرىشان بولۇپ:

- ئاناڭ قېنى؟ - دەپ سوراپتۇ.

- ئانام ئېغىر كېسەل بولۇپ قېلىپ، داۋالىتىدىغانغا پۇل يوق ئۆلۈپ كەتتى، - دەپتۇ كەنجى ئوغۇل ئېغىر ئۇھسىنىپ. دادا ھەيران بولۇپ:



- مەن دەسلەپ ئەۋەتكەن مەكتۇپچۇ؟ ئۇنىڭدا خېلى كۆپ

پۇل ئەۋەتكەن ئىدىمغۇ؟ ـ دەپتۇ.

ـ ئۇنى ئاچماپتۇق، ـ دەپتۇ كەنجى ئوغۇل.

ـ چوڭ ئوغلۇمچۇ؟ ئۇ نەگە كەتتى؟ ـ دەپتۇ دادا جىددىيلىشىپ.



كەنجى ئوغۇل:

ـ ئاكام ئانام ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن ئەسكى بالىلار بىلەن ئارىلىشىپ، تەربىيە قىلغۇدەك ئادەم بولمىغاچقا، يامان يولغا كىرىپ قېلىپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى، ـ دەپتۇ.

ـ قانداقسىگە شۇنداق بولىدۇ؟ مەن ئەۋەتكەن ئىككىنچى مەكتۇپقا قاراپ باقمىدىڭلارمۇ؟ مەكتۇپتا ئۇنىڭ يامان ھەمراھلاردىن ئايرىلىپ، يېنىمغا كېلىشىنى دېگەنتىمغۇ؟

كىچىك ئوغۇل ئۇنىمۇ ئېچىپ باقمىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ.



ـ تۇۋا خۇدايىم! ئەمسە، سىڭلىڭ قېنى ؟

دادا بۇ قېتىم خەيرلىك جاۋاب كۈتۈپ ئوغلىغا قاراپتۇ. ئوغۇل بەخىرامان ھالدا:

ـ ئۇ سىزگە بىر يىگىت توغرىسىدا مەسلىھەت سېلىپ خەت ئەۋەتكەن ئىدى. كېيىن شۇ يىگىت بىلەن تۇيۇ قىلىپ، ھازىر ناھايىتى بەختسىز تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتىدۇ، ـ دەپتۇ.

دادا تېخىمۇ غەزەپلىنىپ:

ـ مەن ئۇ يىگىتنى ياخشى بالا ئەمەس، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلساڭ بولمايدۇ، دەپ نەسىھەت قىلىپ خەت ئەۋەتكەن ئىدىمغۇ؟ ئۇنىمۇ ئوقۇمىدىڭلارمۇ؟ ـ دەپتۇ.

ـ ياق، دادا! بىز سىز ئەۋەتكەن خەتلەرنى قەدىرلەپ، ساندۇققا سېلىپ پات ـ پات سىرتىغا قاراپ سىلاپ، سۆيۈپ، يەنە ساندۇققا سېلىپ قويۇپتۇق، ـ دەپتۇ كەنجى ئوغۇل.



دادا ئوغۇللىرىغا بۇ ھېكايىنى ئېيتىپ بەرگەندىن كېيىن مۇنداق دەپتۇ:

مەن ئۇ ئائىلىنىڭ قانداق ۋەيران بولغانلىقى ھەققىدە كۆپ ئويلاندىم. ئۇلار ئەسلىدە دادىسى ئەۋەتكەن مەكتۇپلارنى قەدىرلىدۇق دەپ ساندۇققا سېلىپ قويۇشنىڭ ئورنىغا، ئېچىپ ئوقۇپ، پايدىلانغان بولسا، ئۇنداق ۋەيران بولۇپ، ئۇنچىۋالا ئېغىر كۈنگىمۇ قالماس ئىدى.

ـ ئەي ئەزىز ئوغۇللىرىم! سىلەرمۇ ئەمدى شۇ باللارغا ئوخشاپ قېلىۋاتسىلەر، قۇرئان كەرىمنى ساندۇققا چىرايلىق سېلىپ قويۇپ ئوقۇمايۋاتسىلەر، ھەر كۈنى بىر قېتىم سۆيۈپ قويۇپ، ھۆرمەتلىدۇق دەپ تاشلاپ قويۇۋاتسىلەر. ھالبۇكى، سىلەر ئۇنى ئېچىپ ئىچىدىكى بىلىملەردىن پايدىلىنىشىڭلار ۋە ئەمەل قىلىشىڭلار كېرەك. چۈنكى، ئاللاھ ئۇنى ئىنسانلارنىڭ توغرا يولدا مېڭىشى ئۈچۈن مۇكەممەل يول خەرىتىسى قىلىپ نازىل قىلغان. ناۋادا

ئىنسانلار شۇنىڭ يولىيورۇقى بويىچە ماڭسا، ھەممە ئىشلىرى ياخشى بولۇپ كېتەتتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿بۇ بىز نازىل قىلغان (قۇرئان) مۇبارەك كىتابتۇر. ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ئۈمىد قىلغۇچىلاردىن بولۇشۇڭلار ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىڭلار، ئۇنىڭغا مۇخالىپەتچىلىك قىلىشتىن ساقلىنىڭلار!﴾[18].

قۇرئاننى تاشلىۋەتكىنىڭلار ئۈچۈن سىلەرنى دەرد - ئەلەم، غەم - قايغۇ بېسىۋالغان، تۇرلۇك قىيىنچىلىقلار ئوربۇالغان. بۇ خاپىلىقلاردىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن پەرۋەردىگارىڭلارغا ھەر ۋاقىت ئىستىغپار ئېيتىڭلار، ئاللاھقا كۆپ ئىلتىجا قىلىڭلار. ئاللاھ ھەققەتەن ئەڭ ياخشى مەدەتكار ۋە ئەڭ ياخشى ياردەمچىدۇر.




ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿شۇبھىسىزكى، قۇرئان كەلگەندە ئۇنى ئىنكار قىلغانلار قاتتىق جازاغا ئۇچرايدۇ، شۇبھىسىزكى، قۇرئان غالىپ كىتابتۇر، ئۇنىڭغا ئالدىدىنمۇ، ئارقىسىدىنمۇ يەنى ھېچقايسى تەرىپىدىن باتىل يۇزلەنمەيدۇ. ئۇ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، مەدھىيەگە لايىق ئاللاھ تەرىپىدىن نازىل قىلىنغاندۇر. ساڭا مۇشرىكلارنىڭ ئېيتقانلىرى پەقەت ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرگە قەۋملىرى تەرىپىدىن ئېيتىلغان سۆزلەردۇر. شۇبھىسىزكى، پەرۋەردىگارىڭ مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە قاتتىق ئازابلىغۇچىدۇر.

18) ئەنئام سۈرىسى، 155 - ئايەت.

مۇبادا بىز ئۇنىڭ ئەجىمىم تىلىدىكى قۇرئان قىلىپ نازىل قىلىشىق ئىدۇق، بۇلار ئەلۋەتتە: نېمىشقا ئۇنىڭغا ئايەتلىرى بىز چۈشىنىدىغان تىلدا روشەن بايان قىلىنمىدى؟ ئەجەبا، پەيغەمبەر ئەرەب، كىتاب ئەجەمچىمۇ؟ دېگەن بولاتتى. ئۇ، ئىمان كەلتۈرگەنلەرگە ھىدايەتتۇر. دىللاردىكى شەك ـ شۈبھىگە شىپا قىلىدۇ. ئىمان ئېيتمىغانلارنىڭ قۇلاقلىرى قۇرئاننى ئاڭلاشتىن ئېغىردۇر يەنى قۇرئاننىڭ چاقىرىقىغا قۇلاق سالمىغانلارنىڭ ۋە ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈگەنلەرنىڭ گويا قولاقلىرى ئېغىردۇر، قۇرئان ئۇلارنىڭ دىللىرىغا كورلۇقتۇر يەنى ئۇلار ھىدايەت نۇرىنى كۆرمەيدۇ، ئەنە ئاشۇلار يىراقتىن نىدا قىلىنغۇچىلاردۇر يەنى ئۇلار ھەقنى قوبۇل قىلماسلىقتا، ئىمانغا يىراقتىن چاقىرىلغان، ئەمما ئارىلىقتىكى مۇساپىنىڭ يىراقلىقىدىن چاقىرىقنى ئاڭلىمىغان كىشىلەرگە ئوخشايدۇ﴾[19].

19) فۇسسىلەت سۈرىسى، 40-44 – ئايەتلەر.

# شۇرەيە قازى

ئىسلامدىكى قازىلىق تارىخىغا ئائىت ئەسەرلەر شۇرەيە قازىنىڭ ھەيران قالارلىق ئەقىل - پاراسىتى، پەۋقۇلئاددە زېرەكلىكى، جاسارەت ۋە ئادالىتىنى تەسۋىرلەيدىغان ئاجايىپ ھېكايىلەرگە تولۇپ ياتماقتا.

بىر كۈنى تۆتىنچى خەلىپە ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەتىۋارلىق بىر تۆمۇر قالقىنىنى يوقىتىپ قويىدۇ. خەلىپە ئەلى ئۇزۇن ئۆتمەيلا كۈفە بازىرىنى ئايلىنىۋېتىپ، ئۆزىنىڭ يۇتكەن قالقىنىنى بىر يەھۇدىنىڭ قولىدا كۆرۈپ قالىدۇ. يەھۇدىي ئۇنى ساتماقچى بولۇپ تۇراتتى. خەلىپە ئەلى قالقاننى تونۇپلا:

- بۇ مېنىڭ قالقىنىم، پالان كېچىسى، پۇستان يەردە تۆگەمدىن چۈشۈپ قاپتىكەن، - دەيدۇ.

- ياق! بۇ مېنىڭ قالقىنىم. مېنىڭ قولۇمدىكى نەرسە قانداقسىگە سىلىنىڭ بولۇپ قالىدۇ، ئەي ئەمرۇلمۇئمىنىن؟ - دەپ تۇرۇۋالىدۇ ھېلىقى يەھۇدىي قولىدىكى قالقاننى چىڭ سىقىمداپ.



شۇنداق قىلىپ، ئىككىسى بۇ مەسىلىنى ئادىل بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن، شۇ چاغدا كۈفە شەھىرىنىڭ قازىلىق ۋەزىپىسىنى ئۆتەۋاتقان شۇرەيە قازىنىڭ ھۇزۇرىغا بارىدۇ.

- نېمە گەپلىرى بار ئىدى، خەلىپە جانابلىرى؟ - دەپ سورايدۇ قازى شۇرەيە ئەدەپ بىلەن.

ـ بۇ مېنىڭ قالقىنىم ئىدى. ئارىمىزدا سودا ـ سېتىق بولغان ياكى مەن ئۇنىڭغا بېرىۋەتكەن ئىشمۇ يوق. لېكىن مەن بۇ قالقاننى ئۇنىڭ قولىدا كۆردۈم، ـ دەيدۇ خەلىپە ئەلى. بۇ گەپنى ئاڭلىغان قازى شۇرەيھ يەھۇدىيغا قاراپ:

ـ بۇنىڭغا نېمە دەيسەن؟ ـ دەپ سورايدۇ. يەھۇدي قازىغا جاۋابەن:

ـ بۇ قالقان مېنىڭ. مەن ئەمىرۇلمۇئمىنىنى يالغانچى دېمەكچى ئەمەسمەن. ئەمما قالقان مېنىڭ قولۇمدا تۇرسا، قانداقسىگە ئۇنىڭ بولىدۇ؟ ـ دەيدۇ.



شۇرەيھ قازى خەلىپە ئەلىگە:

ـ ئەي ئەمىرۇلمۇئمىنىن! مەن سىلىنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنگەن تەقدىردىمۇ، بۇ كىشىنىڭ قولىدىكى نەرسىنى سىلىگە ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن، بۇ قالقاننىڭ سىلىگە ئائىت ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان دەلىل ـ پاكىتلار تولۇق بولۇشى كېرەك، ـ دەيدۇ.

ـ بار، قازى جانابلىرى! خىزمەتچىم قۇنبۇر بىلەن ئوغلۇم ھەسەن بۇنىڭغا گۇۋاھلىق بېرەلەيدۇ، ـ دەيدۇ خەلىپە ئەلى بۇ دەۋادا ئۈتىدىغانلىقىغا ئىشەنگەن ھالدا.

ـ بالىنىڭ دادىسى ئۇچۇن، قۇلنىڭ خوجايىنى ئۇچۇن بەرگەن گۇۋاھلىقى شەرىئەتتە ئېتىبارغا ئېلىنمايدۇ، خەلىپە جانابلىرى! ـ دەيدۇ قازى شۇرەيھ خەلىپە ئەلنىڭ سۆزىنى رەت قىلىپ.

خەلىپە بۇنىڭدىن ھەيران قېلىپ مۇنداق دەيدۇ:

ـ سۇبھانەللاھ! مۇشۇنداقمۇ ئىش بولامدۇ!؟ جەننەت بىلەن بېشارەت بېرىلگەن كىشىنىڭ گۇۋاھلىقىمۇ ئۆتمەمدۇ ئەمدى!؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەسەن بىلەن ھۈسەين جەننەتتىكى ياشلارنىڭ سەردارى» دېگەن تۇرسا، ئۇلارنىڭ گۇۋاھلىقى قانداقسىگە قوبۇل قىلىنمىسۇن!؟

ـ دېگەنلىرى توغرا، جانابلىرى! بىراق شەرىئەتنىڭ ھۆكمى شۇنداق. مەن بالىنىڭ دادىسى ئۇچۇن، قۇلنىڭ خوجايىنى ئۇچۇن بەرگەن گۇۋاھلىقنى قوبۇل قىلالمايمەن.

قازى شۇرەيھ بۇ گەپلەرنى جددىي تەلەپپۇزدا دەۋاتاتتى. ئۆز قالقىنىغا ئىگە بولالمايۋاتقان خەلىپە يېنىدىكى يەھۇدىيغا قاراپ:

ـ بوپتۇ، قالقان ساڭا قالسۇن، مېنىڭ شۇلاردىن باشقا گۇۋاھچىم يوق، ـ دەيدۇ.

پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرى خەلىپىسىنىڭ ئىسلامنىڭ ھۆكمى ئالدىدا، يەنە كېلىپ ئادەتتىكى بىر شەھەر قازىسىنىڭ ئالدىدا باش ئېگىپ تۇرغانلىقىنى كۆرگەن يەھۇدىي بۇنىڭدىن چوڭقۇر تەسىرلىنىپ مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئۇنداقتا، سىلىگە مەن شاھىت بولاي. بۇ قالقان سىلىنىڭ، خەلىپە جانابلىرى! ھەيرانمەن، مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرى خەلىپە ئەلى مەن بىلەن دەۋالىشىپ شەھەر قازىسىنىڭ ئالدىغا ئادالەت ئىزدەپ كېلىدۇ. قازى ئۇ قالقانىنى ئۆز خەلىپىسىگە ئەمەس، ماڭا پىچىپ بېرىدۇ. مەن ئادالەتكە ۋە ھەقىقەتكە چاقىرىدىغان بۇ دىنىڭ

ھەق دىن ئىكەنلىكىنى بىلدىم.

مەزكۇر يەھۇدىي شۇ يەردىلا: «ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ» دەپ شاھادەت ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدۇ.




يەھۇدىي سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ:

ـ قازى جانابلىرى! بۇ قالقان خەلىپىنىڭ قالقىنى. ئۇ سىففىن جېڭىگە كېتىۋاتقاندا مەن قوشۇننىڭ كەينىدىن ماڭغان ئىدىم. شۇ چاغدا بۇ قالقان چۈشۈپ قاپتىكەن، مەن ئېلىۋالغان ئىدىم.

مەزكۇر يەھۇدىينىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى كۆرگەن خەلىپە ئەلى بۇنىڭدىن سۆيۈنۈپ:

ـ ئەمدى سەن مۇسۇلمان بولدۇڭ. شۇڭا بۇ قالقان بىلەن ماڭا ئات سېنىڭ بولسۇن!



ـ دەپ ئۇنىڭغا ئاتنىمۇ قوشۇپ بېرىۋېتىدۇ.

ئاردىن ئۆزۈن ئۆتمەي، ئۇ كىشىنىڭ خەلىپە ئەلنىڭ بايرىقى ئاستىدا خاۋارىجلارغا قارشى باتۇرلارچە جەڭ قىلىپ، شېھىت بولغانلىقى مەلۇم بولدۇ.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئاللاھنىڭ ئەھدىنى ئەرزىمەس نەرسىگە سېتىۋەتمەڭلار. ئەگەر بىلسەڭلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاب سىلەر ئۈچۈن (پانىي دۇنيانىڭ نەرسىلىرىدىن كۆپ ئارتۇقتۇر. ئەي ئىنسانلار! سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىكى نەرسىلەر تۈگەيدۇ، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاب تۈگىمەستۇر. سەۋر قىلغۇچىلارغا ئەلۋەتتە قىلغان ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز، ئەر - ئايال مۆمىنلەردىن كىمكى ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى ئەلۋەتتە دۇنيادا (قانائەتچانلىق، ھالال رىزىق ۋە ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق قىلىپ) ئوبدان ياشىتىمىز، ئۇلارغا ئەلۋەتتە قىلغان ئەمەلدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز﴾[20].

21) نەھل سۈرىسى، 96- ئايەت.

# قاغا دېدىمغۇ، قاغا!

ئاتمىش بەش ياشقا كىرىپ قالغان بوۋاي 33 ياشلىق ئوغلى بىلەن بىرگە ياشايتتى. بوۋاي ياشانغانسېرى نېرۋىسى ئاجىزلىشىپ ئونتۇغاق بولۇپ قالغان ئىدى. تۇيۇقسىز بىر قاغا دېرىزىنىڭ يېنىغا كېلىپ قاقىلداشقا باشلىدى:

ـ قاق... قاق... قاق...



دادا ئوغلىدىن سورىدى:

ـ بۇ نېمە قۇش، بالام؟

ـ بۇ قاغا، دادا! ـ دەپ جاۋاپ بەردى ئوغۇل.

بىرقانچە مىنۇتتىن كېيىن دادا يەنە سورىدى:

ـ بالام، بۇ نېمە قۇش؟

ئوغۇلنىڭ ئىچى سىقىلدى:

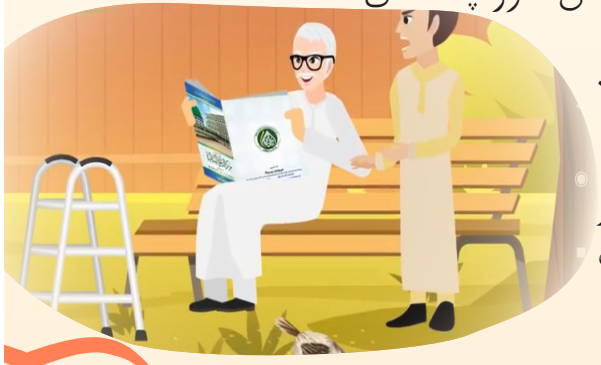
ـ قاغا دېدىمغۇ، قاغا! نېمانداق تولا سوراۋېرىسىز؟

يەنە بىر ئازدىن كېيىن دادا ئوغلىدىن سوراپ قالدى:

ـ بالام، بۇ نېمە قۇش؟

ئوغۇلنىڭ ئاۋازى بىردىنلا كۆتۈرۈلۈپ:

ـ قاغا دېدىمغۇ دادا، قاغا! بىر سوئالنى قايتىلاپ ئۇچ قېتىم سوراپ بولدۇڭ. ساڭا ھەر قېتىم دېدىمغۇ، «قاغا، قاغا!» دەپ. تۇۋا خۇدايىم،



تـوۋا! مۇشـۇنچىلىك گەپنىمـۇ سوراۋېرەمسـەن؟! ـ دېـدى قاتتـىق زەردە بىلـەن.



دادا كۆڭلـى يېرىـم بولغـان ھالـدا بـىر ئېغىزمـۇ گـەپ قىلمـاي، ھۇجرىسـىغا كىرىـپ كەتتـى ۋە ئـۇزۇن ئۆتمـەي كونـا بـىر «كۈندىلىـك خاتىرە»نـى ئېلىـپ چىقتـى.

ـ بۇنـى ئۇنۇتۇك ئوقۇغـىن، ئوغلـۇم! ـ دېـدى دادا ئوغلىغا خاتىرىنى سۇنۇپ.

ئوغۇل خاتىرىنى ئېچىپ ئۇنۇتۇك ئوقۇشقا باشلىدى:

ـ بۈگـۈن ئوغلۇمنىـڭ ئىككـى ياشـقا تولغان كۈنى. ئوغلـۇم ئىنتايىن خۇشـال ئويناۋاتاتتـى. تۇيۇقسـىز بىـر قاغـا ئۆيىمىزنىڭ باغچىسـىغا كېلىـپ قاقىلداشـقا باشـلىدى.




ـ بـۇ نېمـە، دادا؟ بـۇ نېمـە؟ ـ دەپ سـوردى ئوغلـۇم مەندىـن ئوماققىنـە ئەركىلـەپ.

ـ بۇ قاغا، بالام! ـ دېدىم مەن.

ئوغلـۇم بـۇ سـۆزنى ئۆگىنەلمـەي مەندىـن قايتـا ـ قايتـا سـوردى. مەنمـۇ زېرىكمـەي جـاۋاپ بېرىۋەردىـم...

تەخمىنـەن 20 قېتىـم سـورىغاندىن كېيىـن ئوغلـۇم ئاخىـر بـۇ

سۆزنى ئۆگىنىۋالدى. مەن خۇشاللىقمدىن ئوغلۇمنى قۇچاقلاپ كەتتىم. ئوغلۇمۇ بىر قۇشنىڭ ئىسمىنى بىلىۋالغانلىقىدىن بولسا كېرەك، شۇنچىلىك خۇشال بولۇپ كەتتى. مەنمۇ ئوغلۇمنىڭ خۇشاللىقى ئۈچۈن ئۇنىڭدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولغان ئىدىم. ئىككىمىز بىرگە كۈلۈشۈپ ھېرىپ ئاخىر بىر ئورۇندۇققا كېلىپ ئولتۇردۇق...

ئوغۇل كۈندىلىك خاتىرىنى ئوقۇۋېتىپ ئۆزىنى تۇتالماي ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى...

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿پەرۋەردىگارىڭ پەقەت ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشىڭلارنى ۋە ئاتا ـ ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلدى، ئۇلارنىڭ بىرى، يا ئىككىلىسى قول ئاستىڭدا بولۇپ ياشىنىپ قالسا، ئۇلارغا ئوھوي دېمىگىن! (يەنى مالالىلىقىنى بىلدۈرىدىغان شۇنچىلىك سۆزنىمۇ قىلمىغىن!)، ئۇلارنى دۈشكەللىمىگىن، ئۇلارغا ھۆرمەت بىلەن يۇمشاق سۆز قىلغىن. ئۇلارغا كامالىي مېھرىبانلىقتىن ناھايىتى كەمتەر مۇئامىلىدە بولغىن ۋە: ئى پەرۋەردىگارىم! ئۇلار مېنى كىچىكلىكىمدە تەربىيەلىگىنىدەك، ئۇلارغا مەرھەمەت قىلغىن! دېگىن﴾[21].

قەدىرلىك دوستۇم، ئويلاپ بېقىڭ! ئانىڭىز سىزنى 9 ئاي 9 كۈن قورسىقىدا كۆتۈرۈپ يۈرىدۇ. ئەمما سىز ئانىڭىزنى 9 مىنۇت يۈدۈپ ھاجەتخانىغا ئاپىرىپ باقتىڭىزمۇ؟

ئانىڭىز سىزنى جاننى ئالغۇدەك ساناقسىز تولغاق ئازابلىرىغا چىداپ تۇرۇپ، «ئۆزۈم ئۆلۈپ قالسام مەيلى، بالام ياشىسۇن، دوختۇر! بالام ساق قالسۇن!» دەپ يىغلاپ تۇرۇپ تۇغدۇ.

21) ئەنبىيا سۈرىسى، 22-23 – ئايەتلەر.

بەلكىم ئاڭلاپ تۇرىدىغانسىز، نۇرغۇنلىغان ئانىلار تۇغۇتىدا ئۆلۈپ كېتىدۇ.

دوستۇم، ئېسىڭىزدىمۇ؟

ياق، سىز ئەسلىيەلمەيسىز.

سىز سۈت ئېمىدىغان مەزگىللەردە، ئىككى - ئۈچ ياشقا كىرگۈچە كېچىدە ھەر سائەتتە بىر يىغلاپ ئانىڭىزنى ئويغىتىسىز، ئانىڭىز تاتلىق ئۇيقۇسىدىن ئويغىنىپ سىزنى ئېمىتىدۇ.

بەزىدە سىز تەلۈلەرچە يىغلاپ تۇرۇۋالسىز. ئانىڭىز بۆشۈكىڭىزنى تەۋرىتىپ ئەللەي ئېيتىپ ئۇخلىتىدۇ.

ئەمما سىزچۇ؟

ئانىڭىز كېسەللىكتىن ياكى قېرىلىقتىن ئۇيقۇسى كەلمىگەندە ياكى بىئارام بولۇۋاتقاندا ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشىپ دەردىگە دەرمان بولۇپ باقتىڭىزمۇ ياكى ئۇيقۇڭىزنى، ئىشتىھايىڭىزنى ئەلا بىلدىڭىزمۇ؟ ياتقان يېرىڭىزنى، كۆرپىڭىزنى، بۆشۈكىڭىزنى چوڭ - كىچىك تاھارەت قىلىپ بۇلغاپ قويغىنىڭىزدا، ئانىڭىز شۇ نىجاسەتتىن يىرگەنمەي، سېسىق پۇراقتىن ئاغزىنى ئېتىۋالماي، بەلكى خۇشپۇراق بىلەن كۆرپىڭىزنى، بۆشۈكىڭىزنى تازىلايدۇ. سىزگە يەنە راھەت ئۇخلىشىڭىز ئۈچۈن شارائىت ھازىرلايدۇ.

ئەمما سىزچۇ؟

ئانىڭىز كېسەل بولۇپ ئورۇن تۈتۈپ يېتىپ قالغاندا، تاھارىتىنى تازىلاشتىن يىرگىنىسىز، پۇراقتىن بىزار بولمىسىز ھەتتا كېسىلى ئۇرۇنغا سوزۇلۇپ قالسا، بالدۇراق ئۆلۈپ كېتىشىنى ئارزۇ قىلمىسىز (ئاللاھ ساقلىسۇن!). ھالبۇكى، ئانىڭىز ئۆز جېنى بەدىلىگە سىزنىڭ ياشىشىڭىزنى ئارزۇ قىلغان ئىدى.

ئاتا - ئانىڭىز قۇۋۋەتلىك تاماقلارنى، ئېسىل غىزالارنى سىزگە

يېگۈزىدۇ، ئۆيدە بولماي قالسىڭىز، سىزنى يېسۇن دەپ ئاۋايلاپ ساقلاپ قويىدۇ. سىز ئوبدان غىزالانسىڭىز، تاماقنى كۆپ يەپ بەرسىڭىز، ئۇلار خۇشال بولىدۇ.

ئەمما سىز ئېسىل غىزالارنى دوستلىرىڭىز بىلەن ياكى ئايال بالىلىرىڭىز بىلەن يېگەندە، ئۇلار ئېسىڭىزگە كېلەمدۇ؟

دوستۇم ! سىز كېسەل بولۇپ ھاياتىڭىز خەتەر ئىچىدە قالغاندا، ئاتا ـ ئانىڭىز بارلىقىنى ھەتتا ئولتۇرۇۋاتقان ئۆيىنى سېتىپ داۋالىتىدۇ. پۇلى يېتىشمىسە، قەرز ئېلىپ سىزنىڭ ھايات قېلىشىڭىز، ئۆلۈپ كەتمەسلىكىڭىز ئۈچۈن ئۇزۇن يىللار جاپالىق ئىشلەپ قەرز تۆلەيدۇ.

سىز بەخرامان شېرىن ئۇيقۇدا ئۇخلاۋاتقىنىڭىزدا ئاتا ـ ئانىڭىز كېچىنىڭ ئاخىرقى ئۈچتىن بىرىدە ئورنىدىن تۇرۇپ سىز ئۈچۈن دۇئاغا قول كۆتۈرىدۇ. ئاللاھتىن يىغلاپ يالۋۇرۇپ تۇرۇپ مۇنداق تىلەيدۇ:

«ئى مېھرىبان ئاللاھ! بالامنى بەختلىك قىلغىن، بەدبەخت قىلمىغىن! رىزقىنى كەڭ قىلغىن، موھتاج قىلمىغىن! ساق قىلغىن، كېسەل قىلمىغىن! بارلىق بالا ـ قازا، خېيىم ـ خەتەردىن ساقلىغىن! تۈيۇقسىز ئۆلۈمدىن ساقلىغىن! ئۇزۇن ئۆمۈر، سالمە ئەمەل ئاتا قىلغىن! يا رەببىم!» .

دوستۇم! ئاتا ـ ئانىڭىز ئەنە شۇنداق ئۇلۇغ ئىنسانلار. ئۇلار سىزنى شەرتسىز، سەۋەبسىز ۋە غەرەزسىز ياخشى كۆرىدۇ. بىرەر ئىشتا ئۇتۇق قازانسىڭىز ياكى بەخت تاپسىڭىز، باشقىلار ھەسەت ياكى دۇشمەنلىك قىلسىمۇ، ئۇلار ئېچ ـ ئىچىدىن، قات ـ قېتىدىن خۇشال بولىدۇ.

سىزنىڭ ئىمان ۋە سالمە ئەمەللەر بىلەن ياشىشىڭىز، بەخت

تېپىشىڭىز، ئىشلىرىڭىزدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىز، ئۇلارنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ چوڭ خۇشاللىقى، ئەڭ چوڭ غەلبىسىدۇر.

ئۇلار ئاللاھ تائالا مۆمىنلەرگە تەييارلىغان نازۇنېمەتلىك جەننەتتە سىز بىلەن بىللە ياشاشنى ئارزۇ قىلىدۇ.

قەدىرلىك دوستۇم! سىز ئەمدى ئاتا ـ ئانىڭىزغا قانداق مۇئامىلە قىلىۋاتىسىز؟

ئۇلارنىڭ جاپالىق ئەجرىگە، بىغۇبار سۆيگۈسىگە قانداق جاۋاب قايتۇرۇۋاتىسىز؟

بۇندىن كېيىن قانداق مۇئامىلە قىلماقچى بولۇۋاتىسىز؟

# مالىك ئىبنى دىنارنىڭ تەۋبىسى

مالىك ئىبنى دىنار ئۆزىنىڭ تەۋبە قىلىش جەريانىنى ھېكايە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

مەن ياشلىقىمدا پۈتۈنلەي تۇگىشىپ كەتكەن بىر يىگىت ئىدىم. ھەرقانداق گۇناھنى قىلاتتىم، داۋاملىق مەست يۈرەتتىم، شۇنچىلىك گۇناھقا پاتقان ئىدىمكى، كىشىلەر مەن بىلەن ئارىلىششتىن ھەتتا كۆرۈشۈپ قېلىشتىنمۇ ئۆزىنى قاچۇراتتى.



كۈنلەرنىڭ بىرىدە تۇرمۇش قۇرۇپ، بالا - چاقىلىق بولسامچۇ، دېگەن خىيالغا كەلدىم. راست دېگەندەك، ئۇزۇنغا قالماي ئۆيلەندىم. ئاللاھ بىر قىز پەرزەنت ئاتا قىلدى، ئىسمىنى پاتىمە قويدۇم. قىزىمنى قەۋەتلا ياخشى كۆرەتتىم. قىزىم ئىككى ياشقا كىرگەندە قولۇمغا ھاراق ئالسام، يېنىمغا كېلىپ قولۇمدىكى قەدەھنى ئىتتىرىۋېتەتتى. ئەپسۇس، قىزىم ئۇچ ياشقا كىرگەندە تۇيۇقسىز ئۆلۈپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن دەرد - ئەلەمدە بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك گۇناھقا پاتتىم، باشقىلارغا ئوخشاش بالا - قازا ۋە مۇسىبەتلەرگە سەۋر قىلالمىدىم. شەيتان مېنى ئالداپ، بۇرۇنقىدىنمۇ



بەتتەر ھالغا چۈشۈرۈپ قويۇۋاتاتتى.

بىر كۈنى شەيتان مېنى يەنە ھاراقتا قىزىقتۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن ھەر كۈنى ھاراق ئىچىپ ئۆتتۈم. ئىچكەنسىرى ئىچىتىم، يەنە ئىچىتىم، ئاخىر مەستلىكتە ئۇخلاپ قاپتىمەن. ئارقىمۇئارقا چۈشلەرنى كۆرۈپ، ئاخىرىدا مۇنداق بىر چۈش كۆرۈپتىمەن:



قىيامەت قايىم بولارمىش، قۇياش نۇرى ئۆچۈپ، ئالەم قاراڭغۇلىشىپ كېتەرمىش، دېڭىزلار ئوتقا ئايلىنىپ، يەر ئاجايىپ قاتتىق تەۋرىگۈدەكمىش، تۈيۇقسىز غايەت زور بىر ئەجدەرھا ئاغزىنى يوغان ئېچىپ، مەن تەرەپكە يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقۇدەك. مەن قورققىنىمدىن كەينىمگىمۇ قاراشقا جۈرئەت قىلالماي قاچقۇدەكمەن، قاچارمەن، قاچارمەن... شۇنداق قېچىپ ياشانغان، ئاجىز بىر بوۋاينىڭ يېنىغا كېلىپ قاپتىمەن.

ـ ئۆتۈنۈپ قالاي! ئۆتۈنۈپ قالاي! مېنى بۇ ئەجدەرھادىن قۇتۇلدۇرۇۋېلىڭ! ـ دەپتىمەن قورقۇنۇچ ئىچىدە ۋارقىراپ. بوۋاي ماڭا:



ـ ئوغلۇم! مەن بىر ئاجىز كىشىمەن. سېنى قۇتۇلدۇرغۇدەك

ھالىم يوق. ئاۋۇ تەرەپكە ماڭ! بار كۈچۈڭ بىلەن يۈگۈرۈپ قاچ! بەلكىم قۇتۇلۇپ قالارسەن، ــ دېگۈدەكمىش.

بۇۋاي كۆرسەتكەن تەرەپكە يۈگۈرۈۋاتقىنىمدا، ئەجدەرھا كەينىمدىن قوغلاۋاتىدۇ، ئاخىر ئالدىمدا دوزاخ كۆرۈندى. شۇنىڭ بىلەن كەينىمگە قاچتىم، ئەجدەرھا يەنە قوغلاشقا باشلىدى...

بۇۋاينىڭ يېنىغا كېلىپ مېنى قۇتقۇزۇشىنى، قۇتقۇزالمايمەن دېسە، قەسەم قىلىپ بېرىشىنى ئۆتۈندۈم. بۇۋاي مېنىڭ ھالىمغا قاراپ يىغلاپ كېتىپ مۇنداق دېدى:

ــ ئاۋۇ تاغ تەرەپكە بېرىپ باققىن! بەلكىم قۇتۇلۇپ قالارسەن!

شۇنداق قىلىپ تاغ تەرەپكە يۈگۈردۈم، ئەجدەرھا توختىماي



قوغلاۋاتاتتى... ئاخىر ھېلىقى تاغقا كېلىپ قارىسام، بىر توپ كىچىك بالىلار تۇرغۇدەك. ئۇلار مېنى كۆرۈپلا:

ــ ھەي پاتمە! داداڭنى قۇتقۇزۇۋال! دەپ ۋارقىراۋاتقۇدەكمىش.

قىزىم مېنى بۇ پالاكەتتىن قۇتقۇزغىلى كەلگۈدەك، ئەجدەرھانى سول قولى بىلەن ئىتتىرىۋېتىپ، مېنى ئوڭ قولى بىلەن تۇتۇۋالغۇدەك. ئاندىن قۇچىقىمدا خۇددى ھايات چېغىدا ئولتۇرغاندەك ئولتۇرۇپ،

مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇغۇدەكمىش:

﴿مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ دىللىرى ئاللاھنىڭ زىكرىگە ۋە نازىل بولغان ھەقىقەتكە ئېرىيدىغان ۋاقىت كەلمىدىمۇ؟ ئۇلار ئىلگىرى كىتاب بېرىلگەنلەر (يەھۇدىيلار ۋە ناسارالاردەك) بولمىسۇن. ئۇلار بىلەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئارىلىقىدىكى زاماننىڭ ئۇزىرىشى بىلەن ئۇلارنىڭ دىللىرى قېتىپ كەتتى. ئۇلارنىڭ نۇرغۇنى ئاللاھنىڭ ئىتائىتىدىن چىققۇچىلاردۇر. بىلىڭلار كى، ئاللاھ زېمىننى ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈرىدۇ (يەنى قاقاس، قۇرغاق زېمىننى يامغۇر بىلەن كۆكەرتىدۇ). بىز ھەقىقەتەن سىلەرنى چۈشەنسۇن دەپ، سىلەرگە كامالى قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان دەلىللەرنى بايان قىلدۇق﴾[22].

شۇئان قىزىمدىن:

ـ قېنى ئېيتىڭە، قىزىم! بۇ نېمانداق قورقۇنچلۇق ئەجدەرھا؟

ـ دەپ سورىدىم.

ـ ئۇ سىزنىڭ يامان ئەمىلىڭىز، سىزنىڭ گۇناھلىرىڭىز. سىز ئۇنى شۇنداق چوڭ قىلىۋەتتىڭىزكى، ئۇ سىزنى يۇتۇۋەتكۈدەك دەرىجىدە مۇشۇنداق زورايدى. سىزگە ياردەم بەرگۈسى بولسىمۇ، كۈچى يەتمىگەن ئاجىز بۇۋاي سىزنىڭ سالىھ ئەمەللىرىڭىز. سىز ئۇنى ھايات ۋاقتىڭىزدا ئاجىزلاشتۇرۇۋەتكەن ئىدىڭىز. شۇڭا ئۇ سىزنى قوتقۇزالماي، ھالىڭىزغا ئېچىنىپ يىغلاپ كەتتى. ئەگەر سىز مېنىڭ بۇ دۇنياغا كېلىشىمگە سەۋەبچى بولمىغان ۋە مەن كىچىكىمدىلا ئۆلۈپ كەتمىگەن بولسام، سىزنى بۇ يەردە ھېچنېمە قوتقۇزالمايتتى، ـ دېدى قىزىم قۇچىقىمدا ئولتۇرۇپ.

شۇ ھامان ئۇيقۇمدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ ۋارقىراپ تاشلىدىم:

ـ ئەي رەببىم! تەۋبە زامانىم كەلدى! تەۋبە زامانىم كەلدى!

22) ھەدىد سۈرىسى، 15-17 - ئايەت.

شۇ ھامان غۇسلى قىلىپ، ئاللاھقا تەۋبە قىلىش ئۈچۈن بامدات نامىزىغا مەسچىتكە چىقتىم.

غەلىتە ئىش. مەسچىتكە كەلسەم، ئىمام چۈشۈمدە قىزىم ئوقۇغان



ئايەتنىڭ ئۆزىنى ئوقۇۋاتقان ئىكەن.

مانا بۇ كىشى ئەينى چاغدىكى زاھىتلىق پېشۋالىرىنىڭ بىرى بولغان، دۇنيانىڭ راھىتى - پاراغىتىگە بېرىلمىگەن، ئىمام ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، نەسائىي، ئىبنى ماجە ۋە ئىمام بۇخارىي قاتارلىق ھەدىسشۇناسلار بىرمۇنچە ھەدىسلەرنى رىۋايەت قىلغان، ئابىد، زاھىت، «تەقۋادارلىق ئابىدىسى» دېگەن نامىلار بىلەن ئىسلام دۇنياسىغا نامى پۈر كەتكەن مالىك ئىبنى دىنارىدۇر.

سىزنىڭ تەۋبە زامانىڭىز قاچان كېلەر؟ قاچانمۇ گۇناھلىرىڭىزنى تاشلاپ، ئاللاھقا يېقىنلىشارسىز؟ - ھە!

# ئۇنتۇلماس دەرس

مەلۇم بىر خۇسۇسىي باشلانغۇچ مەكتەپتە ئوقۇيدىغان بىر قىز بولۇپ، بىر كۈنى ئۆيگە ناھايىتى غەمكىن ھالدا قايتىپ كېلىدۇ. ئانىسى ئۇنىڭ نېمىشقا بۇنچىۋالا قايغۇرىدىغانلىقىنى سورىغاندا، قىز مۇنداق جاۋاب بېرىدۇ:

ـ ئانا! دائىم بېشىم ئاغرىيدۇ دەپ يۈرىدىغان ھەم ئورۇنسىز ئاچچىقلىنىدىغان ھېلىقى ئايال مۇئەللىم بارغۇ! شۇ مۇئەللىم ماڭا:



ـ ئەتىدىن باشلاپ مەكتەپكە ئۆزۈن كىيىم، ياغلىق بىلەن كەلسەڭ، مەكتەپتىن قوغلۇۋېتىمەن! مەن بۇنداق كىيىملەرنى ياقتۇرمايمەن! ـ دەپ تەھدىت سالدى.

بۇنى ئاڭلىغان ئانا قىزىغا تەسەللى بېرىپ:

ـ قىزىم! بۇ ئاللاھ ياخشى كۆرىدىغان كىيىم. مۇئەللىم ياقتۇرمىغان بىلەن ئاللاھ ياقتۇرىدۇ. سىز كىمگە ئىتائەت قىلىسىز؟ سىزنى چىرايلىق ياراتقان، چەكسىز نېمەتلەرنى ئاتا قىلغان زاتقا ئىتائەت قىلامسىز ياكى ئۆزىڭىزگە ئوخشاش ئاللاھنىڭ بەندىسى بولغان مۇئەللىمگە ئىتائەت قىلامسىز؟ ـ دەپ سورايدۇ. ئەقىللىق قىز:

ـ ئەلۋەتتە ئاللاھقا ئىتائەت قىلىمەن، ئانا! ـ دەيدۇ.

ئەتىسى قىز ئادەتتىكى بويىچە ئۆزۈن كىيىمنى كىيىپ، بېشىغا

ياغلىق ئارتىپ مەكتەپكە بارىدۇ. قىزنى كۆرگەن مۇئەللىم ئۇنىڭغا ساۋاقداشلىرى ئىچىدىلا تاپا ـ تەنە قىلىشقا باشلايدۇ. قىز ساۋاقداشلىرى ئالدىدا ئىزا تارتقىنىچە يىغلاپ تاشلايدۇ ۋە مۇئەللىمگە قىسقا، ئەمما چوڭقۇر مەنىلىك مۇنۇ سۆزنى قىلىدۇ:

ـ راستىنى دېسەم، مەن كىمگە ئىتائەت قىلىشنى بىلەلمەيۋاتىمەن، سىزگىمۇ يا ئاللاھقىمۇ؟ سىزگە ئىتائەت قىلسام، بېشىمنى ئوچۇق قويۇپ، قىسقا، ئوچۇق كىيىملەرنى كىيسەم بولىدىكەن. ئاللاھقا ئىتائەت قىلسام، ياغلىق ئارتىپ، ئۆزۈن كىيىملەرنى كىيىپ شەرمى



ـ ھايالىق يۈرسەم بولىدۇ. شۇڭا مەن سىزگە بويسۇنماي، ئاللاھقا بويسۇنمەن.

رەببىم ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى مۆمىنلەر! ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى سىلەرنى تىرىلدۈرىدىغان (يەنى ئەبەدىي ھاياتقا ئېرىشتۈرىدىغان) ئىمانغا چاقىرسا، ئۇنى قوبۇل قىلىڭلار. بىلىڭلاركى، ئاللاھ كىشى بىلەن ئۇنىڭ قەلبى ئارىسىدا توسالغۇ بولالايدۇ (يەنى كىشىنىڭ دىلىنى ئىگىسىنىڭ خاھىشى بويىچە ئەمەس، بەلكى ئۆز خاھىشى بويىچە تەسەررۇپ قىلىدۇ)، قىيامەت

كۆنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا يىغىلىسىلەر﴾[23].

شۇڭا بىلىپ قويۇڭكى، مەن نېمە بولۇشتىن قەتئىينەزەر، ئاللاھقا ئىتائەت قىلىمەن. مەكتەپتىن قوغلۇۋەتسىڭىزمۇ مەيلى. ئاللاھ رىزالىقى ئۈچۈن مەندىن سىزگە نەسىھەت بولۇپ قالسۇنكى، سىزمۇ ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى رازى قىلىش ئۈچۈن بېشىڭىزغا ياغلىق، ئۈستىڭىزگە ئۇزۇن كىيىم كىيۈۋېلىڭ!

پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن: «ئاراڭلاردىن كىمكى يامان ئىشنى كۆرسە قولى بىلەن تۈزەتسۇن، ئۇنىڭغا كۈچى يەتمىسە، تىلى بىلەن تۈزەتسۇن، ئۇنىڭغىمۇ كۈچى يەتمىسە، دىلىدا نارازى بولسۇن. مانا بۇ ئەڭ ئاجىز ئىماندۇر».



قىزنىڭ ئاللاھنىڭ شەرئىتىگە بۇنچىۋالا چىڭ ئېسىلىدىغانلىقىنى كۆرگەن مۇئەللىم ئۇنىڭ نەسىھىتىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ھەيرانلىقتىن لام - جىم دېمەي سۈكۈتكە چۆمدۇ.

بىردەملىك سۈكۈتتىن كېيىن مۇئەللىم قىزغا ئەتىسى ئەتىگەندە ئانىسى بىلەن بىرگە كېلىشنى ئېيتىدۇ. ئانا مۇئەللىمگە بۇ ھەقتە ئۇبدان بىر دەرس بېرىپ قويۇشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ، مەكتەپكە كېلىدۇ - يۇ، مۇئەللىمنى كۆرۈپ ھەيران قالىدۇ.

23) ئەنفال سۈرىسى، 24 - ئايەت.

مۇئەللىم ئۇ كۈنى باشقىچە بولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئۇزۇن كېينىگەن، چىرايلىق ياغلىق ئارتىۋالغان مۇئەللىم قىزنىڭ ئانىسىنى كۆرۈپ مۇنداق دەيدۇ:



ـ سىزگە كۆپ رەھمەت! قىزىڭىزنى ناھايىتى ياخشى تەربىيەلەپسىز. ئۇ ماڭا ھاياتىمدىكى ئەڭ قىممەتلىك دەرسىنى بەردى. مەن ئۇزۇن يىل ئوقۇغان ۋە باللارغا تەلىم ـ تەربىيە بېرىدىغان مۇئەللىم تۇرۇپ، بۇنداق گۈزەل نەسىھەتلەرنى ئاڭلاپ باقمايتىكەنمەن. سىزنى تەبرىكلەيمەن. قىزىڭىز ماڭا ھەقىقەتەن چوڭقۇر تەسىر قىلدى. مەن تۇنۇگۈن مەكتەپتىن قايتىپلا جايىنامازغا چىقىپ يىغلىدىم، ئاللاھقا تەۋبە قىلىپ، گۇناھلىرىمنىڭ مەغپىرەت بولۇشىنى تىلىدىم.

مۇئەللىم شۇ كۈندىن باشلاپ ئىسلامچە كېينىپ، بەش ۋاخ نامىز ئوقۇپ، ئاللاھنىڭ ئەمر ـ پەرمانلىرىنى چىڭ تۇتىدۇ. ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن ئۇنىڭ باش ئاغرىقى كېسىلمۇ تامامەن ساقىيىپ كېتىدۇ. شۇنىڭدىن كېيىن بىرقانچە يىگىت ئۇنىڭ ئائىلىسىگە ئەلچى كىرگۈزىدۇ. مۇئەللىم ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ناھايىتى ياخشى بىرى بىلەن تۇيۇ قىلىدۇ.



مۇئەللىم ھەر دائىم ئاشۇ قىز بىلەن پاراڭلىشىپ قالسىلا مۇنداق دەيتتى:

– سىز نېمىدېگەن ياخشى ھە! مەندە ئىنتايىن چوڭ ئۆزگىرىشلەرنى پەيدا قىلدىڭىز. مەن ئاللاھنىڭ ياردىمى، ئاندىن قالسا سىز سەۋەبلىك ئىسلامىي ھاياتقا قايتىپ كەلدىم.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئەگەر بىز ئۇلارغا ئۆزۈڭلارنى ئۆلتۈرۈڭلار ياكى يۇرتۇڭلاردىن چىقىپ كېتىڭلار دەپ ئەمر قىلغان بولساق (يەنى ئىلگىرىكىلەرگە يۈكلىگەندەك ئېغىر تەكلىپنى ئۇلارغا يۈكلىسەك) ئىدۇق، ئۇلارنىڭ ئازغىنىسىدىن باشقىسى بۇنى ئىجرا قىلمايتتى، ئەگەر ئۇلار قىلىنغان ۋەز ـ نەسىھەتكە ئەمەل قىلسا ئىدى، ئەلۋەتتە ئۇلارغا ياخشى بولاتتى ۋە ئىمانى مۇستەھكەم بولاتتى (گۇمراھلىق ۋە نىفاقتىن ئەڭ يىراق بولاتتى). ئۇ چاغدا دەرگاھىمىزدىن ئۇلارغا ئەلۋەتتە بۈيۈك ئەجىر (يەنى جەننەت) ئاتا قىلاتتۇق، ئۇلارنى ئەلۋەتتە توغرا يولغا ھىدايەت قىلاتتۇق. كىمكى ئاللاھقا ۋە پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىدىكەن، ئۇلار (ئاخىرەتتە) ئاللاھنىڭ نېمىتىگە ئېرىشكەن پەيغەمبەرلەر، سىددىقلار، (يەنى يۇقىرى دەرىجىلىك پەيغەمبەرلەر) شېھىتلار ۋە سالىھلار بىلەن بىللە بولىدۇ. ئۇلار نېمىدېگەن ياخشى ھەمراھلار ھە! بۇ پەزل ئاللاھنىڭ تەرىپىدىندۇر. ئاللاھ (پەزل ـ ئېھسانىغا تېگىشلىك بولغانلارنى) بىلىشتە يېتەرلىكتۇر﴾[24].

24) نىسا سۈرىسى، 66-70 – ئايەت.

# ھەركىم قىلسا ئۆزىگە قىلار

يولدىشى ۋە باللىرى بىلەن راھەت - پاراغەتتە ياشايدىغان بىر ئايال خوجايىن بار ئىدى. ئۇ باللىق بولغاندىن بېرى بىرقانچە بالا باققۇچى ئالماشتۇرۇپ بولدى. چۈنكى، ئۇنىڭ يولدىشى بەكلا زالىم ئىدى.



بىر كۈنى يولدىشى سەھرادىكى دېھقان تونۇشلىرىدىن بىرىنىڭ كىچىك بىر قىزىنى ئايدا 300 جۈنەيە ئىش ھەققى بەدىلىگە بالا باققۇچىلىققا ئالدى. دېھقان دادا پېشىگە چىقىپ



ئېسىلئوالغان قىزىنى كۆزى قېيمىغان ھالدا، يىغلىغان پېتى قالدۇرۇپ كەتتى. چۈنكى، تۇرمۇش ئۇنى شۇنىڭغا قىستىغان ئىدى. قىز سەھەر ئۇيغىنىپ، ئايال خوجايىنىغا يارەملىشىپ تاماق تەييارلايتتى،

تاماقتىن كېيىن خوجايىنلىك ئىككى بالىسىنىڭ سومكىلىرىنى كۆتۈرۈپ مەكتەپكە ئاپىراتتى، قايتىپ كېلىپ ئۆيلەرنى تازىلايتتى، ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى، پوللارنى سۈرتەتتى، كىر ـ قاتلارنى يۇياتتى، كۆكتات سېتىۋالاتتى، بەزىدە تۈن نىسپىگىچە ئەنە شۇنداق ئۆي ئىشلىرىنى قىلاتتى. ناۋادا قىزدىن بىرەر خاتالىق



سادىر بولسا ياكى بىرەر ئىشنى ئۇنتۇپ قالسا ياكى تەلەپ قىلغان ئىشنى ۋاقتىدا تۈگىتىپ بولالمىسا، ئەر خوجايىندىن كۆرىدىغان كۈنى بار ئىدى، قاتتىق



تاياق يەيتتى.

شۇنداقتىمۇ بىچارە قىز يەنىلا بەرداشلىق بېرەتتى، خوجايىنلىرى ئۈچۈن شۇنچىلىك ئامانەتچانلىق، چېۋەرلىك ۋە ساداقەتمەنلىك بىلەن ئىشلەيتتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿قىيامەت كۈنى بىز ئەمەللەر تارتىلىدىغان كۈندە ئادالەت تارازىسىنى ئورنىتىمىز، ھېچكىمگە قىلچە ئۇۋال قىلنمايدۇ يەنى ياخشى ئادەمنىڭ ياخشىلىقى كېمەيتىۋېتىلمەيدۇ، يامان ئادەمنىڭ يامانلىقىنى ئاشۇرۇۋېتىلمەيدۇ. ئۇنىڭ قېچا چاغلىق ئەملى بولسىمۇ، ئۇنى ھازىر قىلىمىز.

بەندىلەرنىڭ ئەمەللىرىدىن ھېساب ئېلىشقا بىز ئېتىرلىكمىز﴾[25].

يىللار بىر - بىرلەپ ئۆتمەكتە ئىدى...

بىر كۈنى قىزنىڭ قولىدىن چىنە - تەخسىلەرنىڭ چۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقى ۋە يول مېڭىشتا ئازراق قېينىلىۋاتقانلىقى ئايال خوجايىننىڭ دىققىتىنى تارتتى - دە، دەرھال دوختۇرغا كۆرسەتتى.



دوختۇر قىزنىڭ كۆرۈش قۇۋۋىتىنىڭ ئەڭ تۆۋەن چەككە چۈشۈپ قالغانلىقىنى، ئالدىدىكى نەرسىنىمۇ كۆرەلمەس بولۇپ، كۆزلىرى تۇتۇلۇپ قالغىلى ئاز قالغانلىقىنى ئېيتتى. شۇنداقتىمۇ ئەر خوجايىن ئۇنىڭغا قىلچە ئېچ ئاغرىتمايتتى، ناھايىتى شەپقەتسىزلەرچە مۇئامىلە قىلاتتى.

كۈنلەر شۇنداق ئۆتمەكتە ئىدى...

بىر كۈنى قىز تۇيۇقسىز ئۆيدىن چىقىپ كەتكەنچە قايتىپ كەلمىدى. ئايال خوجايىن بىلەن يولدىشى ئۇنى ئىزدەپمۇ قويمىدى. شۇ تەرىقىدە بىر قانچە يىل ئۆتۈپ كەتتى...

25) ئەنبىيا سۈرىسى، 47 - ئايەت.

ئەر خوجايىن خىزمەتتىن دەم ئېلىشقا چىقتى، ئەمەل ـ مەنسەپ، يۈز ـ ئابرۇيىدىن ئايرىلدى، ئوغلىمۇ ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتتۈرۈپ خىزمەتكە چىقتى ھەم تويىنمۇ قىلىۋالدى، ئاتا ـ ئانا ئوغلىنىڭ ئۆيلىنىۋالغانلىقىدىن تولىمۇ سۆيۈندى. ئايلار ئۆتۈپ كېلىنىنىڭ ھاملىدار ئىكەنلىكىنى ئۇققاندا ھەممەيلەننىڭ بېشى كۆككە يەتتى. ۋاقتى ـ سائىتى توشۇپ كېلىن بىر ئوغۇل تۇغدى. ئەپسۇس، بۇۋاق كور ئىدى. بۇ ئىش ھەممەيلەنگە تولىمۇ ئېغىر كەلدى. ئۇلار بۇۋاقنى كۆرسەتمىگەن دوختۇر قالمىدى، بىراق ھېچقانداق پايدىسى بولمىدى. دوختۇرلار ئۇلارنى خاتىرجەم قىلىپ كېلىنىنىڭ يەنە ھاملىدار ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.





ئىككىنچى بالا تۇغۇلۇپ يەتتە ئايدىن كېيىن ئۇلار بالىنىڭ پەقەت بىر تەرەپكىلا تىكىلىپ قاراپ، باشقا يەرگە قارىيالمايدىغانلىقىنى بىلدى. ئەر خوجايىننىڭ كۈندىن ـ كۈنگە پىسخىكىسى بۇزۇلۇپ، ئىچى تىتىلدايدىغان بولۇپ قالدى. كۈنلىرى ئازاب ئىچىدە ئۆتۈشكە

باشلىدى، ئۇ ھەممە نەرسىدىن نەپرەتلىنەتتى. ئاخىر نېرۋىسىدىن چاتاق چىقىپ، ساراڭلار دوختۇرخانىسىغا كىرىپ قالدى. ئايال خوجايىننىڭ ئۆيىدىن چىققۇسى كەلمەيتتى، داۋاملىق قايغۇرۇپ، غەمكىن ئولتۇراتتى.



شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۆيىدىن چىقىپ كەتكەن ھېلىقى قىزنى ئېسىگە ئېلىپ، ئۆز - ئۆزىدىن سوراشقا باشلىدى:

- بىزگە نېمىشقا بۇنچىۋالا پېشكەللىك كېلىدۇ؟ ئەجەبا، بۇ ئاشۇ قىزغا قىلغان ئۇۋالچىلىقلىرىمىز تۈپەيلى ئاللاھنىڭ بىزگە بەرگەن جازاسىمىدۇ؟!

ئايال خوجايىن مۇشۇلارنى ئويلاپ شۇ قىزنىڭ ئىز - دېرىكىنى قىلىشقا باشلىدى. بىر مەزگىل سۈرۈشتۈرگەندىن كېيىن ئاخىر ئۇنىڭ مەلۇم بىر مەسچىتتە خىزمەتچى بولۇپ ئىشلەۋاتقانلىقىنى ئۇقتى. ئاندىن ئۇنى ئىزدەپ تېپىپ، كېيىنكى كۈنلەرنى بىرگە ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۆيىگە قايتۇرۇپ كەلدى. قىز يولدا تەمتىرەپ ماڭالمىغاندا، ئايال خوجايىن ئۇنىڭ قولىدىن تۇتۇپ ماڭاتتى. شۇنداق قىلىپ قىز ئايال خوجايىن بىلەن بىرگە ياشاشقا باشلىدى.



مانا ئەمدى ئايال خوجايىن بۇ قىزنى ئىككى ئەما نەۋرىسىگە قوشۇپ ھالىدىن خەۋەر ئالىدىغان بولدى. ئۇنىڭ ئەڭ چوڭ ئارزۇسى ئاللاھنىڭ مەغپىرىتىگە ئېرىشىش ئىدى. ئۇ ھەر دائىم شەپقەتسىز، باغرى تاش كىشىلەرگە مۇنداق دەيتتى:



«ھەقىقەتەن ئاللاھ ھاياتتۇر، ئۆلۈپ قالمايدۇ. شۇڭا ھېچكىمگە رەھىمسىزلىك قىلماڭلار. شۇنداق بىر كۈن كېلىدۇكى، ئۇ كۈن كەلگەندە سىلەر ئىلگىرى كۆچ - قۇۋۋىتىڭلارغا ۋە يۈز - ئابرۇيىڭلارغا ئىشىنىپ قىلغان زورلۇق - زومبۇرلۇقۇڭلارغا چوقۇم پۇشايمان قىلىسىلەر!».

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى مۆمىنلەر! ئاللاھتىن قورقۇڭلار، ھەر ئادەم ئەتە يەنى قىيامەت كۈنى ئۈچۈن ياخشى ئەمەللەردىن نېمىلەرنى قىلغانلىقىغا قارىسۇن. ئاللاھتىن قورقۇڭلار! ئاللاھ ھەقىقەتەن قىلىۋاتقان ھەممە ئىشىڭلاردىن تولۇق خەۋەرداردۇر، سىلەر ئاللاھنى ئۇنتۇغان شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئۇلارغا ئۆزىنى ئۇنتۇلدۇرغان كىشىلەرمۇ بولماڭلار. ئەنە شۇلار پاسىقلاردۇر، ئەھلى دوزاخ بىلەن ئەھلى جەننەت قىيامەت كۈنى باراۋەر بولمايدۇ﴾[26].

26) ھەشر سۈرىسى، 18-20 - ئايەت.

# ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەكنىڭ چۈشى

مەشھۇر ئىسلام ئالىمى، مۇھەددىس ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك ناھايىتى سالىھ كىشى ئىدى. ئۇ بىر يىلى ھەج قىلماقچى بولۇپ، دوست ـ يارەنلىرى بىلەن خوشلىشىپ يولغا چىقىدۇ. يولدا كېتىۋېتىپ مۇنداق بىر ئىشنى كۆرۈپ پۈتۈن ۋۇجۇدى لەرزىگە كېلىدۇ:



بىر ئايال تۇن قاراڭغۇسىدا بىر دۆۋە ئەخلەت ئارىسىدىن بىر نەرسە ئىزدەۋاتاتتى، بىر دەمدىن كېيىن بىر ئۆلۈك توخۇنى تاپتى ـ دە، ئىنتايىن خۇشال بولۇپ قولتۇقىغا قىستۇردى. بىرى كۆرۈپ قالمىسۇن دېگەندەك، ئېھتىيات بىلەن ماڭاتتى. بۇنى كۆرگەن ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك ئۇنىڭغا:

ـ ئەي ئاللاھنىڭ بەندىسى! نېمە ئىش قىلىۋاتىسىز؟ ـ دەپ سورايدۇ. ئايال خىجىللىق بىلەن:

ـ بولدى سورىماڭ، مەن بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن! ـ دەيدۇ.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەكنىڭ كۆڭلى بىر ئىشنى سەزگەندەك قىلاتتى.

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ماڭا بۇ ئەھۋالنى چۈشەندۈرۈپ قويىسىز، بولمىسا مەن بۇ يەردىن كەتمەيمەن، ـ دەپ چىڭ تۇرۇۋالىدۇ.

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەم قىلىپ تۇرۇۋالدىڭىز، بوپتۇ دەپ بېرەي،

ـ دېدى ئايال يىغلاپ تۇرۇپ، ـ ئاللاھ بىزنىڭ ئۆزىچە ئۆلۈپ قالغان ھايۋاننىڭ گۆشىنى يېيىشىمىزگە رۇخسەت قىلغان، چۈنكى مەن يولدىشىمدىن تۆت قىزىم بىلەن تۇل قالغان ئايالمەن. قېينىچىلىقىم ئېغىر، پۇلۇم يوق، باشقىلاردىن يارىدەم سوراپ باقتىم. ئەمما



ماڭا ئىچ ئاغرىتىدىغان ھېچكىم چىقمىدى. قىزلىرىم ئاچلىقتىن يىغلاشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن مۇشۇ كەچتە رىزىق ئىزدەپ چىققان ئىدىم. ئاللاھ باللىرىمغا بۇ ئۆلۈك توخۇنى رىزىق قىلغان ئوخشايدۇ. مۇشۇنىمۇ ئاران تەستە تاپتىم.

تەقۋادار، سالىھ، ئالىم كىشى بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك مەزكۇر ئايالنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ كۆزلىرىگە ياش ئالىدۇ. ئۇ شۇ تاپتا مۇسۇلمان بىر ئايالنىڭ تۆت بالىسى بىلەن ئەخلەت دۆۋىسىدىن چىققان ئۆلۈك توخۇنى يېيىشىگە چىداپ تۇرالمايۋاتاتتى. شۇنىڭ بىلەن:



ـ بۇ ئامانەتنى ئېلىڭ! ـ دەپلا ھەج ئۇچۇن تەييارلاپ قويغان بىر ھەميان پۇلنىڭ ھەممىنى ئايالغا بېرىۋېتىدۇ.

ئايال تەمتىرىگىنىچە پۇلنى قولىغا ئېلىپ قىزلىرىنىڭ يېنىغا قايتىدۇ ۋە ھەممىسى ناھايىتى خۇشال بولۇشىدۇ. ئەمدى

ئۇلارنىڭ تۇرمۇش غېمى كۆتۈرۈلگەن ئىدى. ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەكمۇ ئاللاھ ئۈچۈن قىلغان بۇ سەدىقىسىدىن تولىمۇ مەمنۇن بولغان ھالدا ئۆيىگە قايتىدۇ.



بۇ چاغدا دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كىشىلەر ھەج قىلىش ئۈچۈن يولغا چىقماقتا ئىدى. ئۇلار ئاخىر ھەجنى تۈگىتىپ يۇرتىغا قايتىشىدۇ.

شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئابدۇللاھ ئىبنى مۇبارەك بىر چۈش كۆرىدۇ. چۈشىدە چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان بىر ئادەم ئۇنىڭغا سالام بېرىپ مۇنداق دەيدۇ:

ـ مېنى تونۇمسىز؟ مەن كىم؟ مەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بولىمەن، سىزنىڭ دۇنيادىكى دوستىڭىز، ئاخىرەتتىكى شاپائەتچىڭىز بولىمەن. سىزگە ئاللاھ كۆپتىن ـ كۆپ ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن! پېتىملارنىڭ ئانىسىغا ئىكرام قىلغىنىڭىزدەك، ئاللاھ سىزگىمۇ ئىكرام قىلسۇن! پېتىملارنىڭ دەردىگە دەرمان بولغىنىڭىزدەك، ئاللاھ سىزنىڭمۇ دەردىڭىزگە دەرمان بولسۇن! گۇناھلىرىڭىزنى ئەپۇ قىلسۇن!



پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنداق دېگىنىچە غايىب بولىدۇ.

ھەر يىلى نەچچە مىليونلىغان مۇسۇلمانلار ھەج قىلىدۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى نەپلە ھەج قىلىدىغانلاردۇر. ھەج ئايلىرىدىن باشقا ۋاقىتلاردا ھەر يىلى ئۆمرە قىلىدىغانلارنىڭ سانىمۇ نەچچە ئون مىليونغا يېتىدۇ.



تەكرار ھەج قىلىش ئالىملارنىڭ ئىتتىپاقى بىلەن نەپلە ئەمەل بولۇپ، پەرز ئەمەلدىن ھەرگىز ئۈستۈن تۇرمايدۇ.

ئەي تەكرار - تەكرار ھەج قىلىش بىلەن پەخىرلىنىدىغان مۇسۇلمانلار! ئاجىز - بىچارە، پېقىر - كەمبەغەل مۇسۇلمانلارنى يوقلاڭلار! شۇنداق قىلساڭلار، ئاللاھ سىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿پۇل مېلىنى (ئاللاھنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن) سەرپ قىلغان، تەقۋادارلىق قىلغان، (كەلىمە تەۋھىدنى) تەستىقلىغان ئادەمگە كەلسەك، ئۇنىڭغا بىز ياخشى يولنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز. بېخىللىق قىلىپ (ئاللاھنىڭ ساۋابىدىن) ئۆزىنى بىھاجەت ھېسابلىغان، كەلىمە تەۋھىدنى ئىنكار قىلغان ئادەمگە كەلسەك، بىز ئۇنى يامان يولغا قويۇپ بېرىمىز. ئۇ (دوزاختا) تاشلانغان چاغدا، ئۇنىڭ پۇل - مېلى ھېچنېمىگە ئەسقاتمايدۇ، توغرا يولنى كۆرسىتىشكە شەك - شۇبھىسىز بىز مەسئۇلمىز. دۇنيا ۋە ئاخىرەت شەك - شۇبھىسىز بىزنىڭ ئىلكىمىزدىدۇر. سىلەرنى لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتتىن ئاگاھلاندۇردۇم، ئۇنىڭغا پەقەت (ھەقنى) ئىنكار قىلغان، (ئىماندىن) يۈز ئۆرۈگەن ئادەملەر كىرىدۇ، پاكلىنىش

ئۇچۇن مال - مۇلكىنى ياخشىلىق يوللىرىغا سەرپ قىلغان ئادەم ئۇنىڭدىن (يەنى ئوتتىن) يىراق قىلىندۇ. ئۇنىڭ قىلغان ياخشىلىقى بىراۋنىڭ ياخشىلىقىنى يانداۋرۇش ئۇچۇن ئەمەس، پەقەت ئۇلۇغ پەرۋەردىگارىنىڭ رازىلىقى ئۇچۇندۇر. ئۇ (يەنى ئېھسان قىلغۇچى ئادەم) پەرۋەردىگارىنىڭ بەرگەن مۇكاپاتىدىن چوقۇم رازى بولىدۇ﴾[27].

27) لەيل سۈرىسى، 5 -21 - ئايەت.

# نېمە تېرىسالا، شۇنى ئورايسەن

بىر ئانا ئادەتتە بويىچە ئوغۇللىرىنىڭ دەرس ئۆگىنىشىگە ياردەملىشىش ئۈچۈن ئولتۇردى. چوڭلىرىنىڭ ئۆگىنىشىگە تەسىر يەتكۈزمەسلىكى ئۈچۈن، تۆت ياشلىق كىچىك ئوغلىنىڭ قولىغا بىر رەسىم دەپتىرى تۇتقۇزۇپ قويدى. شۇ ئەسنادا ئانا هويلىنىڭ بىر بۇلۇڭىغا ئۆزلىرى ئولتۇرىدىغان هەشەمەتلىك ئۆيدىن ئايرىپ سېلىنغان بىر ئېغىز ئۆيدە يالغۇز ئولتۇرۇۋاتقان ياشانغان قېينئاتىسىنىڭ كەچلىك تامىقىنى تەييارلاپ بەرمىگەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى. بىچارە بوۋاي كېسەلچان بولغاچقا، هۇجرىسىدىن چىقالمايتتى.





ئانا دەرھال قېينئاتىسىنىڭ تامىقىنى تەييارلاپ كېلىپ، بىرەر هاجىتى بار - يوقلۇقىنى سوراپ قويۇپلا ئالدىراپ چىقىپ كەتتى. ئانا بالىلىرىنىڭ يېنىغا كىرگەندە، كىچىك ئوغلىنىڭ ئۆيگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىرقانچە تۆت بۇلۇڭ شەكىللەرنى سىزغانلىقىنى

كۆردى. ئانا قىزىقىپ سورىدى:

ـ سۆيۈملۈك ئوغلۇم! نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن؟

ـ مەن چوڭ بولۇپ، تۇيۇ قىلغان ۋاقتىمدا ئولتۇرىدىغان ئۆيىمىزنى سىزدىم، مانا قاراڭە ئانا!

ئوغۇل ئوماق كۆزلىرىنى ئوينىتىپ تۇرۇپ شۇنچىلىك سەبىيلىك



بىلەن جاۋاب بەرگەن ئىدى.

ئانا كىچىككىنە ئوغلىنىڭ بەرگەن جاۋابىدىن سۆيۈنۈپ يەنە سوراشقا باشلىدى:

ـ ئۇنداقتا، سەن نەدە ئۇخلايسەن، ئوغلۇم؟

ئوغۇل ئانىسىغا ئۆيلەرنى بىر ـ بىرلەپ كۆرسىتىشكە باشلىدى:

ـ بۇ ياتاق ئۆي، بۇ ئاشخانا، بۇ مېھمانخانا...

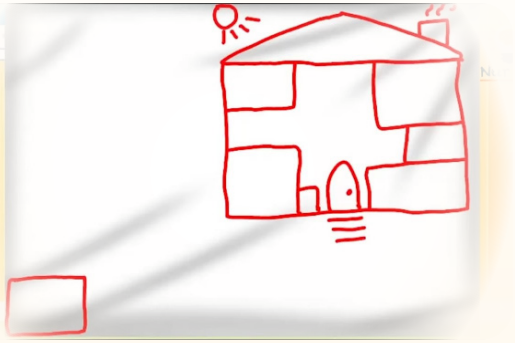
ئوغۇل رەسىمدىكى ئۆيلەرنىڭ ھەممىنى بىر قاتار تونۇشتۇردى ـ يۇ، ھويلىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا مۇكچىيىپ تۇرغان غېرىبانە ئۆي ھەققىدە ھېچنېمە دېمىدى. ئۇ كۆڭلىدە ئۆزىگە مۇناسىۋەتلىك ئۆيلەرنىڭ ھەممىنى تونۇشتۇرۇپ بولدۇم، دەپ ئويلايتتى.

ئانا:

ـ ئوغلۇم! بۇ ئۆينى نېمىشقا باشقا ئۆيلەردىن يىراق بىر بۇلۇڭغا

ئايرىم سىزىپ قويىدۇق؟ ـ دەپ سورىدى ھەيران قالغان قىياپەتتە.

ـ ئانا! بۇ سىزنىڭ ئۆيىڭىز. ياشىنىپ قالغاندا سىزنى مۇشۇ ئۆيدە ئولتۇرغۇزۇپ قويىمەن، سىزمۇ بوۋامغا ئوخشاش مۇشۇ ئۆيدە ياشايسىز. ياشىنىپ قالغانلار شۇنداق ياشايدىكەنغۇ!؟ شۇنداقمۇ ئانا؟ ـ دېدى ئوغۇل جاۋابەن.



بالىنىڭ سەبىيلەرچە بەرگەن جاۋابى ئانىغا گۈلدۈرماما دەكلا تۇيۇلدى ـ دە:

ـ ئاھ خۇدا! مەن قېرىپ، پۈت ـ قولۇمدا ماغدۇر قالمىغاندا بالىلىرىم بىلەن مۇڭدىشىپ، ئۇلارنىڭ تاتلىق گەپ ـ سۆزلىرى، يېقىملىق قىلىقلىرىدىن ھۇزۇرلىنىپ، زېرىكمەي ياشىيالمىغۇدەكمەن. بالىلىرىمنىڭ ئۆيىنىڭ سىرتىدا، ھويلىنىڭ بىر بۇلۇڭىدىكى غېرىبانە بىر ھۇجرىدا يالغۇز قالارمەنمۇ؟ ئاھ خۇدا! ـ دېگەنلەر ئانىنىڭ خىيالىدىن چاقماق تېزلىكىدە كەچتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿كىمكى ياخشى ئىش قىلىدىكەن، پايدىسى ئۆزىگىدۇر، يامان ئىش قىلىدىكەن، زەربىسىمۇ ئۆزىگىدۇر. پەرۋەردىگارىڭ بەندىلىرىگە زۇلۇم قىلغۇچى ئەمەستۇر﴾[28].

ئانا بىردىنلا خىيالغا پاتتى:

ـ ئاھ خۇدا! مەن بالىلىرىمنىڭ ئاۋازىنىمۇ ئاڭلىيالماي، تۆت تامنىڭ ئىچىدە يالغۇز ياشارمەنمۇ؟

28) فۇسسىلەت سۈرىسى، 45 – ئايەت.

ئانا دەرھال خىزمەتچىلەرنى چاقىرىپ، مېھمانخانا ئۆيدىكى مېھمانلىق جابدۇق ۋە لازىمەتلىكلەرنى قېينىئاتىسى تۇرۇۋاتقان يالغۇز ئۆيگە يۆتكىتىپ، قېينىئاتىسىنىڭ كارۋىتىنى مېھمانخانا ئۆيگە جايلاشتۇردى. مېھمانخانا ئۇي باشقا ئۆيلەردىنمۇ ياسداق ئىدى.



ئەر ئىشتىن قايتىپ كېلىپ كۆزىگە ئىشەنمەيلا قالدى ۋە:

ـ خانىم! بۇ ئۆزگىرىشلەرنىڭ سەۋەبى نېمە؟ ـ دەپ سورىدى ھەيرانلىق بىلەن.

ئايال ئۆزىنى ئاران تۇتۇۋېلىپ:

ـ ئاللاھ ئۆمۈر بېرىپ ئۇزۇنراق ياشاپ قالساق، پۈت ـ قولىمىز ھەرىكەتتىن قالغاندا ئىككىمىز بىرگە ياشايدىغان ئۆينى تاللاپ شۇنداق قىلدىم، دادىسى! مېھمانلارنى ھويلىدىكى ئۆيدە ئۇزاتساقمۇ بولغۇدەك، ـ دېدى كۆزلىرىدىن تارام ـ تارام ياش تۆكۈپ تۇرۇپ.



ئەر ئايالنىڭ كۆڭلىنى چۈشەندى ـ دە، بۇنىڭ ئۈچۈن ئايالىدىن سۆيۈنۈپ ماختاپلا كەتتى.

بۇ چاغدا ئەرنىڭ دادىسى ئۇلارغا رازىمەنلىك بىلەن قاراپ تەبەسسۇم قىلىۋاتاتتى. بۇنى كۆرگەن ئەقىللىق نەۋرە ئوغۇل دەرھال رەسىمدىكى يالغۇز ئۆينى ئۆچۈرۈۋەتتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئىنسانىنى ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق، ئانىسى ئۇنى قورسىقىدا ئۇستى ـ ئۇستىگە ئاجىزلىق بىلەن كۆتۈردى، ئىككى يىلدا ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىدى. (ئى ئىنسان!) ماڭا ۋە ئاتا ـ ئاناڭغا شۈكرى قىلغىن، ئاخىر قايتىدىغان جاي مېنىڭ دەرگاھىمدۇر﴾[29].

29) لۇقمان سۈرىسى، 14- ئايەت.

# ياخشىلىق يەرده قالماس

مەلۇم بىر يېزىدا ناھايىتى جاپالىق تۇرمۇش كەچۈرىدىغان بىر دېھقان بار ئىدى. كۈنلىرى ئېتىز - ئېرىقلاردا ئىشلەش بىلەنلا ئۆتەتتى. ئارام ئالىدىغان بىرەر كۈنمۇ يوق ئىدى. ئاغرىپ قالغان كۈنلەردە يېگۈدەك نەرسىمۇ تاپالمايتتى. شۇنداقتىمۇ، ئۇ شۇ تۇرمۇشىغا قانائەت قىلىپ، ھېچكىمگە دەرد تۆكمەيتتى، تۇرمۇشىدىن زارلانمايتتى.



ئۇنىڭ پەقەت بىرلا ئوغلى بولۇپ، ئوغلىنىڭ ئىستىقبالىدىن تولىمۇ ئەنسىرەيتتى.

ـ مەنغۇ شۇنچىۋالا جاپاغا بەرداشلىق بېرىپ كەلدىم. لېكىن بۇ يۇمران ئوغلۇم پۇلدىن باشقىنى تونۇمايدىغان بۇ دۇنيادا قانداقمۇ ياشار؟ ئوغلۇم جاپا تارتىپ قالمىسلا بولاتتىغۇ، ـ دەيتتى كۆڭلىده.



بىر كۈنى دېھقان ئېتىز - ئېرىقلارنى ئايلىنىۋېتىپ توختىماي قاۋاۋاتقان ئىتنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى - ده، ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى.

بېرىپ قارىغۇدەك بولسا، بىر كىچىك بالا مەينەت بىر كۆلگە

چۈشۈپ كېتىپ، قولىنى پۈلاڭلاتقىنىچە: «قۇتقۇزۇڭلار!» دەپ ۋارقىراۋاتقان ئىكەن.



بالا ناھايىتى قورقۇپ كەتكەن ئىدى. دېھقان ھېچ ئىككىلەنمەيلا كىيىم - كېچەكلىرى بىلەن سۇغا سەكرەپ، بالىنى كۆلدىن چىقىرىۋالدى. ئۇ بۇگۈن بىر جاننى قۇتقۇزۇۋالغانلىقى ئۈچۈن تولىمۇ خۇشال ئىدى.

ئەتىسى ئەتىگەندە ناھايىتى زەردار قىياپەتلىك بىر ئادەم كېچىك بىر بالىنى يېتىلەپ دېھقاننىڭ ئۆيىگە كەلدى. دېھقان بالىغا قاراپ، ئۇنىڭ تۇنۇگۈن سۇغا چۈشۈپ كەتكەن بالا ئىكەنلىكىنى ۋە بۇ كىشىنىڭ بالىنىڭ دادىسى ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈردى.

مەزكۇر كىشى دېھقانغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ:

- مەن ئۆمۈر بويى سىزگە ياخشىلىق قىلسامۇ، سىزنىڭ ماڭا قىلغان ياخشىلىقىڭىزنى قايتۇرۇپ بولالمايمەن. سىز مېنىڭ ئوغلۇمنى قۇتقۇزۇۋاپسىز. مەن سىزگە بىر ئۆمۈر قەرزدارمەن. شۇڭا مەندىن پۇل - مال، ئۇنچە - مەرۋايىت ياكى باشقا ئۆزىڭىز خالىغان نەرسىنى سوراڭ، سىزنى رازى قىلاي! - دېدى.



ـ مەن پەقەت ئىنسانلىق بۇرچۇمنى ئادا قىلدىم. مېنىڭ ئورنۇمدا باشقا بىرى بولسىمۇ، ئەلۋەتتە شۇنداق قىلاتتى. سىزنىڭ ئوغلىڭىز مېنىڭ ئوغلۇمغا ئوخشاش، ـ دېدى نامرات دېھقان سەممىيلىك بىلەن. بۇنى ئاڭلىغان باي:

ـ بوپتۇ ئەمسە. سىز مېنىڭ ئوغلۇمنى ئۆز ئوغلىڭىزدەك كۆرگەن ئىكەنسىز، مەنمۇ سىزنىڭ ئوغلىڭىزنى ئۆز ئوغلۇمدەك كۆرىمەن. ئوغلىڭىزنى مەن ئېلىپ كېتىپ، ياخشى ئوقۇتاي. كەلگۈسىدە ئائىلە ۋە دۆلەت ئۈچۈن يارىملىق ئادەم بولسۇن! ـ دېدى.



دادا خۇشاللىقتىن ئاسمانغا ئۇچۇپ كېتەيلا دەپ قالدى. شۇ تاپتا ئۇ قۇلاقلىرىغا ئىشىنەلمەيۋاتاتتى. ئوغلىنىڭ ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇيدىغانلىقىنى ئاڭلاپ قىن ـ قىنىغا پاتماي قالغان ئىدى.

شۇنداق قىلىپ، دېھقاننىڭ ئوغلى شەھەردىكى ئەڭ ئىلغار مەكتەپكە ئورۇنلاشتۇرۇلدى. يىللار ئۆتۈپ، ئوغۇل ئوقۇش پۈتتۈرۈپ داڭلىق بىر دوختۇرغا ئايلاندى...



كۆنلەرنىڭ بىرىدە ھېلىقى باي ئىنتايىن خەتەرلىك بىر كېسەلگە

گىرىپتار بولدى. دېھقاننىڭ دوختۇر ئوغلى ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن ئۇنى داۋالاپ ساقايتتى.



ـ ئۆز ۋاقتىدا بۇ بالىنىڭ دادىسى ئوغلۇمنى قۇتقۇزۇۋالغان ئىدى، مانا ئەمدى بۇ بالا مېنى قۇتقۇزۇۋالدى...

باي شۇلارنى ئويلاپ تولمۇ مەمنۇن بولدى ۋە پۈتۈن مال ـ مۈلكىنىڭ يېرىمىنى ھاياتىنى قۇتقۇزۇۋالغان دوختۇر يىگىتكە بەرمەكچى بولدى. بىراق دوختۇر يىگىت بۇنى رەت قىلىپ مۇنداق دېدى: دادام ماڭا نەسىھەت قىلىپ:

ـ ئوغلۇم! بىرەر كىشىگە ياخشىلىق قىلساڭ، ھەرگىز ياخشىلىقىڭنىڭ مۇكاپاتىنى كۈتمە! ساڭا يېگانە ئاللاھنىڭ ساۋابى يېتەرلىك. شۇنىڭغا ئىشەنگىنكى، ياخشىلىق يەردە قالماس، ـ دەيتتى. شۇڭا مەن بۇنى قوبۇل قىلالمايمەن دېدى.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى ئىنسانلار! سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىكى نەرسىلەر تۈگەيدۇ. ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاب تۈگىمەستۇر. سەۋر قىلغۇچىلارغا ئەلۋەتتە، ئۇلارنىڭ ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز. ئەر ـ ئايال مۆمىنلەردىن كىمكى ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى ئەلۋەتتە (دۇنيادا قانائەتچانلىق، ھالال رىزىق ۋە ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق قىلىپ) ئوبدان ياشىتىمىز، ئۇلارغا ئەلۋەتتە قىلغان ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز﴾[30].

30) نەھل سۈرىسى، 96- ئايەت.

# ئاناڭغا ياخشىلىق قىلغىنىڭ ئۆزۈڭگە ياخشىلىق قىلغىنىڭدۇر

ئانىسى بىلەن بىرگە ياشايدىغان بىر يىگىت بار ئىدى. دادىسىدىن ئايرىلىپ قالغان بۇ يىگىتنىڭ ئانىسى بارچە ئامالالرنى قىلىپ ئوغلىنىڭ ئوقۇش خراجىتىنى ھەل قىلىپ، ئوغلىنى ياخشى ئوقۇتۇشقا بەل باغلىدى. ئانا ئۆزى ئىشلەپ، ئوغلىنىڭ ئوقۇش چىقىملىرىنى ھەل قىلاتتى - يۇ، ئوغلىنى ياخشى ئوقۇۋالسۇن دەپ ئىشلىگىلى قويمايتتى. ئەپسۇسكى، يىگىت ئوقۇش پۈتتۈرۈشكە ئاز قالغاندا ئانىسى ۋاپات تاپتى. يالغۇز ئانىسىدىن ئايرىلغان يىگىت تولىمۇ قايغۇردى، كۆپ يىغلىدى. خىزمەتكە چىققاندا، ئايلىق مائاشىنىڭ مەلۇم قىسمىنى پېقىر - موھتاجلارغا بېرىشكە ئاللاھ ئۈچۈن ئەھدە قىلدى. ئۇ بۇ ياخشىلىقنىڭ ساۋابىنى ئانىسىغا ئاتاشنى كۆڭلىگە پۈككەن ئىدى. ھەر قېتىم سەجدە قىلغاندا، ئانىسى ئۈچۈن دۇئا قىلىشقا، ئانىسى ھەققىدە سەدىقە





قىلىشقا، مەسچىت بىنا قىلىشقا ۋە ئۇسسىغانلارنىڭ ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن مەسچىتلەرگە توڭلاتقۇلارنى قويۇشقا، قىسقىسى، تۈرلۈك خەيرلىك ئىشلارنى قىلىپ، ساۋابىنى ئانىسىغا بېغىشلاشقا ئاللاھ ئۈچۈن ئەھدە قىلدى.



يىللار ئۆتۈپ، يىگىت ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇپ باللىقمۇ بولدى، بالىسىنىڭ ئىسمىنى «مۇھەممەد» قويدى. مۇھەممەدمۇ ئاستا ـ ئاستا چوڭ بولدى. كۈنلەرنىڭ بىرىدە يىگىت نامازغا چىققاندا بىرقانچە كىشىنىڭ مەھەللە مەسچىتىگە



توڭلاتقۇ قويۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، سەل ئوڭايسىزلاندى. چۈنكى، ئۇ باشقا مەھەللىدىكى مەسچىتلەرگە توڭلاتقۇلارنى قويۇپ، ئۆزىنىڭ مەھەللە مەسچىتىنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويغان ئىدى.

شۇلارنى ئويلاپ تۇرۇشىغا مەسچىتنىڭ ئىمامى ئۇنى چاقىرىپ تەبرىكلەپ كەتتى:



ـ ئاللاھ ساڭا بەرىكەت بەرسۇن! ساڭا ئاخىرەتتە ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن، ئەي مۇھەممەدنىڭ دادىسى! مەسچىتىمىزگە توڭلاتقۇ ئەۋەتىپسەن ئەمەسمۇ؟!

يىگىت ئىمامنىڭ سۆزىدىن ھەيران قېلىپ:

ـ بۇ توڭلاتقۇنى مەن ئەۋەتمىدىم، ـ دېدى.

ـ ئەمسە، بۇنى ئوغلۇڭ ئەكېلىپ سېنىڭ ئەۋەتكەنلىكىڭنى ئېيتتىغۇ!؟



دەل شۇ چاغدا ئوغلى مۇھەممەد يۈگۈرۈپ كېلىپ دادىسىنىڭ قولىنى سۆيۈپ تۇرۇپ:

ـ توڭلاتقۇنى مەن ئەكەلدىم، دادا! لېكىن بۇنىڭ ساۋابىنى سىزگە ئاتاشنى نىيەت قىلغان ئىدىم. ئاللاھ بۇ ئەملىمنى قوبۇل قىلسۇن! بۇنىڭ ئەجرىگە ئاللاھ سىزنى جەننەتتىكى سەلسەبىل بۇلىقىدىن سۇغارسۇن!

دادا ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ تاشلىدى ۋە ئوغلىغا:

ـ ئوغلۇم! سەن ئەمدىلا تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان تۇرساڭ، يا ئىشلىمسەڭ يا ھېچقانداق تاپاۋىتىڭ بولمسا، توڭلاتقۇنىڭ پۇلىنى نەدىن تاپتىڭ؟ ـ دېدى.



ـ بەش يىلدىن بېرى سىز ماڭا خەجلەشكە بەرگەن پۇللارنى، ھېيتلىق ۋە باشقا ھەدىيەلەرنى تېجەپ، يىغىپ ساقلاپ كېلىۋاتقان ئىدىم. سىز چوڭ ئانامغا ئاتاپ خەير ـ ئېھسان قىلغانىدەك،

مەنمۇ بۇ توڭلاتقۇنى سىزگە ئاتاپ خەير - ئېھسان قىلاي دەپ سېتىۋالدىم. چۈنكى، مەن سىزنىڭ باشقا مەھەللە مەسچىتلىرىگە چوڭ ئانامغا ئاتاپ توڭلاتقۇلارنى قويغانلىقىڭىزنى كۆردۈم - دە، مەنمۇ سىزگە ئاتاپ شۇنداق قىلىشنى ئويلىدىم، - دېدى ئوغۇل تەبەسسۇم قىلىپ.

- يا ئاللاھ! كونىلار: «بۇ ئالەم ئۆتنە ئالەم» دەپ بىكارغا دېمەپتىكەن. ھامان بىر كۈنى باللىرىڭدىن قايتىدىكەن ئەمەسمۇ؟!

ئۇلۇغ ئاللاھ ھەقىقەتەن راست ئېيتقان ئىكەن: ﴿ئەگەر بىلسەڭلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاب سىلەر ئۈچۈن (پانىي دۇنيانىڭ) ماتالىرىدىن ئارتۇقتۇر. (ئى ئىنسانلار!) سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىكى نەرسىلەر تۈگەيدۇ، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاب تۈگىمەيدۇ. سەۋر قىلغۇچىلارغا ئەلۋەتتە ئۇلارنىڭ قىلغان ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز. ئەر - ئايال مۆمىنلەردىن كىم ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى ئەلۋەتتە دۇنيادا قانائەتچانلىق، ھالال رىزىق ۋە ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق قىلىپ ئوبدان ياشىتىمىز، ئۇلارغا ئەلۋەتتە قىلغان ئەملىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز﴾[31].

31) نەھل سۈرىسى، 94 -97- ئايەتلەر.